

Walter Scott

Lægens datter

Walter Scott

Lægens datter

eBibliotek 1800

2023

Første kapitel

Den fuldstændige eller delvise tilendebringelse af et litterært foretagende er, i det mindste for den uerfarne, ledsaget af en irriterende kløe, ligesom den man føler, når et sår læges – en kildrende utålmodighed efter at vide, hvad verden i almindelighed og vore venner i særdeleshed vil sige til vort arbejde. Nogle forfattere skal, efter hvad man har sagt mig, vise en østersagtig ligegyldighed i denne henseende; hvad mig angår, så tvivler jeg meget om deres oprigtighed. Andre kan tilegne sig den ved vane; men, efter min ringe mening, må en begynder som jeg i lang tid være mindre koldblodig.

Når jeg skal tale åbenhjertigt, så skammede jeg mig over min barnagtige følelse ved denne lejlighed. Ingen kunne have sagt smukkere ting end jeg om vigtigheden af ligegyldighed for andres mening, når deres bifald eller dadel alene har hensyn til den litterære karakter; og jeg havde besluttet at forelægge publikum mit værk med den sorgløshed, hvormed strudsen lægger sine æg i sandet, uden at gøre sig videre ulejlighed med at udruge dem, men overladende til solen at bringe ungerne for dagen eller ikke, alt som klimaet måtte egne sig dertil. Men skønt jeg var en struds i teori, blev jeg i praksis en stakkels høne, der aldrig så snart har lagt sit æg, førend hun løber kaglende omkring for at henvende alles opmærksomhed på det vidunderlige værk, hun har fuldført.

Så snart som jeg havde mit første, net sammenhæftede og i pap indbundne bind i hænde, følte jeg, hvor ubetvingelig den

nødvendighed blev hos mig at måtte tale med en eller anden om det. Janet var ubønhørlig, og syntes allerede at være ked af min litterære fortrolighed; for når jeg rykkede frem med denne genstand, plejede hun, efter at have undveget den så længe hun kunne, under et eller andet påskud, at smutte ud i køkkenet eller op på loftet under hanebjælken, hendes eget ejendommelige og ukrænkelige herskerområde. Det ville have været naturligt at gå til min forlægger, men han forstår sin handel alt for godt, og holder sig den alt for nøje efterrettelig, til at han skulle ønske at indlade sig i litterære udviklinger, idet han visseligen bemærker, at den, der har bøger at sælge, sjældent har lejlighed til at læse dem. Hertil kom at mine bekendte, nu siden jeg har mistet fru Bethune Baliol, er af en så fjern og tilfældig art, at jeg ikke havde mod nok til at meddele dem min uroligheds natur, og de ville sandsynligvis have leet ad mig, hvis jeg havde gjort noget forsøg på at vække deres deltagelse for mit arbejde.

Idet jeg således var bragt til en slags fortvivlelse, tænkte jeg på min ven og forretningsmand, hr. Fairscribe. Vel var det ikke sandsynligt, at han efter sin tænkemåde kunne være meget overbærende med skønvidenskabelige frembringelser, og jeg havde virkelig flere end én gang set hans døtre, og i særdeleshed min lille sangerinde, putte en bog, der så ud som om den kunne tilhøre et lejebibliotek, i sin taske, så snart hendes fader trådte ind i værelset. Imidlertid var han ikke alene min pålidelige, men også næsten min eneste ven, og jeg kunne næppe drage i tvivl, at han ville vise en deltagelse for min bog, af hensyn til dens forfatter, som værket måske selv ikke var i stand til at indgyde ham. Jeg sendte ham derfor bogen,

omhyggelig konvoluteret, med et par linjer, i hvilke jeg bad ham vise mig det venskab at sige mig sin mening om indholdet, hvorom jeg talte i den ringeagtende tone, som opfordrer til en direkte modsigelse, hvis korrespondenten besidder mindste gran af høflighed.

Denne sendelse fandt sted en mandag, og idet jeg undså mig for at fremskynde en invitation ved frivilligt at indfinde mig, hvor vis jeg end var på at være velkommen, ventede jeg dag for dag på at blive indbudt til at spise et æg med frøknerne Fairscribe (som min ven gerne plejede at udtrykke sig) eller at modtage et visitkort til at drikke te hos dem, eller i det mindste en opfordring til at komme og spise frokost hos min gæstfrie ven og velgører, og tale med ham om konvoluttens indhold. Men timerne og dagene gik hen fra mandag til lørdag, og endnu havde jeg ingen som helst efterretning, om min pakke havde nået sin bestemmelse. "Dette ligner slet ikke min gode vens punktlighed," tænkte jeg; og efter at jeg til overflod på ny havde martret min tjener Jakob med et strengt forhør om tiden, stedet og afleveringen, stod der ikke andet tilbage for mig end at anstrenge min fantasi for at finde grunde til min vens tavshed. Snart tænkte jeg, at hans mening om værket var så ugunstigt, at han nødigt ville såre mine følelser ved at meddele mig den – snart at det var kommet den af hænde, for hvem det var bestemt, og havde fundet vej ind i hans kontor, hvor det var blevet genstand for hans fiffige skriverkarles og indbildske skriverdrenges kritik. "Hvilken ulykke," tænkte jeg, "hvis jeg vidste det – jeg ville –"

"Og hvad ville du da gøre?" sagde fornuften efter nogle øjeblikkes eftertanke. "Du sætter en ærgerrighed i at få din bog

indført i ethvert folkebibliotek, og du bliver hidsig over den tanke, at den kunne blive kritiseret af hr. Fairscribes unge kontorister? Skam dig dog og vær en smule konsekvent."

"Jeg vil være konsekvent," sagde jeg fortrædeligt, "men hvorom alting er, så vil jeg besøge hr. Fairscribe i aften."

Jeg skyndte mig med mit middagsmåltid, kastede min kappe om mig, for aftenen truede med regn, og gik hen til hr. Fairscribes hus. Den gamle tjener åbnede døren forsigtigt, og førend jeg kunne fremføre nogen forespørgsel, sagde han: "Hr. Fairscribe er hjemme, min herre, men det er søndag aften." Da han imidlertid genkendte mit ansigt og min stemme, lukkede han døren helt op, lod mig gå ind og førte mig ind i dagligstuen, hvor jeg fandt hr. Fairscribe og hans familie beskæftigede med at høre på en prædiken af salig hr. Walker af Edinburgh; den forelæstes af frøken Catharina med ualmindelig tydelighed, simpelhed og skarpsindighed. Hilst som en ven af huset var der ikke andet for mig at gøre end at sætte mig ganske rolig og gøre en dyd af nødvendighed ved at forsøge at høste min andel af den nytte, en fortræffelig prædiken kan skænke. Men jeg frygter for, at hr. Walkers kraftfulde logik og bestemte udtryksmåde til dels gik tabt for mig. Jeg følte, at jeg havde valgt en upassende tid til at forstyrre hr. Fairscribe, og da oplæsningen var til ende, rejste jeg mig, formodentlig noget hastigt, for at tage afsked.

"En kop te, hr. Croftangry?" sagde den unge dame.

"Jeg håber, at De vil blive hos os og tage del i vort aftensmåltid," sagde hr. Fairscribe. "Klokken ni – jeg gør mig en samvittighed af at overholde min faders klokkeslæt søndag aften. Måske dr. – (han nævnte en fortræffelig gejstlig) ser ind til os."

Jeg undskyldte, at jeg ikke kunne modtage hans indbydelse, og jeg tror, at mit uventede komme og min hastige bortgang havde overrasket min ven, siden han, i stedet for at ledsage mig til døren, førte mig ind i sit eget værelse.

"Hvad står til Deres tjeneste, hr. Croftangry?" sagde han. "Denne aften er vel ikke for verdslige forretninger, men hvis nogen pludselig eller overordentlig hændelse er indtruffet –"

"O, aldeles ikke," sagde jeg, idet jeg tvang mig til at bekende sandheden, som den bedste måde til at redde mig ud af min forlegenhed – "det er ikke andet end – end – end – jeg sendte Dem en lille pakke, og da De er så punktlig med at vedkende modtagelsen af breve og meddelelser, så – så troede jeg, at den måske ikke var kommet Dem i hænde – det er det hele."

Min ven lo hjerteligt, som om han indså og morede sig over mine bevæggrunde og årsagen til min forvirring. "Om jeg har fået den? – jo, den er kommet mig sikkert nok i hænde," sagde han. "Verdens vind blæser altid dens forfængeligheder i sikker havn, men det er nu ved enden af retssessionen, og jeg har kun liden tid til at læse andre trykte sager end parlamentsskrifterne – men hvis De vil tage Deres suppe hos os næste lørdag, vil jeg løbe Deres værk igennem, skønt jeg er overbevist om, at jeg ikke er nogen kompetent dommer over deslige sager."

Med dette løfte var jeg glad ved at kunne tage afsked, ikke uden halvt at holde mig overtydet om, at den rolige advokat, når han først engang havde begyndt på mine natlige arbejder, ikke ville være i stand til at lægge dem fra sig, før han havde læst dem helt igennem, og lige så lidt ville tøve med at forlange en samtale med forfatteren, når han havde læst den sidste side.

Der viste sig ingen sådanne tegn på utålmodighed. Tiden, sløv eller skarp, som min veninde Johanna siger, hurtigt eller mageligt, gik sin gang; og på den bestemte lørdag stod jeg foran døren, præcis, da klokken slog fire. Spisetiden var rigtig nok punktligt på slaget fem; men kunne jeg andet end tro, at min ven følte trang til en halv times samtale med mig inden den tid? Jeg blev ført ind i en tom sal, og en i hast forladt synålebog og strikkekurv gav mig grund til at formode, at jeg havde afbrudt min lille veninde miss Katie i en eller anden, mere rosværdig end elegant, huslig syssel. I vor tid må barnlig fromhed skjule sig i et kabinet, når den har i sinde at stoppe faders linned.

Kort efter blev jeg endnu mere fuldkomment overtydet om, at jeg var kommet for tidligt, da en pige kom ind for at bortsnappe kurven og anbefale til min opmærksomhed en rød og grøn kavaler i et bur, der besvarede alle mine tilnærmelser ved at skrige af fuld hals: "Du nar! – du nar!" til jeg i sandhed selv begyndte at tro, dyret havde ret. Endelig kom min ven, noget anstrengt. Han havde motioneret ved boldspil for at forberede sig til den "sublime samtale". Og hvorfor ikke? Siden dette spil, med dets afveksling af ulige forhold, længdetræf, af hidsige slag osv. afgiver en ikke upassende fremstilling af den hasard, som følger med litterære foretagender. Hvad er vel i særdeleshed disse frygtelige slag, som bringer en bold til at hvirvle sig igennem luften som et riffelskud og slå en anden ned i selve jorden ved den spillendes ubehændighed eller ondskabsfulde forsæt – hvad er de vel andet end rene paralleller til kritikernes gunstige eller dadlende bemærkninger, når de spiller bold med årets litterære produktioner.

Nå, enhver time får ende. Klokken blev fem, og min ven med hans døtre og hans kønne unge søn, der, skønt han ganske er fængslet til skriverpulten, hvert øjeblik ser over skulderen efter en smuk uniform, gav sig alvorligt i færd med at tilfredsstille naturens legemlige krav, mens jeg, drevet af en ædlere tørst efter hæder, ønskede at berøringen af en tryllestav, uden alle de ceremonier med at vælge og udsøge, lægge for, tygge og synke, kunne have transporteret et *quantum sufficit* af de gode sager på min vens gæstfrie bord ned i maven på dem, der omgav det, for der roligt at blive fordøjet, mens deres tanker henvendtes på højere genstande. Endelig var alt overstået. Men de unge damer sad endnu og talte om musikken til Jægerbruden, for man tænkte den tid ikke på andet, og vore forhandlinger drejede sig således om den vilde jægers sang og den tamme jægers sang, osv., hvori mine unge veninder var ganske hjemme. Til al lykke for mig medførte al denne jægersang og jagtmusik en hentydning til det tapre syvende husarregiment, hvilket, som jeg må bemærke, er et mere yndet tema både for frøken Catharina og hendes broder end for min gamle ven, der straks så på sit ur og gav hr. Jacob et betydningsfuldt vink om de forestående forretningstimer. Den unge person rejste sig med en ynglings lette anstand, der hellere ville gælde for en herre på moden end for en forretningsmand, og søgte, ikke uden held, at forlade værelset på en måde, som om denne hans bortgang var aldeles frivillig. Frøken Catharina og hendes søstre forlod os på samme tid, og nu, tænkte jeg, slog min prøvelsesstund.

Læser, har du nogen sinde i løbet af din levetid ført retten og advokaterne bag lyset ved at overdrage et tvivlsomt og betænkeligt spørgsmål til en fælles vens afgørelse? Hvis så er,

må du have bemærket den relative forandring, som voldgiftsmanden underkastes i din agtelse, idet han, skønt ved dit eget og frie valg, hæves fra en sædvanlig bekendt, hvis meninger ikke havde større vigtighed for dig end dine for ham, til en højere person, af hvis afgørelse din skæbne må afhænge *pro tanto*, som min ven Fairscribe ville sige. Hans blik antager et hemmelighedsfuldt, om ej et truende udtryk. Hans hat får et stoltere sving, og hans paryk, hvis han bærer nogen, bøjer sig i en frygteligere bukkel.

Jeg følte derfor, at min gode ven Fairscribe ved denne lejlighed havde vundet en lignende forøget vigtighed. Endnu for en uge siden havde han, efter min mening, været en særdeles veltænkende mand, der var alt, hvad der lå indenfor hans kald, fuldkommen voksen, men som var indemuret i dets former og tekniske begreber, og lige så uskikket til at være dommer i smagsanliggender, som hvilken som helst anden Goethe, der hører til Skotlands gamle senat, men hvad betød det?

Jeg havde af eget valg gjort ham til min dommer; og jeg har ofte bemærket, at den tanke at unddrage sig et sådant kald, på grund af selvbevidstheden om at være inkompetent dertil, er, og måske også bør være, den sidste, som falder den valgte dommer selv ind. Den, der af forfatteren bemyndiges til at afgive sin dom over et litterært værk, antager umiddelbart derpå i sin inderste sjæl en kritisk mine, om også genstanden aldrig tidligere har fremstillet sig for hans fjerneste tanker. Uden tvivl er forfatteren vel i stand til at kunne vælge sin egen dommer, og hvorfor skulle den voldgiftsmand, han har valgt sig, tvivle om sit eget talent til at fordømme eller frifinde, da

han dog sikkert er valgt af sin ven, fordi denne har fæstet den største lid til hans dømmekraft? Sikkert må den mand, der skrev værket, kende den person, der bedst er i stand til at bedømme det.

Mens disse tanker gennemkrydsede min hjerne, fæstede jeg mine øjne ufravendt på min gode ven, hvis bevægelser forekom mig usædvanligt sendrægtige, mens han forlangte en flaske af sin bedste rødvin, trak den op med egen hånd, med en skrupuløs nøjagtighed, lod sin gamle tjener bringe en skål med oliven og nogle stykker ristet brød, og således sysselsat med gæstfrie tanker, forekom mig at ville forhale de forhandlinger, som jeg længtes efter at fremføre, men dog frygtede for at fremskynde på nogen overilet måde.

"Han er utilfreds med mit værk," tænkte jeg, "og undser sig for at ytre dette, uden tvivl fordi han frygter for at såre mine følelser, hvorfor ville jeg dog tale til ham om andre ting end om forordninger og lovsteder? – Men tys, nu begynder han."

"Vi er nu gamle krabater, hr. Croftangry," sagde min vært, "der næppe er så godt i stand til at dele en ussel flaske rødvin imellem os, som vi i bedre dage kunne dele en halv pot whisky, i denne talemådes gamle skotske betydning. Måske De hellere ville have set, at jeg havde ladet Jacob blive her for at hjælpe os. Men når det ikke er helligdag, så mener jeg, at det er bedst han passer forretningstiden."

Her var samtalen nær ved at gå i stå. Jeg genoptog den ved at sige, at hr. Jacob var i den lykkelige livsperiode, da han havde bedre ting at tage sig for end at sidde ved flasken. "Jeg formoder," sagde jeg, "at Deres søn holder af lekture?"

"Hum – ja – det kan siges i en vis betydning; men jeg er bange for, at der kun er lidet solidt i hans læsning – poesi og komedier, hr. Croftangry, lutter nonsens – de har sat ham fluer i hovedet om militærstanden, i stedet for at han skulle tænke på sine forretninger."

"Jeg formoder da, at romaner ikke finder stort mere nåde for Deres øjne end skuespil og digte?"

"Ikke den mindste – ikke den mindste, hr. Croftangry, så lidt som historiske produktioner. Der er alt for meget krig i historien, som om menneskene alene var satte her i verden for at bringe hinanden ud af den igen. Den giver os falske ideer om vor tilværelse og vort livs vigtigste og egentligste øjemed, hr. Croftangry."

Endnu var alt dette almindeligt talt, og jeg besluttede at bringe vor samtale til et afgørende punkt.

"Jeg frygter da for, at jeg har gjort meget ilde i at bebyrde Dem med mine unyttige manuskripter, hr. Fairscribe, men De må lade mig vederfares den retfærdighed, at jeg ikke havde noget bedre at tage mig for, end at more mig ved at skrive de blade, jeg forleden dag var så fri at sende Dem. Jeg kan med sandhed sige til min undskyldning, at jeg ikke dermed forsømte noget andet."

"Jeg beder Dem meget om forladelse, hr. Croftangry," sagde min gamle ven, idet han pludselig tænkte sig om. "Ja – ja, jeg har været meget uhøflig, men jeg havde rent glemt, at også De har forsøgt Dem i denne ørkesløse syssel."

"Jeg formoder," svarede jeg, "at De fra Deres side har været alt for meget beskæftiget med Deres forretninger til, at De har kunnet kaste noget blik på mine stakkels krøniker?"

"Nej, nej," sagde min ven, "så slem er jeg da heller ikke. Jeg har læst dem stump for stump, alt som jeg kunne få et øjebliks tid dertil, og jeg tror, at jeg snart skal få dem helt gennempløjet."

"Nu vel, min gode ven?" sagde jeg i en spørgende tone.

"Nu vel, hr. Croftangry," udbrød han, "jeg tror virkelig, at De er kommet ret tåleligt godt derfra. Jeg har her optegnet et par bagateller, som jeg formoder at være trykfejl, da man ellers måske kunne bemærke, at De ikke overalt har vist den strenge opmærksomhed for de grammatiske regler, som man kunne ønske iagttaget."

Jeg så på min vens notater, som virkelig viste, at jeg på et par meget iøjnefaldende steder ikke havde rettet sådanne grammatiske bommerter.

"Vel, vel, jeg tilstår min fejl, men når vi tilsidesætter disse tilfældige vildfarelser, hvad synes De da om selve sagen og den måde, hvorpå jeg har behandlet den, hr. Fairscribe?"

"Ih," sagde min ven, idet han pauserede med en mere alvorlig og vigtig betænksomhed, end jeg kunne takke ham for, "der kan ikke erindres meget imod behandlingen. Stilen er flydende og forståelig, hr. Croftangry, meget forståelig, og det anser jeg for det første punkt i enhver ting, der har den hensigt at skulle forstås. Vel findes der hist og her nogle poetiske sving og fantasier, som jeg havde møje med at begribe; men jeg fattede dog til sidst deres mening. Der er folk, som ligner små heste, deres dømmekraft kan ikke gå hurtigt, men den går dog sikkert."

"Det er en særdeles klar sætning, min ven, men hvad synes De om meningen, da De havde fundet den? Eller var den,

ligesom nogle af Deres heste, alt for vanskelig at fange, og når De havde fanget den, måske ikke ulejligheden værd?"

"Det være langt fra mig at sige det, kære herre – det ville jo være en grov uhøflighed, men siden De spørger mig om min mening, så ville jeg ønske, at De havde kunnet tænke på noget mere kultiveret og humant end alt dette blodige værk om skyden ihjel og dolkestik og rene galgenhistorier. Jeg har hørt, at det var tyskerne, som først indførte den skik at vælge deres helte fra listen over kriminalforbrydere, men vi er nær ved at komme i trit med dem. Den første var, som man har forsikret mig, en hr. Scollar, som man kaldte ham, han har også gjort et rent *skolarmæssigt* stykke arbejde deraf med sine røvere og tyve."

"Schiller," sagde jeg, "kære ven, lad ham hedde Schiller."

"Schiller, eller hvad De vil," sagde hr. Fairscribe; "jeg fandt bogen, hvor jeg havde ønsket at finde en bedre, det vil sige i Kates strikkekurv. Jeg satte mig ned, og gav mig til at læse som en gammel nar, men det må jeg tilstå, De har taget luven fra Schiller, hr. Croftangry."

"Det skulle glæde mig meget, hvis De virkelig tror, at jeg har nærmet mig denne fortræffelige forfatter; men selv Deres venskabelige partiskhed burde ikke tale om at *overgå* ham."

"Men jeg siger, at De har overgået ham, hr. Croftangry, i en højst væsentlig henseende. For sikkerlig bør en morskabsbog være en ting, som man kan tage i hånden og lægge fra sig efter behag, og jeg kan med rette lægge Deres blade fra mig, når forretninger kommer i vejen. Men denne Schiller, min herre, slipper ikke én så let. Jeg glemte et berammet møde i en forretningssag, og jeg unddrog mig med forsæt fra et andet, for at jeg kunne blive hjemme og få has på hans forstyrrede bog,

som handler om to brødre, der er de største skurke, om hvilke jeg nogen sinde har hørt. Tænk, den ene er nær ved at myrde sin egen fader, og den anden, hvilket De vil finde endnu forunderligere, giver sig til at tage livet af sin egen kone."

"Jeg ser heraf, hr. Fairscribe, at De ikke har nogen smag for det romantiske i det virkelige liv, og ikke finder noget behag i at betragte disse mægtigt gribende drivfjedre, som tvinger mænd af heftige lidenskaber til store forbrydelser og store dyder?"

"Nå, hvad dette angår, så er jeg ikke ganske på det rene dermed. Men for at forbedre sagen," vedblev min kritikus, "har De indført højlændere i alle Deres historier, som om De var i færd med at vende tilbage til jacobismens gamle dage. Jeg må sige Dem min mening rent ud, hr. Croftangry. Jeg kan ikke vide, hvilke nye forandringer i kirke og stat der nu kan være på tapetet, men vore fædre var venner af dem begge, således som de blev grundfæstede ved den hæderlige revolution. Jeg ville inderligt ønske, at al denne tartanfeber måtte spå vel for den protestantiske arvefølge og Skotlands kirke."

"Begge, håber jeg, er alt for godt grundfæstede i undersåtternes hjerter," sagde jeg, "til at de skal rokkes af gamle erindringer, på hvilke vi ser tilbage som på vor forfædres portrætter, uden at vi, idet vi betragter dem, tænker på nogen af de fejder, som beskæftigede originalerne, mens de levede. Men jeg ville være højst lykkelig, hvis jeg måtte træffe på en genstand, som kunne træde i stedet for højlandene, hr. Fairscribe. Jeg har netop tænkt på, at det emne begynder at blive noget udtømt, og Deres erfaring ville måske være i stand til at forsyne mig med et stof."

"Ha, ha, ha – *min* erfaring forsyne med stof!" afbrød hr. Fairscribe mig, med en spottende latter. "De kunne lige så godt ty til min søn Jakobs erfaring om stof af en servitutsag. Nej, nej, min gode ven, jeg har hele mit liv igennem levet ved loven og i loven, og hvis De vil gå på sporet efter de drivfjedre, som bringer soldater til at desertere og skyde deres sergenter og korporaler, og højlandske drivere til at stikke dolke i livet på engelske kvæghandlere, for at vise dem som mænd af heftige lidenskaber, så er det ikke en mand som mig, De må søge. Jeg kunne måske fortælle Dem nogle kneb fra mit eget håndværk, og et par snurrige historier om tabte og genvundne godser. Men når jeg skal sige Dem sandheden, så tænker jeg, at De kan bære Dem ad med Deres poetiske *musa*, som De kalder hende, som mangen ærlig mand med sønner af hans eget kød og blod."

"Og hvorledes da, min dyrebare ven?"

"Hvad andet end at sende hende til Indien? Det er det rette sted, hvor en skotte kan trives, og hvis De sætter Deres historie halvtreds år tilbage i tiden, som jo intet kan hindre Dem i, vil De finde lige så meget skyden og stikken ihjel der, som der nogen sinde var i de vilde højlande. Hvis De skulle mangle skurke, som er så stærkt på mode i denne tid, har De jo den kønne art af eventyrere, der lagde deres samvittighed fra sig på Kap, da de tog til Indien, og glemte at tage den igen, da de vendte tilbage. Søger De store bedrifter, så har De i Indiens gamle historie, førend europæerne formerede sig der, de mest forunderlige gerninger, udført med de ringeste midler, som måske verdens årbøger har at opvise."

"Jeg ved det," svarede jeg, begejstret af de ideer, hans tale indgød mig. "Jeg erindrer i Ormes tiltrækkende fortællinger den

interesse, som de vinder ved, at kun et såre ringe antal af englændere forekommer i dem. Enhver officer i et regiment bliver bekendt for os, ja selv underofficerer og menige fanger interessen. De er udmærkede blandt de indfødte ligesom spanierne blandt mexicanerne. Hvad siger jeg? De ligner Homers halvguder blandt de krigsførende dødelige. Mænd som Clive og Caillaud afstedkom, lig Jupiter selv, store begivenheder. Hertil kommer de forskellige religiøse kostumer, sæder og skikke blandt Hindustans folkeslag – den tålmodige hindu, den krigeriske rajahpoot, den stolte moslemah, den vilde og hævngerrige malay – hvilket herligt og ubegrænset stof! Den eneste indvending er den, at jeg aldrig har været der, og slet ikke kender det mindste til dem."

"Nonsens, min gode ven. De vil kunne tale så meget des bedre om dem alle, når De ikke kender det mindste til, hvad De taler om. Men kom, vi vil tømme vor flaske, og når Katie – hendes søstre skal til selskab – har givet os te, vil hun fortælle Dem en skitse af historien om den stakkels Menie Gray, hvis portræt De vil se inde i salen; en fjern pårørende af min fader, der imidlertid fik en vakker andel af kusine Menies efterladenskab. Der er ingen i live nu, som kan lide nogen fornærmelse ved historien, skønt man på den tid anså det for rådeligst at undertrykke den, så meget mere som alene det, der blev hvisket om den, bevægede stakkels kusine Menie til at leve meget afsondret. Jeg husker hende godt fra den tid, jeg endnu var et barn. Der var noget meget ædelt, men næsten noget kedeligt i stakkels kusine Menies væsen."

Da vi kom ind i salen, pegede min ven på et maleri, som jeg tidligere havde bemærket, uden dog at have skænket det mere

end et blik i forbifarten. Nu betragtede jeg det med større opmærksomhed. Det var et af disse portrætter fra midten af det attende århundrede, på hvilken tid kunstnerne søgte at besejre den stivhed, som fiskebensskørter og brokader medførte, ved at kaste et fantastisk draperi om figuren med løse folder ligesom en kappe, hvor de dog bibeholdt snørelivet; til denne velkendte stil fra den tidsalder føjede den fremstillede kvindelige figurs ansigtstræk og former ved det første øjekast kun liden interesse. Portrættet forestillede en smuk kvinde på omtrent tredive år, med regelmæssige ansigtstræk, en skøn teint og håret simpelt opsat om hovedet. Ved nøjere betragtning, i særdeleshed efter at have fået nys om, at originalen havde været heltinden i en fortælling, kunne jeg bemærke en melankolsk blidhed i hendes ansigt, der syntes at vidne om udståede lidelser og lidte krænkelser, som hun havde båret med den resignation, som kvinder er i stand til at vise og undertiden også ytrer, under fornærmelser og beviser på utaknemmelighed af dem, de har skænket deres kærlighed.

"Ja, hun var en fortræffelig og en hårdt krænket kvinde," sagde hr. Fairscribe, hvis øjne, ligesom mine, var fæstede på maleriet – "hun efterlod, tør jeg sige, vor familie mere end fem tusinde pund, og jeg tror, at hendes efterladenskab beløb sig til fire gange så meget; men det blev delt mellem hendes nærmeste slægtninge; hvilket var i sin orden."

"Men hendes historie, hr. Fairscribe," sagde jeg; "hvis man skal dømme efter hendes udseende, må den have været sørgelig."

"Det kan De sige med rette, hr. Croftangry. Sørgelig nok, og ikke mindre overordentlig. – Men," tilføjede han, idet han

hurtigt nedskyllede en kop te, som blev rakt ham, "jeg må ind til mine forretninger – vi kan ikke drive hele morgenen hen og fortælle gamle historier hele eftermiddagen. Katie kender det hele sammenhæng med kusine Menies eventyr så godt som jeg selv, og når hun har fortalt Dem omstændighederne, er jeg til Deres tjeneste, for nøjere at indlade mig på data og enkeltheder i sagen."

Således var da jeg, en lystig gammel pebersvend, anbefalet til at høre en kærlighedshistorie fortalt af min unge veninde Katie Fairscribe, der, når hun ikke er omringet af en sværm galante herrer, i hvilket fald hun efter mit skøn viser sig mindre til sin fordel, er så smuk og kunstløs en pige, som man vel kan se trippe på de nye spadseregange i Prince's Street eller Heriot Row. En så afgjort gammel pebersvend som jeg har sine forrettigheder i en sådan tête-à-tête, forudsat at han er ved fuldkomment godt humør, behørigt opmærksom og ikke efteraber sine yngre års manerer, ved hvilket forsøg han kun vil gøre sig latterlig.

Jeg betragter skønhed og uskyldighed som noget, hvis værd jeg kender og agter, uden at nære noget ønske eller håb om at gøre dem til min ejendom. En ung dame må gerne tale med en gammel traver som jeg uden kunstgreb eller affektation, og vi kan underholde et slags venskab, som måske er så meget des ømmere, fordi vi er af forskellige køn.

Nu hører jeg min klogeste og mest kritiske naboerske bemærke: "Hr. Croftangry er på vej til at gøre en dum streg. Han er i tåleligt gode omstændigheder – gamle Fairscribe ved på en prik, hvad han er værd, og frøken Katie kan, uagtet alle de fornemme miner hun giver sig, måske godt lide det gamle

pengeskrin, som køber den nye pande. Det forekom mig, at hr. Croftangry så meget oprømt ud, da han i aftes kom ind for at spille en rubber med os. Stakkels kavaler, det skulle gøre mig ondt, hvis han gik hen og gjorde sig til nar."

Spar Deres medlidenhed, kære madam, der er ikke den mindste fare. *Les beaux yeux de ma cassette* Note 1) er ikke strålende nok til at bøde på de briller, der må komme mine egne øjnes dunkelhed til hjælp. Jeg er også en smule døv, som De til Deres bedrøvelse har erfaret, når vi er makkere; og hvis jeg kunne få en nymfe til at ægte mig med alle disse ufuldkommenheder – hvem ville da ægte Janet M'Evoy? Og Janet M'Evoy forlader Chrystal Croftangry aldrig.

Frøken Katie Fairscribe fortalte mig Menie Grays historie med megen smag og simpelhed, uden at ville undertrykke de følelser af bekymring eller harme, som rimeligt og naturligt måtte fødes af omstændighederne i hendes fortælling. Hendes fader stadfæstede siden historiens hovedomrids, og underrettede mig om nogle yderligere omstændigheder, som frøken Katie havde fortiet eller glemt. Sandelig, jeg har ved denne lejlighed lært, hvad den gamle Lintot egentlig mente, da han sagde til Pope, at han plejede at formilde de farligste kritikere, når han havde et værk under pressen, ved nu og da lade dem se et ark af korrekturen eller nogle blade af det originale manuskript. Forfatterskabets mysterium har noget så tiltrækkende ved sig, at man, ved at give en uindviet, hvor lidt han end i forvejen kan have været tilbøjelig til lignende studier, adgang til sin fortrolighed, vil finde, at han betragter sig som en part i sagen, og, i tilfælde af et heldigt udfald, vil anse sig berettiget til en ikke ubetydelig andel i den vundne hæder.

Læseren har set, at ingen uforstilt kunne vise mindre deltagelse for mine natlige arbejder end min fortræffelige ven Fairscribe, da jeg første gang rådspurgte ham om denne genstand; men siden han selv har bidraget til værket, er han blevet en højst ivrig med-deltager; og halvt skamfuld, tror jeg, men halvt stolt af det litterære aktieselskab, hvori han har fået en aktie, møder han mig aldrig uden at nappe mig i albuen og lade falde nogle hemmelighedsfulde vink, som f.eks.: "Hvad var det, jeg ville sige – hvornår hører man nu mere fra Dem?" – eller: "*Den* fortælling var ikke så dårlig – jeg syntes godt om den."

Gid læseren må være af samme mening som hr. Fairscribe.

Andet kapitel

Den særdeles skønne skildring, som et engelsk tidsskrift har givet af Levett, skildrer Gideon Gray og mange andre landsbylæger, af hvilke Skotland høster megen nytte, og mod hvilke det måske viser sig mere utaknemmelig end imod nogen anden klasse af mennesker, med undtagelse af dets skolelærere.

En sådan læge bor sædvanligvis i en eller anden lille flække eller landsby, som danner midtpunktet for hans gerning. Men foruden at give møde ved alle de sygdomstilfælde, som landsbyen selv frembyder, må han dag og nat stå til tjeneste for enhver, der måtte ønske hans hjælp indenfor en omkreds af 75 kilometer i gennemsnit, i et distrikt, der på mange kanter er gennemskåret af landeveje, og som omfatter moser, bjerge, floder og søer. For de sildigste og farligste rejser i et ufarbart land, for højst væsentlige tjenester, som han yder på sin egen sundheds bekostning, eller hvorved han dog udsætter den for fare, modtager den skotske landsbylæge i det bedste tilfælde en meget mådelig, ofte en aldeles upassende og såre hyppigt slet ingen betaling. Han har ingen af de vidt omfattende hjælpekilder, som tilflyder hans embedsbrødre i en engelsk by. Borgerne i en skotsk flække er, ved deres indskrænkede midler til overdådighed, utilgængelige for podagra, madlede og alle de bekvemme kroniske sygdomme, som er en følge af rigdom og lediggang. Fire års afholdenhed sætter dem i stand til at udholde et valgmåltid, og der er intet håb om at noget hoved skulle blive slået i stykker blandt en eller to snese rolige

valgmænd, som afgør sagen over et bord. Dér gør statens mødre det aldrig til nogen samvittighedssag årligt at få et vist kvantum af lægens kram til at passere igennem deres elskede børns tarme. Hver eneste kælling, fra den ene ende af byen til den anden, kan foreskrive en dosis salt eller lægge et plaster; og det er kun når en feber eller et slag gør sagen alvorlig, at lægens hjælp søges af hans naboer i byen.

Men desuagtet kan den duelige læge ikke klage over uvirksomhed eller mangel på praksis. Når han ikke finder patienter ved sin dør, søger han dem i en vid omkreds. Ligesom Leonores spøgelses-brudgom stiger han til hest ved midnatstid og rider i mørket ad stier, som for dem, der er mindre vant til det, synes frygtelige ved den lyse dag, gennem hulveje, hvor det ringeste fejltrin ville styrte ham i et morads eller kaste ham ned ad en fjeldskrænt – til hytter, over hvilke hans hest kunne ride, uden at vide, at de lå på vejen, med mindre den skulle falde ned i dem igennem taget. Når han når et sådant glimrende mål for sin rejse, hvor hans tjeneste kræves, enten for at bringe en ussel stakkel ind i verden, eller afholde en eller anden fra at forlade den, er den scene af elendighed, som frembyder sig, ofte så rystende, at han, langt fra at røre de surt sammenskrabede skillinger, som man taknemmeligt byder ham, giver sin medicin og sin hjælp – som barmhjertighedsgave. Jeg har hørt den berømte rejsende Mungo Park, der havde prøvet begge arter af levemåde, at foretrække en opdagelsesrejse i Afrika frem for ved dag og nat at gennemvandre sin fødeegns vilde egne som distriktslæge. Han nævnte blandt andet, at han en gang uafbrudt havde redet fyrre mil, siddet på hesten den hele nat, og med held stået en kone bi, og hans eneste belønning

herfor havde været en ristet kartoffel og en slurk valle. Men hans hjerte var ikke indrettet således, at han skulle angre en møje, som lindrede menneskelig elendighed. Kort sagt, der er ingen skabning i Skotland, som må arbejde strengere og bliver uslere belønnet end landdistriktslægen – med mindre det skulle være hans hest. Men hesten er, og må også være hårdfør, rask og utrættelig, til trods for dens plumpe udseende og hårde stilling, og således vil man også tit hos dens herre, under et lidet lovende og simpelt udvortes, finde embedsdygtighed og begejstring, kyndighed, menneskekærlighed, mod og videnskabelig dannelse.

Hr. Gideon Gray, læge i landsbyen Middlemas, som ligger i et af de mellemste grevskaber i Skotland, førte det strenge, virksomme og slet lønnede liv, som vi har forsøgt at beskrive. Han var en mand mellem de fyrre og halvtreds, sit kald tro hengiven og så fordelagtigt bekendt i den medicinske verden, at man mere end en gang, når lejlighed dertil bød sig, havde rådet ham til at bytte Middlemas og dens magre virkekreds for en eller anden af de større byer i Skotland eller for Edinburgh selv. Dette råd havde han altid forkastet. Han var en jævn, ligefrem mand, der hadede al tvang og ikke ville underkaste sig de hensyn, man fordrer i fint selskab. Han havde lige så lidt selv opdaget, som nogen ven havde gjort ham opmærksom på, at et let anstrøg af kynisme i sæder og adfærd i menigmands øjne giver lægen en mine af autoritet, som i høj grad tjener til at forøge hans ry.

Hr. Gray, eller, som folk på landet kaldte ham, doktor Gray (han kunne, efter hvad jeg ved, have forsvaret denne titel med et diplom, skønt han alene gjorde fordring derpå som mester i

kunsten) havde kun få fornødenheder, og disse blev rigeligt tilfredsstillede ved en indkomst, som i almindelighed nærmede sig til 200 pund om året, og for hvilken han, i gennemsnit regnet, rejste omtrent 35.000 kilometer til hest i løbet af tolv måneder. Ja, denne indtægt underholdt så rigeligt ham og hans to heste ved navn Støder og Morter, som han red på skift, at han tog sig en kone til at dele den med, nemlig Jeanie Watson, en ærlig forpagters rødmossede datter, der, da hun selv var et af tolv børn, der var blevet opfostret af en indkomst på firs pund om året, aldrig troede, at der kunne følge nogen armod med dobbelt så stor en sum, og således betragtede Gray, skønt den uærbødige ungdom kaldte ham *den gamle doktor*, som et meget fordelagtigt parti. I flere år fik de ingen børn, og det syntes, som om doktor Gray, der så ofte havde understøttet gudinden Lucinas bestræbelser, aldrig skulle påkalde hende for sin egen skyld. Desuagtet var hans huslige tag, ved en mærkværdig lejlighed, bestemt til at dække en scene, hvor gudindens kunst blev nødvendig.

Sent en efterårsaften så man tre gamle koner anstrenge deres stive lemmer for at ile igennem den eneste gade i landsbyen Middlemas hen til doktorens hædrede dør, der var indhegnet fra hovedlandevejen ved et skrøbeligt stakit, som omgav to små pletter jord, der halvt var opgravede, halvt overgroede med en mislykket mængde af buskvækster. Døren selv var prydet med et skilt, hvorpå der stod: "Gideon Gray, M. A., læge". Nogle af de ørkesløse unge knægte, der et par minutter i forvejen havde drevet omkring ved den anden ende af gaden udenfor ølskænken (for den såkaldte kro fortjente intet bedre navn) ledsagede nu de gamle damer med råb og latter, på grund af

deres uvante hurtighed og indgik væddemål om, hvem der ville komme først, i så højrøstet en tone, som om de var blevet fremførte på væddeløbsbanen ved Middlemas. "Jeg sætter en halv liter for Luckie Simson" – "Jeg holder på gamle Peg Tamson!" – "Skynd jer, Alison Jaup tager endnu luven fra alle de andre!" – "Hold jer til siden, tøser, ellers løber en gammel kælling panden i stykker mod jer!" Disse og tusinde lignende spotteord opfyldte luften uden at blive bemærket eller hørt af de ivrige væddeløbere, hvis kappelyst syntes at gå ud på, hvem af dem der først kunne nå doktorens dør.

"Men doktor, hvad kan der være på færde," sagde fru Gray, som var en jævn kone af godmodig karakter; "her kommer Peg Tamson, Jean Simson og Alison Jaup løbende om kap på byens gade!"

Doktoren, der et øjeblik i forvejen havde hængt sin våde kappe op ved ilden (for han var lige steget af hesten efter en lang rejse) skyndte sig ned ad trapperne i den formodning, at man på ny forlangte hans tjeneste, og glad over at dette, efter sendebuddene at dømme, formodentlig var i byen selv og ikke ude på landet.

Han havde netop nået døren, da Luckie Simson, en af væddeløberne, nåede den lille indhegning udenfor. Hun havde vundet forspringet og forsvarede det, men for øjeblikket på hendes mæles bekostning. For da hun kom hen imod doktoren stod hun, pustende som en kaskelot, med kappen flagrende om ørene, og gjorde voldsomme anstrengelser for at tale, men uden at det stod i hendes magt at fremføre et eneste forståeligt ord. Peg Tamson styrtede ind foran hende.

"Damen, hr. doktor, damen –"

"Hun må øjeblikkelig have hjælp!" skreg Alison Jaup; mens Luckie Simson, der havde vundet væddeløbet, kom til orde, for at fordre den pris, som havde sat dem alle i bevægelse: "Og jeg håber, hr. doktor, at De vil anbefale mig til at være vågekone. Jeg var her for at bringe Dem bud om det, længe førend nogen af de dovne tingester."

Højrøstede var de to rivalinders modsigelser, og højrøstede de ørkesløse drenges latter, som lyttede i nogen afstand.

"Så hold da mund, I havgasser," sagde doktoren; "og I dagdrivere, I slyngler, eller jeg kommer ud imellem jer –" Med disse ord smækkede han eftertrykkeligt med sin langsnertede pisk. "Og nu," sagde doktoren, "hvor er den dame, og hvem er det?"

Dette spørgsmål var næppe nødvendigt, for en simpel vogn nærmede sig fod for fod til doktorens hus, og de gamle koner, der nu holdt sig mere rolige, lod doktoren forstå, at den fremmede herre anså de bekvemmeligheder, som stedets kro, "Svanen" kaldet, kunne tilbyde, aldeles upassende for hans rang og stilling, og havde, efter deres råd (af hvilke hver af dem tilregnede sig fortjenesten) bragt hende her til for at nyde gæstfri optagelse i det *vestlige* kammer – et lille kabinet, hvor doktor Gray ved lejlighed modtog sådanne patienter, som han en tid ønskede at have under sin egen opsigt.

Der var kun to personer i vognen. Den ene, en herre i ridedragt, sprang ud, og efter at have modtaget doktorens forsikring om, at damen ville få et bekvemt opholdssted i hans hus, hjalp han hende ud af vognen, og så hende med synlig tilfredshed sikkert bragt ind i et anstændigt sovekammer og overgivet til doktorens og hans kones agtværdige omsorg, mens

disse endnu engang forsikrede ham om at vise hende al mulig opmærksomhed. For at give deres løfter et fastere støttepunkt, lod den fremmede en pung med tyve guineas (for denne historie foregik i guldalderen) glide over i doktorens hånd som forskud på den meget gavmilde belønning og bad om, at han ikke ville spare nogen udgift ved at fremskaffe alt, hvad der var fornødent eller ønskeligt for en person i damens stilling, og for det hjælpeløse væsen, som hun med hvert øjeblik kunne vente at bringe til verden. Derpå sagde han, at han ville begive sig til kroen, hvortil han bad om, at man straks ville sende bud efter ham, når den ventede forandring i damens tilstand indtraf.

"Hun er af stand," sagde han, "og en fremmed. Lad ingen omkostning blive sparet. Det var vor hensigt at nå Edinburgh, men et tilfælde nødte os til at dreje af fra vejen dertil." Endnu engang gentog han: "Spar ingen omkostninger, og sørg for at hun kan komme til at rejse, så hurtigt som muligt."

"Det sidste," sagde doktoren, "er mere, end jeg kan love Dem. Naturens gang må ikke forhastes, og den hævner sig ved ethvert forsøg derpå."

"Men kunst," sagde den fremmede, "kan gøre meget," og han gav ham en anden pung, der syntes lige så tung som den første.

"Kunst," sagde doktoren, "kan belønnes, men ikke købes. De har allerede betalt mig mere end tilstrækkeligt for at drage den yderste omsorg for Deres kone, som der står i min magt; hvis jeg ville modtage flere penge, kunne det alene være for, i det mindste stiltiende, at love, hvad der ligger over mine kræfter at holde. Enhver mulig omsorg skal blive draget for Deres kone, og derved vil der være det bedste håb om, at hun hurtigt vil være i stand til at fortsætte sin rejse. – Gå De til kroen, min herre; man

kan hvert øjeblik forlange min hjælp, og vi har endnu hverken sørget for nogen vågekone til Deres kone eller nogen amme til barnet, men begge dele skal ske øjeblikkeligt."

"Endnu et øjeblik, doktor – hvilke fremmede sprog forstår De?"

"Latin og fransk kan jeg tale tåleligt og således, at man kan forstå mig, og jeg læser en smule italiensk."

"Men ikke portugisisk eller spansk?" vedblev den fremmede.

"Nej, min herre."

"Det er ret uheldigt. Men De kan gøre Dem forståelig for hende ved hjælp af fransk. Jeg må bede Dem at opfylde ethvert af hendes ønsker – hvis De mangler midler dertil, kan De henvende Dem til mig."

"Må jeg spørge Dem, min herre, ved hvad navn damen skal –"

"Det er aldeles ligegyldigt," afbrød den fremmede ham; "De skal få det at vide på et mere belejligt tidspunkt."

Med disse ord kastede han sin vide kappe om sig, drejede sig halvt rundt med en mine, som doktoren ville have fundet vanskeligt ved at efterligne, og gik ned ad gaden til den lille kro. Her betalte og affærdigede postkuskene, og lukkede sig ind på et værelse med den ordre, at ingen måtte komme ind, før doktoren kom.

Da doktoren kom tilbage til sin patients værelse, fandt han sin kone i stor forbavselse, der, som sædvanlig hos personer af hendes karakter, var blandet med nogen frygt og ængstelse.

"Hun kan ikke tale det mindste ord som et kristent menneske," sagde fru Gray.

"Jeg ved det," sagde doktoren.

"Men hun vil beholde den sorte maske på, og skriger, når vi vil tage den af hende."

"Nu vel, så lad hende beholde den på – hvad kan det skade?"

"Skade, doktor! Er nogen ærlig kone nogen sinde blevet lagt i barselseng med maske på?"

"Det hører måske til de sjældne tilfælde. Men, kære kone, de som ikke er så ganske ærlige, må alligevel bringes i seng som de andre, og vi tør ikke sætte det arme væsens liv i fare ved nu at sætte os imod hendes luner og indfald."

Han nærmede sig den syges seng og bemærkede, at hun virkelig bar en tynd silkemaske af den slags, som gør en så ualmindelig god tjeneste i den ældre komedie, og som damer af stand endnu bærer på rejser, men sikkert aldrig i den stakkels dames stilling. Det syntes næsten, som om man havde været påtrængende imod hende i denne henseende, for da hun så doktoren, fo'r hun med hånden op til ansigtet, som om hun var bange for, at han ville kræve, at hun skulle tage masken af. Han skyndte sig at sige på tåleligt fransk, at hendes vilje skulle være en lov for dem i enhver henseende, og at det stod hende ganske frit for at bære masken, indtil hun fandt for godt at lægge den. Hun forstod ham og søgte, ved et meget ufuldkomment forsøg i samme sprog at udtrykke sin taknemmelighed for hans tilladelse til, at hun måtte forblive maskeret.

Doktoren gik nu over til at træffe andre foranstaltninger; og for at fornøje de læsere, der holder af omstændelig underretning, bemærker vi, at Luckie Simson, den første ved væddeløbet, vandt prisen og blev ansat som sygeplejerske hos den fornemme patient, at Peg Thomson blev tilstået den forret at anbefale sin guddatter, Bet Jamieson, til amme; og at en

datterdatter af Alison Jaup blev lejet til at gå til hånde ved familiens forøgede sysler. Således delte doktoren, ligesom en øvet minister, blandt sine tro tilhængere de gode ting, som lykken havde stillet til hans rådighed.

Omtrent kl. 1 om morgenen indfandt doktoren sig i Svanekroen og ønskede den fremmede herre til lykke med at være blevet fader til en sund dreng, med den tilføjelse, at moderen, som det sædvanligt hedder, efter omstændighederne befandt sig i bedste velgående.

Den fremmede hørte dette budskab med synlig glæde og udbrød derpå: "Han må døbes, doktor! Han må øjeblikkeligt døbes!"

"Det har vel ikke så stor hast med det," sagde doktoren.

"Vi tænker anderledes," sagde den fremmede, idet han kort afbrød ham. "Jeg er katolik, og da jeg er nødsaget til at forlade dette sted, førend damen er i stand til at fortsætte rejsen, ønsker jeg mit barn optaget i kirkens skød. Der er, efter hvad jeg har hørt, en katolsk præst på dette usle sted?"

"Der er en katolsk herre her, som hedder hr. Goodriche, som skal være indviet i den gejstlige stand."

"Jeg roser Deres forsigtighed, doktor," sagde den fremmede; "det er farligt at udtale sig alt for bestemt om nogen ting. Jeg vil bringe pågældende hr. Goodriche til Dem i morgen."

Gray betænkte sig et øjeblik. "Jeg er presbyteriansk protestant, min herre," sagde han, "en ven af den herskende konstitution i stat og kirke, og har god grund til at være det, da Hans Majestæt, Gud velsigne ham, har givet mig løn i flere år, mens jeg var underkirurg i det cameronske regiment, som min regimentsbibel og bestalling kan godtgøre. Men skønt jeg

udtrykkeligt er påbudt at afsky al samkvem og forståelse med papister, vil jeg dog ikke være i vejen for en øm samvittighed. Min herre, De kan komme til mig med hr. Goodriche, når De behager; og da De uden tvivl, som jeg formoder, er barnets fader, så overlader jeg til Dem at ordne det hele efter forgodtbefindende, kun ønsker jeg ikke at blive anset for den mand, der hjælper eller begunstiger nogen som helst del af det pavelige ritual."

"Nok, min herre," sagde den fremmede stolt, "- vi forstår hinanden."

Den næste dag indfandt han sig i doktorens hus med hr. Goodriche og to personer, der skulle høre til denne ærværdige herres trossamfund. Parterne blev lukket ind i et værelse med barnet, og der er grund til at formode, at den højtidelige dåbshandling blev udført med det derom uvidende væsen, der således på en forunderlig måde blev indført i verden. Da præsten og vidnerne havde var gået, underrettede den fremmede herre Gray om, at han, da damen efter doktorens erklæring ikke kunne rejse de første par dage, nu selv stod i begreb med at forlade egnen, men ville komme tilbage dertil inden ti dage, og til den tid håbede han at finde sin ledsagerske i stand til at forlade lægens hus.

"Og med hvilket navn skal vi nævne barnet og moderen?"

"Barnets navn er Richard."

"Men det må dog have et familienavn – og det må damen også – hun kan ikke bo i mit hus uden at have et navn."

"Kald dem da med samme navn som Deres by her – hedder den ikke Middlemas?"

"Jo, herre."

"Vel, fru Middlemas er moderens navn, og Richard Middlemas drengens, og jeg er Matthew Middlemas til Deres tjeneste. – Dette," vedblev han, "vil forsyne fru Middlemas med alt, hvad hun kan ønske sig – eller være hende til hjælp i fornødent fald."

Med disse ord lagde han 200 pund i Grays hånd; men denne vægrede sig ved at modtage dem og indvendte, at damen formodentlig selv var i stand til at være sin egen kassemester.

"Det er hun den dårligst skikkede i verden til, det kan jeg forsikre dem, doktor," svarede den fremmede, "hvis hun ønskede at veksle dette stykke papir, ville hun næppe vide hvor mange guldstykker hun skulle have for det. Nej, hr. Gray, jeg kan forsikre Dem, at fru Middleton – hvad det var jeg ville sige, Middlemas – er lige så uvidende om denne verdens ting som nogen, De kan have truffet i Deres praksis. De vil derfor behage at være hendes kassemester og kasserer for øjeblikket og betragte hende som en patient, der ikke er i stand til at bestyre sine egne anliggender."

Disse ord blev sagt i en for doktor Gray påfaldende stolt og bydende tone, ordene betød i sig selv vel ikke andet, end den samme attrå efter at bevare et strengt inkognito, som kunne udledes af hele den fremmedes øvrige adfærd, men tonen syntes at sige: "Jeg er ikke den person, der tåler spørgsmål af nogen – hvad jeg siger må efterkommes uden bemærkning, hvor lidt De end tror på det eller forstår det." Det bestyrkede Gray i hans mening, at det tilfælde, han havde for sig, enten angik en forførelse, eller et hemmeligt giftermål imellem personer af højeste rang; og såvel damens som herrens hele forhold og væsen styrkede hans mistanke. Det lå ikke i hans

natur at være påtrængende eller nysgerrig, men det undgik ikke hans opmærksomhed, at damen ikke bar nogen ring, og hendes dybe sorg og bestandige skælven syntes at forråde en ulykkelig skabning, der havde mistet sine forældres beskyttelse uden at have erhvervet sig nogen lovlig ret til en ægtemands. Han var derfor noget ængstelig, da hr. Middlemas efter en temmelig lang samtale under fire øjne med damen tog afsked med ham. Imidlertid forsikrede han om, at han ville komme tilbage inden 10 dage, hvilket var den korteste frist, Gray kunne lade sig bestemme for muligheden af, at damen kunne fortsætte sin rejse.

"Jeg sætter mit håb til Himmelen, at han vil komme tilbage," sagde Gray for sig selv, "men der svæver en alt for stor hemmelighedsfuldhed over det hele, til at det kan være en simpel og redelig sag. Hvis det er hans hensigt at behandle denne ulykkelige skabning sådan, som mange ulykkelige piger før er blevet behandlet, så håber jeg dog, at mit hus ikke vil blive det sted, hvor han agter at forlade hende. De efterladte penge har imidlertid et mistænkeligt udseende, og det synes næsten, som om min ven stod i begreb med at slutte en overenskomst med sin samvittighed. Nu vil jeg håbe det bedste. I hvert tilfælde er det min pligt at gøre, hvad jeg kan for den ulykkelige kvinde."

Hr. Gray besøgte sin patient kort efter hr. Middlemas' afrejse – det vil sige, så snart han kunne få adgang til hende. Han fandt hende i heftig sindsbevægelse. Grays erfaring foreskrev de bedste midler til at skaffe hende lindring og beroligelse. Han lod hendes barn bringe til hende. Hun græd længe over det, og hendes heftige bevægelse veg efterhånden for indflydelsen af

moderfølelser, hvilke hun, efter hendes tilsyneladende store ungdom at dømme, sikkert oplevede for første gang.

Den opmærksomme læge kunne efter dette anfald mærke, at den syge det meste af tiden beskæftigede sig med at beregne tidens gang, og hvor lang tid, der var til det tidspunkt, hun kunne vente at gense sin mand – hvis han ellers var det. Hun rådspurgte kalendere, forvissede sig om, hvor langt der var til et eller andet sted, skønt med en forsigtighed, der tydeligt viste, at hun ikke ønskede at give nogen hentydning til den vej, hendes ledsager havde taget, og sammenlignede gentagne gange sit ur med andres, i det hun tydeligt øvede sig på den bedrageriske art af hovedregning, hvormed de dødelige søger at få tiden til at gå hurtigere, mens de beregner dens gang. Til andre tider græd hun på ny over sit barn, som af alle kendere blev erklæret til at være en så elskværdig lille engel, som man vel kunne se for sine øjne; og Gray bemærkede undertiden, at hun mumlede sætninger til det spæde barn, af hvilke ikke alene ordene, men selve lyden og accenten var ham fremmede og, som han vidste, ikke hørte hjemme i det portugisiske sprog.

Engang forlangte den katolske præst, hr. Goodriche, en samtale med hende. I begyndelsen afslog hun hans besøg, men modtog det siden, måske i den tanke, at han kunne have fået efterretning fra hr. Middlemas, som han kaldte sig. Samtalen var meget kort, og præsten forlod damens kammer med en utilfredshed, som hans klogskab næppe kunne skjule for hr. Gray. Han kom aldrig oftere, skønt damens tilstand ville have gjort hans opmærksomhed og trøst nødvendig, hvis hun havde været medlem af den katolske kirke.

Hr. Gray begyndte endelig at fatte mistanke om, at hans gæst var en jødinde, der havde overgivet sin person og sin kærlighed til en mand af en anden religion; og hendes skønne ansigts ejendommelige præg bidrog til at bestyrke denne mening. Denne omstændighed gjorde ingen forandring hos Gray, der alene så hendes nød og trøstesløse forfatning, og af yderste evne bestræbte sig for at lindre den. Han gjorde sig imidlertid umage for at skjule det for sin kone og de andre personer omkring den syge, hvis klogskab og liberale tænkemåde man med større føje kunne drage i tvivl. Han ordnede derfor hendes kost således, at hun hverken kunne blive fornærmet eller pådrage sig mistanke ved, at man bød hende mad, som den mosaiske lov forbyder. Om andet, end hvad der angik hendes sundhed eller bekvemmelighed, talte han kun sjældent med hende.

Det tidsrum, inden for hvilket hun så ængsteligt havde ventet den fremmedes tilbagekomst til byen, var nu forløbet. Det fejlslagne håb om hans udeblivelse ytrede sig hos rekonvalescenten ved en ængstelse, som først blandede sig med fortrædelighed og siden med bekymring og frygt. Da et par dage var forløbet, uden at noget som helst budskab eller brev var kommet, begyndte Gray selv, både for sin egen og for den stakkels dames skyld, at frygte for, at den fremmede virkelig havde haft den hensigt at forlade dette hjælpeløse og sandsynlig hårdt fornærmede fruentimmer. Han længtes efter at få en samtale med hende, der kunne sætte ham i stand til at bedømme, hvilke eftersøgninger, der kunne gøres, eller hvad der måtte være mest passende at foretage. Men den stakkels unge kones kundskab i det franske sprog var så ufuldkomment,

og hun var måske selv så utilbøjelig til at kaste mindste lys over sin stilling, at ethvert forsøg af denne art mislykkedes. Når Gray henvendte noget spørgsmål til hende om noget, som syntes at nærme sig en forklaring, besvarede hun ham sædvanligvis ved at ryste på hovedet, som tegn på, at hun ikke forstod, hvad han sagde, til andre tider med tavshed og med tårer, og undertiden ved at henvise ham til herren.

Gray begyndte nu at blive noget utålmodig efter herrens komme, som det eneste, der kunne gøre en ende på en ubehagelig hemmelighed, som det gode selskab i den lille by nu begyndte at gøre til hovedgenstand for sin sladder, idet nogle dadlede Gray fordi han i sit hus havde optaget fremmede *landløbere*, hvis moral kunne være underkastet den største tvivl. Andre derimod misundte doktoren den nytte, han kunne drage deraf, ved at skalte og valte med den rige fremmedes rejsepenge. En omstændighed, som ikke let lod sig skjule for det publikum, da den ærlige mands udgifter for ubetydelige luksusartikler langt kom til at overskride de sædvanlige grænser.

Den ærlige doktors bevidsthed om sin redelighed, satte ham i stand til at foragte denne bysladder, skønt den hemmelige kundskab om dens tilværelse ikke kunne være ham behagelig. Han udførte sine sædvanlige sygebesøg med sin sædvanlige udholdenhed og ventede tålmodigt, indtil tiden ville kaste noget lys over hans gæst og hendes historie. Det var nu den fjerde uge efter hendes nedkomst, og hun kunne anses som fuldkommen rask, da Gray, ved at vende tilbage fra et af sine lange besøg, så en postvogn med fire heste for sin dør. "Manden er kommet tilbage," sagde han "og min mistanke mod ham har

været uretfærdig." Dermed gav han sin hest af sporerne, et tegn, som den tro hingst meget beredvilligt adlød, som den netop travede henimod stalddøren. Men da doktoren var sprunget af hesten og havde skyndt sig ind i sit hus, forekom det ham som om denne ulykkelige dames afrejse, ligesom hendes ankomst, var bestemt til at bringe forvirring i hans fredelige bolig. Nogle dagdrivere havde samlet sig om hans dør, og et par af dem havde været så uforskammede at trænge ind på gangen for at lytte efter en forvirret ordstrid, som hørtes inde fra.

Gray skyndte sig ind, idet de forreste af disse påtrængende skamfuldt trak sig tilbage ved hans komme, og han hørte lyden af sin kones stemme, der var så højrøstet, at han, efter hvad han af erfaring vidste, ikke spåede noget godt. For skønt fru Gray i almindelighed var godmodig og let at komme til rette med, kunne hun dog undertiden tage de høje toner i en ægteskabelig duet. Da han stolede langt mere på sin kones gode hensigter end på hendes klogskab, spildte han ingen tid med at styrte ind i stuen, for at tage sagen under sin egen behandling. Her fandt han fru Gray i spidsen for den syge dames hele kammervagt, det vil sige amme og sygevogterske, stuepige og kokkepige, i en heftig diskussion med to fremmede. Den ene var en aldrende mand med mørke træk og et meget strengt og skarpt blik, hvis udtryk dels syntes kvalt ved en blanding af sorger og krænkelse. Den anden, der syntes at gå aktivt til værks mod fru Gray, var en firskåren person med dristigt blik og et groft ansigt, og han var væbnet med pistoler, hvormed han fægtede på en ufornøden og storpralende måde.

"Der er min mand, min herre," sagde fru Gray i en triumferende tone, for hun anså doktoren for en af de største

mænd på jorden – "der er doktoren – lad os se, hvad De nu vil sige."

"Netop det samme, som jeg før sagde, frue," svarede manden, "at min arrestbefaling må adlydes. Den er fuldkommen i sin orden, fuldkommen."

Med disse ord slog han med pegefingeren af sin højre hånd mod et papir, som han med den venstre holdt udstrakt mod fru Gray.

"Behag at henvende Dem til mig, min herre," sagde doktor Gray, der indså, at han ikke måtte spilde nogen tid med at få sagen bragt for sit rette forum. "Jeg er herren i dette hus, og jeg ønsker at vide årsagen til dette besøg."

"Mit ærinde er hurtigt fortalt," sagde manden. "Jeg er et sendebud fra kongen, og denne dame har behandlet mig, som om jeg var en simpel betjent."

"Det er ikke det, som det handler om, min herre," svarede doktoren. "Hvis De er et sendebud fra kongen, hvor er så Deres fuldmagt, og hvad vil De her?" I det samme hviskede han til den lille stuepige, at hun skulle løbe hen til byskriveren, hr. Lawford, og bede ham komme derhen så hurtigt som muligt. Peg Thomsons guddatter fo'r af sted med en hurtighed, der var hendes gudmoder værdig.

"Her er min fuldmagt," sagde betjenten, "se på den og slå Jer til tåls."

"Den uforskammede knægt tør ikke sige doktoren sit ærinde," sagde fru Gray triumferende.

"Jo, det er et kønt ærinde," sagde gamle Luckie Simson, "at slæbe af sted med en barselkone som en glente med en liggehøne."

"En kone, som blev forløst for ikke en måned siden," istemte ammen Jamieson.

"Det er fire tyve dage, otte timer og syv minutter, på en sekund," sagde fru Gray.

Doktoren, der havde kastet et blik på arrestbefalingen, som var i lovmæssig form, begyndte at blive bange for at kvinderne i hans familie, i deres iver for at forsvare deres køn, kunne blive bragt til et pludseligt udbrud af oprørssind, og befalede dem derfor at tie stille.

"De har her," sagde han, "en arrestbefaling, lydende på Richard Tresham og Zilia de Moncada, for landsforræderi. Min herre, jeg har tjent Hans Majestæt, og mit hus er intet tilhold for landsforrædere. Jeg kender intet til nogen af disse to personer, og har aldrig engang hørt deres navn."

"Men den dame, som De har modtaget i Deres familie," sagde sendebuddet, "er Zilia Moncada, og her står hendes fader, Matthias de Moncada, som vil stadfæste det med sin ed."

"Hvis dette er sandt," sagde Gray, idet han kastede et blik på den foregivne fader, "så har De påtaget Dem et besynderligt hverv. Jeg er hverken vant til at fragå mine egne handlinger eller modsætte mig landets love. Her er i dette hus en frue, som netop begynder at genvinde sundhed og kræfter efter sin nedkomst, og som under dette tag er blevet mor til et raskt barn. Hvis hun er den person, som beskrives i denne arrestbefaling, og denne herres datter, så må jeg overlevere hende til landets love."

Ved disse ord kom kammervagten på ny i bevægelse.

"Overlevere hende! Det er en skam at høre dig tale sådan, og du som mest lever af kvinder og børn!" råbte hans skønne

halvpart.

"Det er forunderligt, at høre doktoren tale i den tone!" sagde den yngre amme; "der er ikke en kone i byen, som ville tro det om ham."

"Jeg har lige til dette øjeblik troet, at doktoren var en mand," sagde Luckie Simson; "men nu tror jeg, at han er en gammel kælling, og at der knap er mere mod i ham, end der er i mig, og nu undrer det mig ikke, at den stakkels fru Gray –"

"Hold fred, I dumme kvinder," sagde doktoren. "Tror I, at denne sag ikke allerede er gal nok, at I skal gøre den værre med jeres urimelige sludder? – Mine herrer, det er et meget ubehageligt tilfælde. De har her en arrestbefaling for landsforræderi imod en ulykkelig skabning, som næppe er i stand til at blive bragt fra et hus til et andet endsige til at blive slæbt i fængsel. Jeg siger Dem rent ud, at jeg tror, at fuldbyrdelsen af denne arrestbefaling kan koste hende livet. Det står til Dem, min herre, hvis De virkelig er hendes fader, at overveje, hvad De kan gøre, for snarere at formilde denne sag, end at fremskynde den."

"Hellere død end vanære," svarede den mørke, gamle mand, med en røst, der var ligeså barsk som hans udseende; "og jeg vil anbefale Dem," vedblev han, idet han vendte sig til sendebuddet, "at De vel betænker, hvad De gør, og at De, under Deres ansvar, fuldbyrder arrestbefalingen."

"Der hører De," sagde manden, idet han henvendte sig til Gray selv, "jeg må ufortøvet føres ind til damen."

"I en lykkelig tid," sagde hr. Gray, "kommer dér byskriveren. – Hjertelig velkommen, hr. Lawford. Deres mening som

lovkyndig og som mand af følelse og humanitet, er her meget nødvendig. Jeg har aldrig i mit liv været gladere over at se Dem."

Han fortalte ham derpå hurtigt den hele sag; og da sendebuddet så, at den nyankomne var en mand af nogen autoritet, fremviste han igen sin fuldmagt.

"Dette er en aldeles fyldestgørende og retsgyldig arrestbefaling, doktor Gray," svarede den lovkyndige. "Hvis De imidlertid føler Dem kaldet til at aflægge ed på, at en øjeblikkelig bortfjernelse vil være ugunstig for damens sundhed, så kan der ikke være noget spørgsmål om, at hun må blive her under sikker bevogtning."

"Det er ikke så meget den blotte forandring af stedet, som jeg frygter for," sagde lægen, "men jeg erklærer på ære og samvittighed, at skamfuldhed og frygt for hendes faders vrede, sammen med bevidstheden om den vanære, en sådan arrest medfører, og rædsel for dens følger, kan drage en voldsom og farlig sygdom – ja, døden, med sig."

"Faderen må se sin datter, om end de er i strid med hinanden," sagde hr. Lawford, "og retfærdighedens tjener må udføre sin arrestbefaling, om skrækken derved end skulle bringe forbryderen døden. Disse onder er blot tilfældige, ikke direkte og umiddelbare følger. De må udlevere damen, hr. Gray, om skønt Deres betænkelighed derfor er meget naturlig."

"I det mindste, hr. Lawford, burde jeg dog være sikker på, at den person, som er i mit hus, er den, som de søger."

"Før mig ind i hendes værelse," svarede den mand, hvem sendebuddet kaldte Moncada.

"Når det ikke kan være anderledes," sagde Gray – "men jeg ville hellere stille mig foran en kanon."

Sendebuddet, der ved Lawfords tilstedeværelse var blevet noget roligere, begyndte nu på ny at blive uforskammet. Han håbede, sagde han, ved hjælp af sin kvindelige fange, at erhverve den fornødne oplysning for at bemægtige sig den mere skyldige person. Hvis man opholdt ham endnu længere, kunne denne oplysning komme for sent, og han ville gøre alle dem, der foranledigede et sådant ophold, ansvarlige for følgerne.

"Og jeg," sagde hr. Gray, "må, om jeg end også skulle blive ført til galgen derfor, erklære, at denne fremfærd kan berøve min patient livet."

"Kan der stilles kaution?"

"Ikke i sager, der angår landsforræderi," sagde den lovkyndige, og vedblev derpå i en fortrolig tone: "Kom, hr. Gray, vi ved alle, at De er en mand, der er vor konge og regering hengiven; men De må ikke drive dette for vidt, og udsætte Dem selv for at komme i forlegenhed, hvilket ville bedrøve ethvert menneske i Middlemas. Det er ikke så længe siden året –45, at vi jo kan erindre nok om arrestbefalinger angående landsforræderi – ja, og at damer af stand er blevet fængslet for sådanne beskyldninger. Men de led alle en skånsom behandling – lady Ogilvy, lady MacIntosh, Flora MacDonald, og alle de øvrige. Uden tvivl ved denne herre, hvad han foretager sig, og er trygge med hensyn til den unge dames sikkerhed – derfor gør De bedst i at dukke hovedet og lade bølgen skylle over, som vi siger."

"Følg mig da, mine herrer," sagde Gideon, "og De skal få den unge dame at se." Idet hans stærke ansigtstræk kæmpede mod hans bevægelse ved følelsen af den ulykke, han var i begreb med

at fremme, gik han foran dem op ad en lille trappe, åbnede døren, og sagde til Moncada, der var fulgt efter ham: "Dette er Deres datters eneste tilflugtssted, hvor jeg desværre er for svag til at være hendes beskytter. Gå ind, min herre, hvis Deres samvittighed vil tillade Dem det."

Den fremmede kastede et skelende blik på ham, hvori det syntes, at han gerne ville have lagt en øgles hele fabelagtige magt. Derpå skred han stolt fremad, og trådte ind i værelset. Efter ham fulgte Lawford og Gray i en lille afstand. Sendebuddet blev stående i døren. Den ulykkelige unge kone havde hørt alarmen og gættede kun alt for godt årsagen dertil. Det er muligt, at hun også kunne have set de fremmede stige af vognen. Da de trådte ind i værelset, lå hun på knæ ved en fritstående stol, med ansigtet indhyllet i et silkeslør, som ganske tildækkede det. Den såkaldte Moncada udstødte et eneste ord. Efter accenten at dømme var det måske ensbetydende med: "Elendige!" men ingen forstod dets betydning. Den ulykkelige fo'r krampagtigt sammen, gysende, som når en halvdøende kriger får et nyt sår. Men uden at bryde sig om hendes sindsbevægelse greb Moncada hende ved armen, løftede hende temmelig ublidt i vejret, og hun syntes kun at stå fast på sine fødder, fordi han holdt ved sit stærke tag om hendes arm. Derpå rev han hende masken af ansigtet, som hun hidtil havde båret. Den ulykkelige skabning søgte endnu at skjule sit ansigt ved at dække det med den venstre hånd, da den måde, hvor hun blev holdt, hindrede hende i at bruge den højre. Med ringe anstrengelse sikrede hendes fader sig også denne hånd, der i og for sig selv også var for lille til at kunne skjule hende, og

viste hendes skønne ansigt, der var dækket med en blussende rødme og svømmede i tårer.

"De, alcalde, og De, doktor," sagde han til Lawford og Gray, med fremmed gestus og accent, "den kvinde er min datter, den samme Zilia Moncada, som er beskrevet i denne protokol. Plads her, og lad mig føre hende derhen, hvor hun kan bøde for sine forbrydelser."

"Er De denne persons datter?" sagde Lawford til damen.

"Hun forstår ikke engelsk," sagde Gray; og idet han tiltalte sin patient på fransk, bønfaldt han hende at sige ham, om hun var denne mands datter eller ikke, idet han forsikrede hende om beskyttelse, hvis hun ikke var det. Hun mumlede svagt, men kun alt for forståeligt, det svar – "han var hendes fader."

Al videre ret til indblanding i sagen syntes nu forbrudt. Sendebuddet arresterede sin fange, og bad, med nogen finfølelse, om at kvinderne ville være ham behjælpeligt med at få hende ført ned i den vogn, der ventede på hende.

Gray tog sig igen af sagen. – "De vil dog vel ikke," sagde han, "adskille moderen og barnet fra hinanden?"

Zilia de Moncada hørte dette spørgsmål (som Gray, da han stilede det til hendes fader, ubetænksomt havde fremført på fransk) og det syntes som om det vækkede i hendes erindring den hjælpeløse skabnings tilværelse, som hun for et øjeblik havde glemt under de rædsler, hendes faders nærværelse havde fremkaldt. Hun udstødte et skrig, som udtrykte den mest sønderslidende smerte, og så hen på sin fader med et inderligt bønfaldende blik.

"Lad sognet sørge for den bastard!" sagde Moncada; mens den hjælpeløse moder segnede livløs om i armene på kvinderne,

der nu havde samlet sig omkring hende.

"Det går ikke an, min herre," sagde hr. Gray. "Hvis De er denne dames fader, så må De være dette hjælpeløse barns bedstefader; og De må på en eller anden måde drage omsorg for dets fremtid, eller anvise os en person, som er ansvarlig for det."

Moncada så hen på Lawford, der lod til at billige hr. Grays bemærkning.

"Jeg vægrer mig ikke ved at betale, hvad det elendige barns underholdning kan koste," sagde han, "og hvis De, min herre," idet han henvendte sig til Gray, "vil tage Dem af det, og opdrage det, så skal De få så meget, at Deres omstændigheder forbedres."

Gray var i begreb med at afslå et tilbud, der blev fremsat på en så uhøflig måde, men efter et øjebliks betænkning svarede han: "Jeg tænker så upartisk om den hele historie, jeg har været vidne til, og om dem der er indviklede deri, at jeg, hvis moderen ønsker, at jeg skal overtage omsorgen for dette barn, i så fald ikke vil vægre mig ved det."

Moncada talte til sin datter, der netop begyndte at komme sig af sin afmagt, i det samme sprog, hvori han først havde tiltalt hende. Det forslag, som han stillede hende, syntes at være hende særdeles behageligt, da hun pludselig løsrev sig af kvindernes arme, nærmede sig Gray, greb hans hånd, som hun kyssede og badede med sine tårer, og selv syntes at finde sig i skilsmissen fra sit barn, ved den tanke at det skulle blive under hans tilsyn og omsorg.

"Gode, medlidende mand," sagde hun på sit slette fransk, "De har frelst både moder og barn."

Faderen nedlagde imidlertid i hr. Lawfords hænder banknoter og veksler til et beløb af et tusinde pund, som skulle anbringes til nytte for barnet og udbetales efterhånden, som dets underholdning og opdragelse fordrede det. I tilfælde af at brevveksling i den anledning blev nødvendigt, som ved dødsfald eller lignende, bestemte han, at man skulle henvende sig til Matthias Moncada, under adresse hos et vist bankierhus i London.

"Men vogt Dem for," sagde han til Gray, "at De ikke besværer mig med dette anliggende, uden i tilfælde af den yderste nødvendighed."

"Det behøver De ikke at være bange for, min herre," svarede Gray; "jeg har ikke i dag set noget, som skulle friste mig til at ønske nogen fortroligere forbindelse med Dem, end den, der er uomgængeligt nødvendig."

Mens Lawford opsatte et omstændeligt dokument om denne overenskomst, hvorved han selv og Gray blev beskikket til barnets formyndere, søgte hr. Gray at tilbagegive damen overskuddet af den betydelige pengesum, som Tresham (hvis dette var hans virkelige navn) tidligere havde givet ham. Med alle mulige fagter, hvorved hænder, øjne, og selv fødder, kunne udtrykke vægring, så vel som på sit dårlige fransk, undslog hun sig for at modtage pengene og bad om, at Gray ville betragte dem som sin egen ejendom, hvorefter hun tillige pånødte ham en ring, besat med brillanter, som syntes at være af betydelig værdi. Faderen sagde derefter nogle få alvorlige ord til hende. Hun hørte på dem med en mine, der på en gang udtrykte den dybeste sjælekval og ydmyghed.

"Jeg har givet hende nogle få minutter til at se og græde over det elendige barn, som har beseglet hendes vanære," sagde den strenge fader. "Vi vil gå væk så længe og lade hende være alene. – De vil imidlertid," sagde han til sendebuddet, "bevogte døren til dette værelse udenfor."

Gray, Lawford og Moncada begav sig som følge heraf ind i dagligstuen, hvor de i tavshed, og hver beskæftiget med sine egne betragtninger, ventede en halv times tid, indtil de modtog underretning om, at damen var færdig til afrejsen.

"Det er godt," svarede Moncada; "det glæder mig, at hun endnu har forstand nok til at underkaste sig nødvendigheden."

Med disse ord gik han op ad trappen og vendte tilbage med sin datter, der nu igen var maskeret og tilsløret. Idet hun gik forbi Gray råbte hun i en usigelig ængstelig tone: "Mit barn, mit barn!" hvorpå hun steg i vognen, der var kørt så tæt hen for doktorens dør, som den lille indhegning udenfor ville tillade. Sendebuddet fulgte til hest, ledsaget af en tjener og medhjælper, efter vognen, som rullede af sted i en frygtelig hast ad vejen til Edinburgh. Alle de, der havde været vidner til denne besynderlige scene, bortfjernede sig nu for at anstille deres gisninger, og nogle for at tælle deres gevinst; for der var blevet uddelt penge blandt de kvinder, der havde opvartet damen, med en gavmildhed, der betydeligt måtte forsone dem med den krænkelse af de kvindelige rettigheder, som man havde tilladt sig ved den voldsomme bortfjernelse af patienten.

Tredje kapitel

Den sidste støvsky, som vognen havde kastet i vejret, havde lagt sig, da middagsmaden, som kræver sin andel af de menneskelige tanker, selv under de forunderligste og mest rystende begivenheder, krævede fru Grays opmærksomhed.

"I sandhed, jeg tror, du vil blive stående og stirre ud af vinduet, indtil en anden patient sender bud efter dig, og du kommer til at gå ud uden middagsmad, og jeg håber, hr. Lawford vil være vor gæst, da det netop er hans spisetid, og vi også har noget bedre mad end sædvanligt, for den stakkels dames skyld – lammekød med spinat og fyldt kalvebryst."

Lægen fo'r op som af en drøm og støttede sin kones gæstfrie bøn, som hr. Lawford opfyldte.

Vi vil antage, at måltidet er til ende, og at der står en flaske gammel og ædel antigua på bordet, og en beskeden lille punchebolle, som var behørigt fyldt til doktorens og hans gæsts brug. Deres samtale drejede sig naturligvis om den besynderlige scene, de havde været vidner til, og byskriveren gjorde sig ikke så lidt til af sin åndsnærværelse.

"Jeg tænker, doktor," sagde han, "at De ville have brygget dem en besk drik, hvis jeg ikke var kommet så belejligt, som jeg gjorde."

"Sandt nok, det kunne let være sket," svarede Gray, "for når jeg skal sige Dem sandheden, så begyndte den gamle cameronske ånd at rejse sig hos mig, da jeg så den karl gøre

blæst med sine pistoler blandt kvinderne i mit eget hus, og der behøvedes kun lidt for at få mig til at gribe min dyrendal."

"Stop, stop! Det ville aldrig være gået godt. Nej, nej," sagde den lovkyndige, "dette var et tilfælde, hvori en smule klogskab var mere værd end alle pistoler og dyrendaler i verden."

"Og det var just det samme, jeg tænkte, da jeg sendte bud til Dem, hr. byskriver," sagde doktoren.

"Han kunne heller ikke have ladet kalde nogen klogere mand i et så vanskeligt tilfælde," tilføjede fru Gray, der sad ved sit arbejde i en lille afstand fra bordet.

"De skal have tak for Deres gode mening – og det skal være Deres skål, min gode naboerske," svarede skriveren; "vil De ikke tillade, at jeg må skænke noget punch i Deres glas, fru Gray?" Da dette blev afslået, vedblev han: "Jeg har mistanke om, at sendebuddet og hans arrestbefaling netop skulle tjene til at forebygge enhver modstand. De så hvor rolig han viste sig, efter jeg havde gjort lovens ord gældende – jeg kan aldrig tro, at damen har mindste fare at frygte af ham. Men faderen er en gnavpotte. De kan være vis på, at han har opdraget det unge føl strengt, og det har bragt den stakkels ting til at løbe løbsk. Det skulle ikke undre mig, om han førte hende ud af landet, og spærrede hende inde i et kloster."

"Næppe," svarede doktor Gray, "hvis ellers min formodning er sand, at både faderen og datteren bekendte sig til den jødiske tro."

"En jødinde!" sagde fru Gray; "og jeg har gjort mig alt det bryderi for en jødinde? Forekom det mig ikke, at hun syntes at vise afsky for de æg og det flæsk, som amme Simson talte til hende om. Men jeg troede, at jøder altid havde langt skæg, og

den mands ansigt så ikke anderledes ud end en af vore egne folks – jeg har set doktoren selv med et længere skæg, når han i nogle dage ikke har haft mulighed til at barbere sig."

"Det kunne let være tilfældet med hr. Moncada," sagde Lawford; "for det synes, at han har haft en besværlig rejse. Men jøderne er ofte meget respektable folk, fru Gray – de har ingen ejendomme, fordi loven i den henseende er imod dem, men de har hånd i hanke med pengeanliggenderne – masser af aktier i de offentlige fonds, fru Gray; og jeg tror virkelig, at denne stakkels unge kvinde dog er bedre stillet hos sin egen fader, skønt han er en jøde og en gnavpotte oven i købet, end hun ville have været det hos den lømmel, der behandlede hende så dårligt, og som, efter Deres beretning, doktor Gray, både er en katolik og en oprører. Jøderne er regeringen hengivne; de hader paven lige så meget som enhver ærlig mand iblandt os."

"Jeg kan ikke beundre nogen af de to herrer," sagde doktor Gray, "men det er ikke mere rigtigt at sige, at jeg så hr. Moncada, da han var yderst opbragt, og, som det lod, ikke uden grund. Den anden person, Tresham, hvis det er hans navn, viste sig derimod stolt og hovmodig imod mig, og som det forekommer mig, noget ligegyldig mod den stakkels kvinde, netop på det tidspunkt, da han skyldte hende mest velvilje, og mig nogen taknemmelighed. Jeg er derfor af Deres mening, hr. byskriver, at den kristne er den værste krabat af de to."

"Og De har i sinde at tage Dem af det spæde barn, doktor? Det kalder jeg barmhjertigt."

"Det koster mig kun lidt, byskriver; barnet har, hvis det forbliver i live, nok til at det kan få en anstændig opdragelse og kan komme ud i verden, og jeg kan lære det en ærefuld og nyttig

håndtering. Det vil snarere skaffe mig morskab end besvær, og jeg ønsker netop at anstille nogle forsøg med de børnesygdomme, som barnet, om Gud vil, kommer til at gennemgå under mit opsyn, og siden Himlen ikke har givet os selv børn –"

"Stop, stop!" sagde byskriveren, "nu går De meget for hurtigt til værks – De har endnu ikke været så længe gift – fru Gray, lad ikke min spas jage Dem bort – jeg tror vi endnu skal have en kop te, for doktoren og jeg er ikke store helte ved flasken."

Fire år efter at denne samtale fandt sted, indtraf den begivenhed, til hvis mulighed byskriveren havde hentydet; og fru Gray skænkede sin mand en lille datter. Men godt og ondt blander sig på en forunderlig måde i denne verden. Opfyldelsen af hans ivrigste ønske, at få en efterslægt, ledsagedes med tabet af hans brave og godmodige kone. Et af de hårdeste slag, som skæbnen kunne bibringe den stakkels Gray, og hans hus blev tomt for ham, ved den selv samme tildragelse, der flere måneder i forvejen havde lovet at bringe nye glæder under deres ydmyge tag. Gray følte slaget, som mænd af forstand og fasthed føler en stor ulykke, hvis virkninger de aldrig håber fuldkommen at kunne forvinde. Han opfyldte sit kalds pligter med den samme punktlighed som før, var rolig, og som det lod også munter i omgang med andre, men hans tilværelses solskin var forsvundet. Hver morgen savnede han de kærlige formaninger som bad ham være opmærksom på hans egen sundhed, mens han bestræbte sig for at gengive sine patienter deres. Hver aften, når han kom tilbage fra sin møjsommelige tur, var den bevidsthed ham nægtet, at han ville blive modtaget med mildhed og kærlighed af en person, der var begærlig efter

at fortælle og følte interesse ved at høre alle dagens små begivenheder. Hans fløjten, som klar og stærk plejede at lade sig høre, så snart han fik kirketårnet i Middlemas i sigte, var nu for bestandig forstummet, og rytteren sænkede sit hoved, mens den trætte hest, som savnede den ansporende virkning af sin herres hånd og røst, syntes at slentre af sted, som om den delte hans nedslåethed. Der var tider, da han var så mismodig, at han ikke var i stand til at udholde sin lille Menies nærværelse, fordi han i hendes barnlige ansigt kunne spore træk af moderen, til hvis tab hun havde været den uskyldige og ubevidste årsag. "Hvis ikke dette ulykkelige barn havde været," tænkte han; men idet han pludselig indså, at denne følelse var syndig, trykkede han hurtigt barnet til sit bryst og overvældede det med kærtegn – hvorpå han hurtigt lod det bringe ud af dagligstuen.

Muhamedanerne nærer den fantastiske tro, at den rettroende på sin vej til Paradis er nødt til at gå barfodet over en bro af glødende jern. Men ved denne lejlighed samles alle de papirstumper, som muselmanden i sit liv har gemt, for at ikke noget helligt ord, som kunne være skrevet derpå, skulle blive vanhelliget, sig imellem hans fødder og det brændende metal, og frelser ham således fra sår og smerte. På samme måde plejer undertiden virkningerne af gode og menneskekærlige handlinger selv i denne verden at mildne modgangs og genvordigheds kvaler.

Således bestod den største trøst, som den stakkels Gray kunne finde efter sit hårde tab, i den muntre hengivenhed, som ytrede sig hos Richard Middlemas, det barn, der på en så besynderlig måde var kommet under hans opsyn. Selv i denne tidlige alder var det en særdeles smuk dreng. Når han var tavs

eller bedrøvet, frembød hans mørke øjne og karakteristiske ansigt nogle erindringer om den strenge karakter, der afspejlede sig i hans formentlige faders træk; men når han var glad og overgiven, hvilket langt hyppigere var tilfældet, veg disse skyer for det muntreste, mest spøgefulde udtryk, som nogen sinde hvilede over et barns smilende og tankeløse ansigt. Han syntes at besidde en vis evne, der lå over hans alder, til at opdage ejendommeligheder i den menneskelige karakter og føje sig derefter. Hans amme, en hovedgenstand for Richards opmærksomhed, var Jamieson, eller som hun for kortheds skyld sædvanligere blev kaldt: *Ammen*. Hun var den person, der havde plejet ham fra hans barndom af. Hun havde mistet sit eget barn og kort efter sin mand, og da hun således var blevet en enlig kvinde, var hun, som det almindeligt var tilfældet i Skotland, blevet et medlem af doktor Grays familie. Efter hans kones død vandt hun efterhånden hovedansvaret over hele husholdningen, og da hun var en ærlig og duelig husholderske, blev hun en person af største vigtighed for familien.

Hun var en dristig kvinde, var heftig i sine følelser, og som det ofte hænder folk i hendes stilling: Hun holdt af Richard Middlemas, som hun engang havde ammet ved sit bryst, som om han havde været hendes egen søn. Denne kærlighed gengældte barnet ved alle de småopmærksomheder, som børn i hans alder er i stand til at vise.

Lille Dick udmærkede sig også ved den ømmeste og inderligste hengivenhed for sin beskytter, doktor Gray. Han var tjenstivrig på rette tid og sted, rolig som et lam, når hans beskytter syntes at ville studere eller overgive sig til sine tanker, driftig og behændig med at gå ham til hånde eller more ham,

når han lod til at ønske det, og han syntes, ved valget af sine lejligheder dertil, at udtrykke en kløgt, der langt oversteg hans alder.

Som tiden skred frem, syntes denne behagelige karakter at udvikle sig til en endnu større grad af finhed. I alle legemsøvelser og lege var han anfører for stedets drenge, mens hans styrke og dristighed gav ham en afgjort overlegenhed over de fleste af dem. I skolen udmærkede hans evner sig i mindre grad, men han stod dog i fortrinlig yndest hos skolemesteren, en fornuftig og nyttig lærer.

"Richard er vel ikke hurtig til at lære," plejede han at sige til hans beskytter, doktor Gray, "men han er sikker, og det er umuligt ikke at være tilfreds med et barn, der i så høj grad bestræber sig for at vinde andres tilfredshed."

Den unge Middlemas' taknemmelige hengivenhed for sin beskytter syntes at tiltage med udviklingen af hans sjælsevner, og gav sig naturligt og behageligt udslag ved hans opmærksomhed for den lille Menie Gray. Hendes ringeste vink var en lov for Richard, og forgæves blev han opfordret af hundrede skrigende stemmer om at være anføreren ved at lege skjul eller at spille fodbold, hvis det var lille Menies ønske, at han skulle blive i huset og bygge korthuse til hende. Til andre tider plejede han at tage den lille dame udelukkende under sit opsyn, og man så ham vandre omkring med hende på byens fælled for at samle blomster eller flette huer af siv. Menie var Dick Middlemas hengiven, i forhold til hans ufortrødne omhyggelighed for hende, og faderen så med fornøjelse ethvert nyt tegn på opmærksomhed, som hans plejesøn viste imod hans barn.

Mens Richard ubemærket voksede op fra et elskværdigt barn til en smuk dreng, og fra en smuk dreng nærmede sig den tid da han måtte kaldes en vakker yngling, skrev hr. Gray med megen punktlighed to gange om året til hr. Moncada, ad den vej, som denne herre havde anvist ham. Den velvillige mand troede, at den rige bedstefader, hvis han blot kunne se denne slægtning, af hvem enhver familie måtte være stolt, ikke længere ville være i stand til så hårdnakket at fastholde sin beslutning om at behandle en yngling, der var ham så nært beslægtet ved blodets bånd og så interessant ved personlige egenskaber og naturlige anlæg, som en forskudt. Han anså det for sin pligt at vedligeholde den sparsomme og umiddelbare forbindelse med drengens bedstefader på mødrenes side, på det at den, i et lykkeligere tidspunkt, kunne lede til en fortroligere tilnærmelse. Imidlertid kunne denne brevveksling i andre henseender ikke være behagelig for en mand som hr. Gray. Hans egne breve var så korte som muligt og indeholdt blot en beretning om omkostningerne ved hans myndlings opdragelse, hvori var indbefattet moderate kostpenge til ham selv, forsynet med hans medformynders hr. Lawfords attest; desuden gav han efterretning om Richards sundhedstilstand og hans fremskridt i opdragelsen og tilføjede sædvanligvis en kort, men varm lovtale over hans hoved og varme hjerte. Men de svar han modtog var endnu kortere. "Hr. Moncada," lød deres sædvanlige indhold, "har modtaget hr. Grays brev af den eller den dato, og noteret dets indhold og beder hr. Gray at blive ved den plan, som han hidtil har fulgt i henseende til Deres brevveksling." Ved lejligheder, når ekstra udgifter kunne ventes at forestå, blev pengene afsendt hurtigt.

Således indløb der 14 dage efter fru Grays død halvtreds pund med en note, hvori bemærkedes, at de var bestemte til at barnet R. M. kunne blive klædt i passende sørgeklæder. Brevskriveren havde tilføjet et par ord om, at han ønskede, at overskuddet måtte stå til hr. Grays rådighed for at bestride de forøgede udgifter i denne sørgelige tid, men hr. Moncada havde ladet meningen ufuldendt, sandsynligvis fordi han tvivlede om, at kunne gengive den passende på engelsk. Uden videre undersøgelse føjede doktor Gray roligt denne sum til beløbet af sin myndlings lille formue, tværtimod hr. Lawfords mening, der indså at hans ven snarere tabte end vandt ved drengens ophold i hans hus og derfor ønskede, at han ikke skulle miste en lejlighed til at få dækket en del af sine udgifter i denne anledning. Men Gray var døv for alle forestillinger.

Da drengen nærmede sig sit fjortende år, skrev doktor Gray en med flid udarbejdet beretning om sin myndlings karakter, kundskaber og duelighed. Han tilføjede, at det var hans hensigt at sætte hr. Moncada i stand til at bedømme, hvorledes det unge menneskes opdragelse skulle styres i fremtiden. Richard, bemærkede han, var nu kommet til det punkt, hvor opdragelsen taber sin oprindelige og almindelige karakter, og deler sig i de forskellige kundskabsveje, der egner sig for et bestemt kald, og det blev således nødvendigt at afgøre, for hvilken af disse han ønskede den unge Richard uddannet, og han ville på sin side gøre alt, hvad der stod i hans magt, for at iværksætte hr. Moncadas ønsker, da drengen ved sine elskværdige egenskaber var blevet ham lige så kær, som han vel kunne have været ham, hvis han var hans fader i stedet for hans formynder.

Svaret, som indløb efter en uges eller ti dages forløb, var længere end sædvanligt og skrevet i første person. – "Hr. Gray," således lød det, "vort møde med hinanden skete under omstændigheder, som på den tid ikke kunne gøre os venligt stemte for hinanden. Men jeg har det forud for Dem, at jeg, da jeg var vidende om Deres bevæggrunde til at nære en ringeagtende mening om mig, kunne agte disse, og der tillige Dem selv, hvorimod De, da De ikke var i stand til at fatte mine bevæggrunde – jeg mener, da De var ubekendt med den skændige behandling, jeg havde lidt, ikke kunne fatte de årsager, jeg havde til at handle som jeg gjorde. Ved en skændselsgerning berøvet min datter og set hende givet til pris for vanære, kan jeg, min herre, ikke overvinde mig til at se den uskyldige skabning, hvis syn stedse ville erindre mig om had og skændsel. Behold det ulykkelige barn hos Dem – opdrag det for Deres eget kald, men drag omsorg for, at det ikke stræber højere end efter at indtage en sådan stilling i livet som den, De så hæderligt beklæder. Hvis De vil uddanne ham til landbruger, til sagfører, læge eller lignende indskrænket virkekreds, skal jeg rigeligt sørge for midlerne til hans uddannelse og opdragelse. Men jeg må advare ham og Dem mod at nærme sig mig mere, end jeg selv udtrykkelig vil tillade det, da følgen heraf uundgåelig vil blive, at han aldeles vil have forbrudt min gunst og beskyttelse. Da jeg således har tilkendegivet Dem mine tanker og vilje, venter jeg, at De vil handle i overensstemmelse dermed."

Modtagelsen af dette brev bestemte Gray til at tale sagen med drengen selv for at erfare, om han ville træffe noget valg blandt de stillinger i livet, der således var åbnede for ham. Han

var dog overbevist om, at han med sin lærevillighed og lydighed ville overdrage valget til sin formynders bedre dømmekraft.

Han havde imidlertid først det ubehagelige hverv at gøre Richard Middlemas bekendt med de hemmelighedsfulde omstændigheder ved hans fødsel, om hvilke han anså ham for aldeles uvidende, alene fordi han aldrig selv havde fortalt ham noget om det, men ladet drengen gå i den tro, at han var et fader- og moderløst barn af en fjernt slægtning. Men skønt doktoren selv var tavs, burde han have erindret, at ammen Jamieson havde fri rådighed over sin tunge og gerne efter rigeligste evne plejede at betjene sig deraf.

Fra et meget tidligt tidspunkt af havde amme Jamieson, blandt den mangfoldighed af sagn og eventyr, som hun bibragte sin fostersøn, ikke glemt, hvad hun kaldte *hans rædselsfulde indtrædelse i verden*. Hans faders personlige komme i skikkelse af en stor herre, der så ud, som om hele verden lå for hans fødder. Hans moders skønhed og den skrækkelige sorte maske, hun bar, hendes øjne, der funklede som diamanter, og de diamanter, hun bar på sine fingre, og som ikke kunne sammenlignes med andet end med hendes øjne, hendes skønne hud og farven af hendes silkekappe med mange andre sager af samme natur. Derpå udbredte hun sig over hans bedstefaders ankomst og den frygtelige mand, væbnet med pistol, dolk og slagsværd. De sidste våben eksisterede kun i ammens indbildning. Dernæst alle omstændigheder ved hans moders bortførelse, mens banknoter fløj omkring i huset ligesom gamle papirstumper, og guldpenge lå omkring det som kiselsten. Alt dette fortalte ammen, dels for at behage og more drengen, dels for at tilfredsstille sit eget digteriske talent, med så mange

tilføjede omstændigheder og vilkårlige kommentarer, at den virkelige sammenhæng af sagen, så gådefuld og besynderlig den rigtignok var, sank hen i en mat skygge, ligesom den beskedne prosa i modsætning til poesiens dristige flugt.

Richard hørte alt dette med den mest spændte opmærksomhed, og endnu større interesse fandt han i den tanke, at hans tapre fader uventet kom for at hente ham, i spidsen for et stolt regiment, med flyvende faner og klingende spil, og føre sin søn bort med sig på den skønneste stridshingst, man nogen sinde havde set. Eller at hans moder, strålende som den klare dag, pludselig kom til syne i sin karosse for at kræve sit elskede barn tilbage. Eller at hans angerfulde bedstefader med lommerne fulde af banknoter kom for at gøre bod for sin tidligere grusomhed ved at overvælde sin forladte dattersøn med en uventet rigdoms glans. Ammen Jamieson var vis på, at der behøvedes kun et blink med hendes barns smukke øjne for at omvende deres hjerter, som skriften siger, og det var vel ikke så urimeligt, at de en gang alle sammen kunne komme til byen en gang og have en festlig dag, hvis mage man aldrig havde set i Middlemas. Og så ville hendes barn aldrig mere blive kaldt ved det lavlandske navn Middlemas, der lød, som om det var taget op af gadekæret, men ville blive kaldt Galatian eller sir William Wallace eller Robin Hood eller efter en anden af de store fyrster, hvorom der står i historiebøger.

Ammen Jamiesons historie om den forbigangne tid og forhåbninger om den tilkommende var alt for smigrende til ikke at vække de mest ærgerrige drømme i en drengs sjæl, der af naturen følte en stærk lyst efter at komme frem i verden og var sig bevidst at besidde de fornødne evner til denne sin

forfremmelse. Begivenhederne ved hans fødsel lignede dem, han fandt optegnede i de fortællinger, som han læste eller hørte, og der syntes ingen grund at være, til at de ikke skulle ende på samme måde som i disse sandfærdige historier. Med ét ord, mens den gode doktor Gray indbildte sig, at hans myndling svævede i den yderste uvidenhed om sin herkomst, grublede Richard ikke på andet, end hvornår og ved hvilke midler han kunne vente at blive forløst af sin nuværende stillings mørke og sat i stand til at antage den rang, hvortil han, efter sin mening, ved fødslen var berettiget.

Således stod det til med den unge mands følelser, da doktoren en dag efter middagsmåltidet pudsede lyset og fremtog af sin lomme den store lædertegnebog, hvor han gemte vigtige papirer og et lille forråd af de nødvendigste og virksomste lægemidler. Ud af denne tog han hr. Moncadas brev og formanede Richard Middlemas til alvorlig opmærksomhed, mens han fortalte ham nogle omstændigheder ham selv angående, som det var ham af stor vigtighed at erfare. Richards øjne funklede. Det bevægede blod farvede hans brede og smukke pande med en blussende rødme. Opløsningens stund var endelig kommet. Han lyttede til Gideon Grays fortælling, der, som læseren let kan tænke sig, var aldeles blottet for den forgyldning, hvormed ammen Jamiesons indbildningskraft havde udstyret den, og, indskrænkende sig til hvad købmænd kalder det *fornødne*, ikke indeholdt stort mere end historien om et skændselsbarn, der var forladt af moder og fader og opdraget ved den uvillige barmhjertighed af en fjernere slægtning, der betragtede ham som det levende skønt ubevidste vidnesbyrd om sin families vanære og hellere ville have bestridt

omkostningerne ved hans begravelse end ved hans underholdning, som han bekostede med had og uvilje. "Tempel og slot", hundrede smigrende bygninger af Richards barnlige indbildningskraft, styrtede på én gang i grus, og den smerte, deres tilintetgørelse voldte ham, blev så meget des føleligere ved en følelse af skamfuldhed over at han havde næret sådanne drømmerier. Han forblev, mens doktor Gray fortsatte sin forklaring, stående med øjnene fæstede på gulvet, og årerne i hans pande svulmede af kæmpende lidenskaber.

"Og nu, min kære Richard," sagde den gode læge, "nu må du tænke på, hvad du kan gøre for dig selv, siden din bedstefader overlader dig valget imellem tre hæderlige håndteringer, af hvilke hver enkelt, når den drives med virksomhed og klogskab, kan gøre dig om ikke rig, så dog uafhængig, og om ikke stor, så dog agtet. Du vil naturligvis forlange en kort betænkningstid."

"Ikke et minuts," sagde drengen, idet han rejste hovedet i vejret og så sin formynder dristigt i øjnene. "Jeg er en fribåren englænder og vil vende tilbage til England, hvis jeg finder det for godt."

"En fribåren nar er du," sagde Gray. "Så vidt jeg ved, og ingen kan vide det bedre, er du født i den blå stue i Stevenlaws Land, i den øverste ende af byen Middlemas, hvis du kalder det at være en fribåren englænder."

"Men Tom Hillary siger, at jeg alligevel er en fribåren englænder på grund af mine forældre."

"Snak, barn! Hvad kender vi til dine forældre? – Men, om du også er englænder, hvad har det da at gøre med det nærværende spørgsmål?"

"Åh, doktor!" sagde drengen i en bitter tone, "De ved, vi ikke kan slide og slæbe så stærkt, som I gør. Skotterne er alt for moralske og alt for kloge og alt for hårdlemmede til, at en stakkels buddingspiser kan leve blandt dem, hvad enten det nu er som præst eller som prokurator, eller – med Deres tilladelse – som doktor."

"Men Dick," sagde doktor Gray, "tror jeg ikke, at den Tom Hillary vil gøre dig forrykt. Hvad skal al den sludder betyde?"

"Tom Hillary siger, at præsten lever af folks synder, prokuratoren af deres elendighed og doktoren – igen med Deres tilladelse, min herre! – af deres sygdomme."

"Tom Hillary," svarede doktoren, "skulle trommes ud af byen. En friskfyr af en prokuratorskriver, der er løbet fra Newcastle! Hvis jeg hører ham snakke sådan, skal jeg lære ham at tale med større agtelse om de lærde professioner. Lad mig ikke høre et ord mere om Tom Hillary – du har i den senere tid haft alt for meget omgang med ham. Tænk dog en smule som en fornuftig dreng og sig mig, hvad svar jeg skal give hr. Moncada."

"Sig ham," sagde drengen, i det han aflagde den påtagne bidende tone, og lod fornærmet stolthed træde i stedet, "sig ham, at min hele sjæl oprøres over den mørke lod, han vil se mig tildelt. Det er min beslutning af følge min faders kald og gå til hæren, med mindre min bedstefader vil optage mig i sit hus, og lade mig indtræde i den samme stilling, som han selv har i verden."

"Ja, vist, og gøre dig til kompagnon, mener du, og udnævne dig som sin arving?" sagde doktor Gray; "intet kan være mere rimeligt, når man tænker på den måde, hvorpå han hidtil har ladet dig opdrage, og de udtryk, han nu bruger om dig."

"Så, min herre, er der én ting, som jeg kan forlange af Dem," svarede drengen. "Der er en stor sum penge i Deres hænder, den tilhører mig. Og siden den er overdraget Dem til mit brug, så beder jeg om, at De vil træffe de fornødne foranstaltninger til at skaffe mig en officerspost i hæren – giv mig så, hvad der bliver tilovers – og jeg skal da med tak for alt godt, jeg har nydt hos Dem, ikke i fremtiden volde Dem mere ulejlighed."

"Unge menneske," sagde doktoren alvorligt, "det gør mig ondt at se, at din sædvanlige klogskab og godmodighed ikke holder stand imod skuffelsen af nogle tomme forventninger, som du ikke havde mindste grund til at nære. Det er sandt, der er en sum, som, uagtet forskellige udgifter, endnu kan beløbe sig til tusind pund i mine hænder, til gavn for dig. Men jeg er forpligtiget til at anvende dem i overensstemmelse med giverens vilje, og i ethvert tilfælde er du ikke berettiget til at gøre noget krav på den, før du er kommet til skelsår og alder, et tidspunkt, hvortil der efter loven endnu er seks år, og som du i en vis betydning aldrig vil opnå, med mindre du lader dine nuværende ufornuftige griller fare. Men kom, Dick, det er første gang, jeg har set dig i et så urimeligt lune, og jeg tilstår, at der er meget i din stilling, som kan undskylde selv en større utålmodighed end den, du har vist. Men du burde ikke give din fortrydelse luft imod mig, der ikke har mindste skyld deri. Du skulle huske, at jeg var din tidligste og eneste ven, og drog omsorg for dig, da alle andre mennesker forlod dig."

"Derfor takker jeg Dem ikke," sagde Richard, idet han overgav sig til et udbrud af tøjlesløs lidenskab. "De havde kunnet sørge bedre for mig, hvis De havde villet."

"Og på hvad måde, din utaknemmelige dreng?" sagde Gray, der kom en smule ud af fatning.

"De kunne have kastet mig under hjulene af Deres vogn, da de kørte bort, og ladet dem knuse Deres barns krop, ligesom De har trådt hans følelser under fode."

Med disse ord styrtede han ud af værelset, slog døren i efter sig med stor heftighed og lod sin formynder stående i stor forbavselse over hans pludselige og voldsomme forandring af sind og adfærd.

"Hvad går der dog af drengen? – Nå, godt, han er stolt og ser sig skuffet i nogle dårskaber, som den Tom Hillary har sat ham i hovedet. – Men hans sygdom trænger til smertestillende midler og må tages under behandling i overensstemmelse dermed."

Mens doktoren fattede denne godmodige beslutning, styrtede den unge Middlemas hen til amme Jamiesons værelse, hvor den stakkels Menie, der altid blev lykkelig ved hans nærværelse, skyndte sig hen til ham for at lade ham beundre en ny dukke, hun havde fået sig. Ingen følte i almindelighed større deltagelse for Menies fornøjelser end Richard; men i dette øjeblik var Richard ligesom hans berømte navne ikke i sit gode lune. Han stødte den lille pige så ligegyldigt, ja næsten så hårdt fra sig, at dukken fløj hende ud af hånden, faldt hen på skorstenen og slog sit voksansigt i stykker. Denne rå adfærd fremkaldte en bebrejdelse fra amme Jamieson, skønt gerningsmanden var hendes kæledægge.

"Fy skam dig, Richard – det ligner dig da slet ikke at behandle Menie på den måde. – Ti stille, Menie, så skal jeg nok sætte barnets ansigt i stand igen."

Men hvis Menie græd, så græd hun ikke for dukken, For mens tårerne stille randt hende ned over kinderne, sad hun og så på Dick Middlemas, idet hendes barnlige ansigt udtrykte frygt, sorg og forundring. Amme Jamiesons opmærksomhed blev snart draget bort fra Menie Grays genvordighed, især da hun ikke græd højt, og fæstet på hendes kære fostersøns forandrede ansigt, røde øjne og opsvulmede træk. Hun gav sig straks til at undersøge årsagen til hans elendighed på den sædvanlige inkvisitoriske måde, som kvinder af hendes klasse plejer at bruge. "Hvad er der med dig, mit barn? – Hvem har gjort dig fortræd?" og lignende spørgsmål afpressede ham endelig det svar:

"Jeg er ikke hendes barn – jeg er ingens barn – ingens søn. Jeg er udskudt af min familie og tilhører ingen. Doktor Gray har selv sagt mig det."

"Og har han sagt mit barn, at det er en bastard? – Å ja, det var han vel ikke bange for – så min sandten, var ikke din fader en bedre mand, end der nogen sinde stod på doktorens ben – en smuk stor herre, med øjne som en grib."

Amme Jamieson var kommet ind på sit yndlingsemne og ville have udbredt sig længe nok om det, eftersom hun var en erklæret beundrer af mandlig skønhed; men der var noget, som mishagede drengen i hendes sidste sammenligning, Han afbrød derfor samtalen kort ved at spørge, om hun ikke nøjagtig vidste, hvor mange penge hans bedstefader havde givet doktor Gray til hans underholdning. "Hun kunne ikke sige det så nøje – hun vidste ikke – men det var en forfærdelig masse penge fra én mands hånd – hun var vis på, at det ikke var mindre end et hundrede pund, og det kunne vel være, at det var

to." Kort sagt, hun vidste ikke det mindste om sagen; men hun var vis på, at doktor Gray ville give ham hver krone, "for enhver vidste, at han var en retskaffen mand i alt, hvad penge angik. Men hvis hendes barn imidlertid ville vide mere, så kunne vist byskriveren sige ham det til punkt og prikke." Richard Middlemas rejste sig og forlod værelset uden at sige mere. Han gik imidlertid hen for at besøge den gamle byskriver, hos hvem han havde sat sig i yndest som hos de fleste af byens hædersmænd. Han indledte samtalen med det forslag, der var blevet stillet ham om at vælge en håndtering, og efter at have omtalt de hemmelighedsfulde omstændigheder ved sin fødsel og de tvivlsomme udsigter, han havde for sig, førte han byskriveren under samtalens gang let hen til pengene og fandt ud af den nøjagtige størrelse af den sum, som var i hans formynders hænder og som svarede til den underretning, han allerede modtaget. Dernæst udspurgte han den værdige skriver, om hvor vidt det var ham muligt at gå til hæren, men fik en ny bekræftelse på den efterretning, hr. Gray havde givet ham, idet han erfarede, at ikke det mindste af hans penge kunne stilles til hans rådighed, mens han var mindreårig og senere ikke uden begge hans formynderes, og i særdeleshed hans herres udtrykkelige samtykke. Derpå tog han afsked med byskriveren, der højligt bifaldt den forsigtige måde, hvorpå han talte og hans kloge valg af en rådgiver i denne vigtige sag og gav ham et vink om, at han, hvis han ville gå den juridiske vej, ville modtage ham på sit kontor og skille sig af med Tom Hillary, for at gøre plads for ham, da den unge fyr var "temmelig vigtig og plagede ham med at tale om sin engelske praksis, hvormed de intet havde at gøre på denne side af grænsen."

Middlemas takkede ham for hans artighed og lovede at tage hans velvillige tilbud under overvejelse, ifald han skulle bestemme sig for lovkyndigheden.

Fra Tom Hillarys herre gik Richard til Tom Hillary selv, der netop på den tid var på kontoret. Han var en knægt på omtrent 20 år, lige så pæn som lille, men udmærkede sig især ved den nøjagtighed, hvormed han friserede sit hår, og ved sin guldbræmmede hat og broderede vest, som han bar i kirken i Middlemas om søndagene. Tom Hillary var blevet opdraget som prokuratorskriver i Newcastle-Upon-Tyne, men havde fundet det bekvemmere i de sidste år at bosætte sig i Skotland og blev anbefalet til byskriveren i Middlemas ved den nøjagtighed, hvormed han afskrev byens sogneregister. Det er ikke usandsynligt, at de omløbende rygter angående de besynderlige omstændigheder ved Richard Middlemas' fødsel og den kundskab, at han virkelig var ejer af en betydelig pengesum, bevægede Hillary, skønt han var så meget ældre, til at give drengen adgang til sin person og berige hans ungdommelige sjæl med nogle kundskaber, som hans lærling i denne afkrog ellers kunne have været længe om at erhverve sig. Blandt disse hørte kort- og terningespil, i hvilke lærlingen efter billighed ved sit tab måtte betale sin læremester indvielsen i hemmelighederne. Efter en lang spadseretur med denne springfyr, hvis råd han, som den ukloge søn af den klogeste blandt mennesker, sandsynligvis agtede højere end sine ældre rådgiveres, vendte Richard Middlemas tilbage til sin bolig i Stevenlaws Land og gik til sengs, sørgmodig og uden aftensmad. Den næste morgen stod Richard op med solen, og hans natlige hvile syntes at have frembragt sin sædvanlige

virkning ved at afkøle hans lidenskaber og oplyse hans forstand. Lille Menie var den første person, hvem han gjorde sin opvartning, og en langt ringere bod end den nye dukke, som han forærede hende, ville være blevet antaget som udsoning for en langt større fornærmelse. Menie var en af disse rene ånder, for hvem en uvenlighed er en kval, og den ringeste tilnærmelse af hendes ven og beskytter var tilstrækkelig til at genvinde hele hendes barnlige tillid og kærlighed.

Faderen viste sig ikke mere ubønhørlig end Menie. Vel tænkte hr. Gray, at han havde god grund til at vise sig kold imod Richard ved deres næste møde, da han følte sig ikke så lidt krænket over den behandling, han havde lidt den foregående aften. Men Middlemas afvæbnede ham på en gang ved den åbenhjertige bekendelse, at han af sine forældres formentlige rang og vigtighed havde ladet sig forlede til den overbevisning, at han en gang skulle dele begge dele. Hans bedstefaders brev, som fordømte ham til bandlysning og dunkelhed for hans hele levetid, var, tilstod han, et meget hårdt slag; og med dyb sorg huskede han, at hans harme over dette fejlslagne håb havde forledet ham til at udtrykke sig på en måde, som stred mod den agtelse og ærefrygt, han skyldte hr. Gray, der helt burde træffe afgørelsen. Formildet ved en så oprigtig og ydmyg tilståelse, gav Gray snart sin vrede løbepas og spurgte Richard med venlighed, om han havde tænkt over det valg af levevej, som han havde overladt til ham, idet han samtidig tilbød ham enhver tænkelig tidsfrist til at træffe sin beslutning.

I henseende til denne genstand svarede Richard Middlemas med samme hurtighed og oprigtighed: "Han havde", sagde han, "for med større sikkerhed at kunne fatte sin beslutning,

rådspurgt sin ven, byskriveren. Doktoren nikkede bifaldende. "Hr. Lawford havde virkelig vist sig højst venskabelig imod ham, og endog tilbudt at tage ham på sit eget kontor. Men hvis hans fader og velgører ville tillade ham under hans vejledning at studere den ædle kunst, for hvilken han selv nød en så fortjent agtelse, så ville alene håbet om, at han en gang i tiden kunne blive hr. Gray til nytte i hans embede, langt opveje ethvert andet hensyn. En sådan opdragelse og en sådan brug af sine kundskaber, når han havde erhvervet dem, ville være en større spore for hans flid, end selve udsigten til at blive byskriver i Middlemas i egen person.

Da den unge mand erklærede, at det var hans faste og uforanderlige valg at studere lægekunsten under sin formynder og at forblive et medlem af hans familie, underrettede doktor Gray hr. Moncada om den unge mands beslutning, og denne sendte doktoren, til bevis på sit bifald, et beløb af 100 pund som lærerhonorar, en sum, der var omkring tre gange så meget, som Grays beskedenhed havde forlangt.

Kort efter, da doktor Gray og byskriveren mødtes i byens lille klub, var Richard Middlemas' forstand og stadighed den fælles genstand for deres samtale.

"I sandhed," sagde byskriveren, "det er en så velvillig og uegennyttig dreng, at jeg ikke kunne få ham til at modtage en plads på mit kontor af frygt for, at man skulle tro, han ville skaffe sig frem på Tom Hillarys bekostning."

"Og i sandhed, byskriver," sagde Gray, "jeg har undertiden været bange for, at han har været i alt for meget selskab med Deres Tom Hillary; men tyve Tom Hillary'er ville ikke fordærve Dick Middlemas."

Fjerde kapitel

På samme tid som doktor Gray tog sin unge logerende Richard Middlemas i lære hos sig, modtog han forslag fra en vis Adam Hartleys venner om også at modtage denne som lærling. Det unge menneske var søn af en agtet forpagter på den engelske side af grænsen, han ønskede at lade sønnen lære lægekunsten for at drage nytte af en stor mands, godsejerens venskab, der havde lovet at hjælpe ham frem i verden og anså en doktor som den person, for hvem han bedst kunne gøre sin interesse gældende. Middlemas og Hartley gjorde derfor hinanden selskab i deres studeringer. Om vinteren boede de i Edinburgh for at gennemgå de medicinske klasser, som var nødvendige for dem for at tage deres eksamen. Tre til fire år gik således, og fra drenge opvoksede de to medicinske aspiranter til unge mænd, der, begge meget kønne af udseende, godt klædte, godt opdragne og med penge i lommen, blev personer af vigtighed i den lille by Middlemas, hvor der næppe var mindste spor af aristokrati, men hvor der kun var få moderne herrer og mange smukke damer. Hvert af de to unge mennesker havde sine særlige tilhængere, for skønt de levede i tålelig harmoni sammen, så kunne dog, som det er sædvanligvis er tilfældet, ingen rose den ene af dem uden at sammenligne ham med hans kammerat og udvikle hans overlegenhed over denne.

Begge var muntre, danselystne og ivrige besøgere af de såkaldte praktiske øvelser hos hr. M'Fittoch, en dansemester, der om sommeren førte et vagabondlevned, men om vinteren

lod ungdommen i Middlemas få del i sin velgørende undervisning for den billige pris af fem shillings sterling for tyve lektioner. Ved disse lejligheder indhøstede hver af doktor Grays lærlinge sin særskilte ros: Hartley dansede med mest liv – Middlemas med mere gratie. Hr. M'Fittoch ville have sat Richard imod hele landets ungdom i en menuet og væddet det dyrebareste i verden han havde – og det var hans lille stokviolin – på hans sikre overlegenhed. Men han indrømmede, at Hartley overtraf ham i hornpipes, springdanse og reel.

I henseende til påklædning anvendte Hartley dyrere tøj, måske hans fader gav ham bedre midler i hænde dertil, men hans klæder var hverken så smagfulde, når de var nye, eller så godt passede, når de begyndte at blive gamle, som Richard Middlemas'. Adam Hartley var undertiden elegant, til andre tider sjusket påklædt, og røbede i første fald for meget, at han var sig sin pynt bevidst. Hans medstuderende var til alle tider regelmæssigt, pænt og godt klædt og viste den gode tone, som lod ham bevæge sig med frihed og anstand, så at hans klæder altid syntes at være valgt, som det netop passede for det øjeblik, han havde den på.

I deres personlighed herskede der en endnu skarpere betegnet forskel. Adam Hartley var af middelstørrelse, før og stærk af lemmer, og et åbent, ærligt ansigt af det ægte saksiske præg viste sig under kastanjebrune lokker, indtil disse svandt under hårskærerens saks. Han holdt af de rå legemsøvelser, at brydes, bokse og springe til måls og besøgte, når han kunne se lejlighed dertil, de tyrekampe og fodboldkampe, som undertiden oplivede byen.

Richard var derimod mørk som sin fader og moder, med stolte, ædle træk, der noget bar præg af en fremmed karakter, og hans person var smækker og spædlemmet, skønt muskuløs og smidig. Hans dristighed og behændighed måtte være ham medfødt, for de overtraf i smagfuldhed og frihed ethvert mønster, som han kunne have fundet i sin fødeby. Han lærte at fægte i Edinburgh og tog undervisning hos en skuespiller for at forædle sit sprog. Han blev også en ynder af skuespil, besøgte regelmæssigt teatret og påtog sig en kritikers tone i dette og i andre skønne fag af litteraturen. For at fuldende modsætningen, for så vidt den forskellige smag angår, så var Richard en øvet og heldig fisker – Adam en dristig og sikker skytte. Deres bestræbelser for at overvinde hinanden ved at forsyne doktor Grays bord gav hans husholdning et stort fortrin for, hvad den før havde været, og desuden er små foræringer af fisk og vildt altid behageligt for beboerne af en by på landet og bidrog til at forøge de unge jægeres folkegunst.

Mens byen i mangel af en bedre genstand til diskussion var delt i forskellige meninger om de gensidige fortjenester, som udmærkede doktor Grays to lærlinge, blev han selv undertiden valgt til stridsdommer. Men i denne som i andre sager var doktoren forsigtig. Han sagde, at de begge var kønne unge mennesker og ville blive nyttige mænd i deres kald, når de blot ikke fik skruer i hovedet over den alt for store opmærksomhed, som de dumme folk skænkede dem, og de lystpartier, der så ofte bortførte dem fra deres forretninger. Uden tvivl var det naturligt, at han måtte sætte større lid til Hartley, der var kommet af bekendte folk og var så godt som en født skotte. Men om han følte en sådan partiskhed, dadlede han sig derfor, da

det fremmede barn, der på en så besynderlig måde var kommet i hans hænder, havde en særlig ret til al den beskyttelse og hengivenhed, som han kunne vise; og samtidig virkede den unge mand selv så taknemmelig, at det var ham umuligt at udtrykke det fjerneste ønske, som Dick Middlemas ikke straks bestræbte sig for at opfylde.

Der var personer i byen Middlemas, som var indiskrete nok til at formode, at Menie Gray måtte være en bedre dommer end nogen anden, om disse dannede unge menneskers gensidige fortjenester, om hvilke den offentlige mening i almindelighed delte sig. Vel vovede ingen, selv af hendes fortroligste veninder, uforbeholdent at forelægge hende dette spørgsmål, men hendes forhold var underkastet den nøjeste iagttagelse, og kritikerne bemærkede, at hun mere frit og åbenlyst skænkede Adam Hartley sin opmærksomhed. Hun lo med ham, sludrede med ham, dansede med ham, mens hendes forhold mod Dick Middlemas var mere undseeligt og tilbageholdende. Forudsætningerne syntes sikre nok, men publikum var af forskellig mening om de slutninger, som kunne drages af dem.

Det var ikke muligt, at de unge mennesker kunne være genstand for sådanne afhandlinger, uden at de jo selv måtte føle, at de fandt sted, og således sammenlignet med hinanden af den lille selskabskreds, hvori de bevægede sig, måtte de have været skabte af bedre ler end andre mennesker, hvis de ikke selv gradvis var trådt ind i stridens ånd, og havde anset sig som medbejlere til det offentlige bifald.

Man må ikke heller glemme, at Menie Gray på den tid var opvokset til en af de smukkeste unge piger, ikke alene i Middlemas, men i hele grevskabet, hvor den lille by ligger. Dette

var virkelig afgjort ved vidnesbyrd, som måtte anses for aldeles afgørende. I væddeløbstiden samlede der sig sædvanlig i byen et selskab af de højere kredse fra omegnen, og mange af de rolige bysbørn forbedrede deres indkomster ved at udleje deres værelser eller optage logerende af stand i denne travle uge. Alle de landlige lensmænd og deres hustruer indfandt sig ved denne lejlighed, og antallet af opkrammede hatte og silkeslæb var så stort, at den lille by for en tid ganske syntes at have skiftet beboere. Ved denne lejlighed havde alene personer af en vis stand adgang til de natlige baller, som blev holdt på det gamle rådhus, og skillelinjen udelukkede hr. Grays familie.

Aristokratiet brugte imidlertid sine forrettigheder med nogen eftergivenhed for byens indfødte modeherrer og damer, der således var dømt til at høre den natlige dansemusik uden at have lov til at danse efter den. En aften i væddeløbsugen var helliget til almindelig forlystelse, og man unddrog sig da etikettens sædvanlige tvangsbånd. Ved denne lejlighed blev alle de agtede familier i byen indbudt til at dele aftenens lystighed og at beundre deres overmænds stads og være taknemmelige for deres nedladenhed. Dette var i særdeleshed tilfældet med den kvindelige del, for antallet af indbydelser til herrerne i byen var meget indskrænket. Nu havde denne almindelige mønstring af frøken Grays smukke ansigt og person efter alle de kompetente dommeres skøn stillet hende i spidsen for alle de tilstedeværende skønne med undtagelse af dem, med hvilket det efter stedets synsmåde næppe ville have været sømmeligt at sammenligne hende.

Ejeren af det gamle og udmærkede gods Louponheight tog ikke i betænkning at engagere hende for den første del af

aftenen, og hans moder, der var kendt for sin strenge overholdelse af rangens forskel, satte den lille plebejer ved siden af sig ved aftensbordet, og man hørte hende sige, at lægens datter virkelig opførte sig meget smukt og fuldkomment syntes at vide, hvor hun var, og hvad hun var. Hvad den unge godsejer selv angår, så sprang han så højt og lo så overstadigt, at der rejste sig det rygte, at han var til sinds at forvandle landsbydoktorens datter til en frue af hans eget ældgamle navn.

På denne mærkværdige aften var Middlemas og Hartley, der havde fundet plads på musikgalleriet, vidner til denne scene, og, som det syntes, med meget forskellige følelser. Hartley ærgrede sig tydeligt over den overdrevne opmærksomhed, som den galante godsejer af Louponheight, påvirket af et par flasker rødvin og en dame, der dansede beundringsværdigt godt, viste for Menie Gray. Han så fra sit høje standpunkt det hele stumme galanteri med samme behagelige følelser, hvormed en af hunger vansmægtende skabning ville se på et gæstebud, hvor han ikke måtte deltage, og betragtede ethvert overordentligt spring af den overgivne godsejer, som en podagrist, der frygtede for, at hædersmanden var i begreb med at falde ned på hans tæer. Endelig var han ikke længere i stand til at tilbageholde sin sindsbevægelse, han forlod galleriet og kom ikke mere tilbage.

Ganske anderledes var Middlemas' adfærd. Han syntes glad og henreven af den opmærksomhed, som almindeligt vistes frøken Gray, og af den beundring hun vandt. På den tapre godsejer så han ned med ubeskrivelig foragt og morede sig med at vise byens dansemester, der fungerede som medlem af

musikkorpset, de lystige spring og piruetter, ved hvilke denne hædersmand viste langt mere kraft end gratie.

"Men De skulle ikke le så højt, hr. Dick," sagde springmesteren. "Han har ikke nydt den fordel at have en så graciøs lærer som De, og hvis han ville bekvemme sig til at tage nogle timer, så tror jeg sandelig, at jeg kunne bringe noget ud af hans fødder, for han er en smidig krabat, og har af naturen et herligt fodskifte, og sådan en galoneret hat har man ikke set på stenbroen i Middlemas i mange dage. – De står der og ler, Dick Middlemas; jeg ville ønske, De var sikker på, at man ikke stikker Dem ud hos Deres smukke danserinde dernede."

"Gid han –!" Middlemas begyndte på en sætning, der ikke kunne have været tilendebragt uden at træde sømmeligheden for nær, da i det samme kapelmesteren kaldte M'Fittoch på sin post med det harmfulde råb: "Hvad går der af Dem, herre? Pas De Deres bue. Hvor tænker De, at tre violiner kan holde en bas stangen, når en af dem står og griner og holder faddersladder som De? Spil op, herre!"

Dick Middlemas, der således var bragt til tavshed, vedblev fra sit høje standpunkt, som en af epikuræernes guder, at overskue, hvad der gik for sig under hans fødder, uden at de lystigheder, hvortil han var vidne, var i stand til at vække mere hos ham end et smil, som imidlertid snarere syntes at røbe en godmodig foragt for, hvad der foregik, end en velvillig deltagelse i andres glæde.

Femte kapitel

Om morgenen efter denne lystige aften arbejdede de to unge mænd sammen på en plet jord bagved Stevenlaws Land, som doktoren havde forvandlet til en have, hvori han dyrkede nogle sjældne planter, som skaffede pladsen det velklingende navn af *Den medicinske Have*. Hr. Grays lærlinge opfyldte gerne hans ønske om, at de ville drage omsorg for denne yndlingsplet, hvorpå de begge anvendte deres fælles arbejde; derfor plejede Hartley at hellige sine fritimer til dyrkningen af køkkenhaven, som han havde skaffet dette hæderlige navn fra at være en plet jord, der ikke overskred en almindelig kålhaves grænser, mens Richard Middlemas gjorde sin yderste flid for at udsmykke et slags lysthus, som sædvanligt kaldtes Menies løvhytte, med blomster og buske.

For øjeblikket var de begge i den botaniske del af haven, da Dick Middlemas spurgte Hartley, hvorfor han havde forladt ballet den foregående aften så tidligt?

"Jeg skulle snarere spørge dig," sagde Hartley, "hvad fornøjelse du kunne have af at blive der. – Jeg kan sige dig, Dick, vor Middlemas er et lumpent, elendigt sted. I den mindste flække i England ville enhver anstændig jordejer være blevet indbudt, når deres rigsdagsmand gav et bal."

"Hvad, Hartley!" sagde hans kammerat; "er du frem for alle mennesker en kandidat til den ære, at gå i samkvem med jordens førstefødte? Det forekommer mig, som om jeg ser dig i din ærtegrønne dragt dansende en springdans med den

hæderlige Madie MacFudgeon, mens høvdinge og lensmænd rundt omkring ler af fuld hals, som om de så et svin i rustning."

"Du forstår mig ikke, eller du vil måske ikke forstå mig," sagde Hartley. "Jeg er ikke en sådan nar, at jeg skulle ønske at blive hilst velkommen som kammerat af disse fine folk – jeg bryder mig lige så lidt om dem, som de bryder sig om mig. Men da de ikke holder os for gode nok til at danse med, så ser jeg ikke, hvad de har at bestille med vore damer."

"Damer, siger du!" svarede Middlemas. "Jeg tror ikke at Menie så meget er din dame."

"Så tit som jeg beder hende," svarede Hartley i en noget stolt tone.

"Nej virkelig – det troede jeg dog ikke. – og jeg vil lade mig hænge, hvis jeg tror det endnu," – sagde Middlemas i den samme sarkastiske tone. "Jeg siger dig, Adam, jeg vil vædde med dig om en bolle punch, at frøken Gray ikke vil danse med dig, næste gang du beder hende. Den eneste betingelse, jeg gør, er, at jeg får dagen at vide."

"Jeg vil ikke indgå noget væddemål om frøken Gray," sagde Hartley; "hendes fader er min herre, og jeg skylder ham forbindtlighed – jeg mener, at det ville være lavt handlet af mig, hvis jeg ville gøre hende til genstand for en unyttig strid mellem dig og mig."

"Meget rigtigt," svarede Middlemas; "du skulle få en strid vel til ende, førend du begynder på en anden. Jeg beder dig, sadl din hest, rid hen for porten af Louponheightcastle, og byd baronen ud til kamp på liv og død, fordi han har fordristet sig til at røre Menie Grays smukke hånd."

"Jeg beder dig om, at du vil lade Menie Grays navn blive udenfor sagen, og fordrer dine fine folk ud i dit eget navn, så skal du se, hvad de vil sige til doktorens lærling."

"Tal De for dem selv, om de behager, hr. Adam Hartley. Jeg er ikke født til en bondeklods som visse folk og skulle ikke bryde mig stort om, hvis jeg anså det for passende at tale med de bedste af dem, så de også skulle forstå mig."

"Højst sandsynligt," svarede Hartley, der tabte tålmodigheden; "du hører jo til deres stand, det ved du – hr. Middlemas af Middlemas."

"Din skurk!" sagde Richard, idet han rasende fo'r hen imod ham, og hans spottende lune ganske forvandlede sig til forbitrelse.

"Tre skridt fra livet," sagde Hartley, "eller det går dig galt. Når du bringer plump spøg til torvs, så må du tage groft svar hjem igen."

"Jeg vil have oprejsning for denne fornærmelse."

"Nå, hvis du påstår det – den skal du få," sagde Hartley. "Men jeg skulle mene, at det var bedre, vi ikke talte mere om den sag. Vi har begge sagt, hvad vi havde gjort bedre i at lade være usagt. Jeg gjorde uret i at sige de ord, jeg lod falde til dig, skønt du tirrede mig dertil – og nu har jeg givet dig så megen oprejsning, som nogen fornuftig mand kan forlange."

"Min herre," gentog Middlemas, "den oprejsning jeg forlanger, er den, som skyldes en gentleman – doktoren har et par pistoler."

"Og et par mortere med, som hjertelig gerne står til Deres tjeneste," sagde hr. Gray, idet han kom frem fra en hæk, hvor han havde hørt hele eller størstedelen af skænderiet. "Jo, det var

en net historie, hvis mine lærlinge skød hinanden ihjel med mine egne pistoler! Lad mig se, at I lærer at behandle et skudsår, inden I tænker på at give nogen det. – Gå, I er begge et par dumme knægte, og jeg kan ikke finde det smukt af nogen af Jer, at I bringer min datters navn ind i en strid som denne. Hør, I krabater, I skylder mig begge, skulle jeg tro, nogen agtelse og taknemmelighed – det vil kun være en dårlig gengæld, hvis I, i stedet for at leve fredeligt med denne stakkels moderløse pige, som brødre med en søster, skulle tvinge mig til at forøge mine udgifter og formindske mine glæder ved at sende mit barn ud af mit hus, for de få måneder, I endnu bliver hos mig. – Lad mig se, I giver hinanden hånden og lad os ikke få mere af disse dumme narrestreger."

Mens deres herre tiltalte dem på denne måde, stod de to unge mænd foran ham som et par af samvittigheden slagne forbrydere. Da han havde endt sin bebrejdelse, vendte Hartley sig frimodigt om og bød sin kammerat hånden, som denne, efter et øjebliks betænkning, modtog. Der forekom intet videre angående denne sag, men den grad af fortrolighed, som havde fundet sted mellem de to ynglinge under deres tidligere bekendtskab, vendte aldrig mere tilbage. Tværtimod undgik de ethvert samkvem, som deres stilling ikke uundgåeligt krævede, og forkortede endog så meget som muligt den uundgåelige forbindelse med hinanden i deres arbejde, så at de syntes så fremmede for hinanden som to personer, der boede i et lille hus sammen, overhovedet kunne være.

Hvad Menie Gray angik, så syntes hendes fader ikke at nære ringeste bekymring for hendes skyld, skønt hun ved hans hyppige og næsten daglige fravær var udsat for stadigt samvær

med de to unge mennesker, der begge satte en ære i at behage. Ammen Jamieson var heller ikke det menneske, der kunne yde hende beskyttelse, særligt når man havde for øje, at hun var meget partisk for sin fostersøn. Gideon Gray vidste imidlertid, at hun i videste forstand besad hans karakters redelighed og renhed, og aldrig havde han grund til at frygte, at hun ville svigte hans tillid. Mens han således vidste sig sikker med hensyn til hendes grundsætninger, glemte han den fare, hendes følelser og tilbøjeligheder kunne udsætte hende for.

Samkvemmet mellem Menie og de to unge mænd blev nu iagttaget fra alle sider. De traf kun sammen ved bordet, og hun gjorde sig, måske efter faderens råd, umage for at behandle dem lige opmærksomt. Dette var imidlertid ingen let sag, for Hartley var så tilbageholdende, kold og fremmed, at hun ikke kunne føre nogen længere samtale med ham. Derimod var Middlemas fuldstændig fri og utvungen, og han vedblev at spille sin rolle som før ved alle lejligheder uden tilsyneladende iver for, at forholdet skulle blive mere fortroligt.

Endelig nærmede sig den tid, da de to unge mænd var fri for deres kontrakts forpligtelser og derfor selv måtte se at finde sig en bane i verden. Hr. Gray underrettede Middlemas om, at han ofte havde skrevet til Moncada om denne sag, men at han endnu ikke havde fået svar, og han dristede sig ikke til at give den unge hans råd, inden de havde hørt fra hans bedstefader. Richard syntes at bære denne opsættelse med en tålmodighed, der var hans natur fremmed. Han stillede ingen spørgsmål, fremsatte ingen gisninger, viste ingen ængstelse, men syntes tålmodigt at vente på et resultat, der ikke kunne udeblive. "Den unge herre," tænkte hr. Gray, "har enten selv en eller anden plan

i hovedet, eller også udvikler han sig til det bedre – noget hans karakter ikke har ladet mig håbe."

Richard havde virkelig selv gjort et forsøg på at bevæge sin hårde slægtning ved at sende ham et brev, der var fuldt af gode løfter, kærlighed og taknemmelighed, og hvori han bad om lov til at skrive oftere til ham, ligesom han lovede i enhver henseende at rette sig efter bedstefaderens vilje. Som svar på denne anmodning fik han sit eget brev tilbage fra det bankhus, han havde sendt det til, og man tilkendegav ham, at yderligere forsøg på at trænge ind på hr. Moncada ville have til følge, at Richard ikke oftere fik noget tilskud.

Mens sagerne stod således, søgte Adam Hartley en aften mod sædvane at få en samtale under fire øjne med sin kammerat. Han fandt ham i det lille lysthus og lagde mærke til, at Dick Middlemas, da han fik øje på ham, stak en lille pakke ind på brystet, som om han var bange for, at den skulle blive set. Derpå greb han en hakke og begyndte at arbejde så ivrigt, at det så ud, som om han gerne ville bilde andre ind, at han var stærkt optaget af sit arbejde.

"Jeg vil gerne tale med Dem, Middlemas," sagde Hartley, "men jeg er bange for, at jeg forstyrrer Dem."

"Ikke på fjerneste måde," sagde Richard og lagde sin hakke bort. "Jeg var blot ved at hugge noget ukrudt væk og er nu til Deres tjeneste."

Hartley trådte ind i lysthuset og satte sig ned. Richard fulgte hans eksempel og syntes at vente på, at han skulle begynde.

"Jeg har haft en interessant samtale med hr. Gray" – sagde Hartley og standsede, som om han havde vanskeligt ved at fortsætte.

"Jeg håber, den er faldet ud til Deres tilfredshed," sagde Middlemas.

"Det vil jeg lade Dem dømme om. Doktor Gray sagde mig nogle anerkendende ord om mine fremskridt i min gerning, og derefter spurgte han mig – til min store forundring – om jeg, da han nu begyndte at ældes, ville have noget imod at blive endnu to år i min nuværende stilling – mod et nærmere bestemt honorar. Når den tid var omme, kunne jeg blive hans kompagnon."

"Hr. Gray er sikkert den mand, der kan bedømme, hvem der passer ham bedst som medhjælper," sagde Middlemas. "Embedet giver vel 200 pund om året, og en driftig medhjælper vil nok kunne få det til at give det dobbelte ved at udvide distriktet. Men i det hele taget synes jeg, at det er for lidt at være to om, hr. Hartley."

"Men," vedblev Hartley, "det er ikke det hele. Lægen siger – han har foreslået mig, kort sagt, hvis jeg i løbet af de to år kan vinde Menie Grays hjerte, så har han tilbudt mig at blive sin svigersøn."

Ved disse ord så han forskende på Richards ansigt, som et øjeblik var præget af en heftig sindsbevægelse. Han fattede sig hurtigt og svarede i en tone, som han forgæves søgte at gøre ligegyldig: "Godt, hr. Hartley! Jeg kan kun ønske Dem til lykke med denne faderlige bestemmelse. De har tjent i fem år for Deres lægediplom – som en slags Lea, for retten til at dræbe og læge. Nu begynder De en ny tjenestetid for en kødelig Rachel. Uden tvivl har De taget imod dette tilbud? Ja, det er måske for ubeskedent af mig at spørge."

"De husker nok, at der var tilføjet en betingelse," sagde Hartley alvorligt.

"Den, at De skulle vinde pigens hjerte. De har jo kendt hende i så mange år," sagde Middlemas og kvalte et hånligt smil, "det skulle jeg tro, ikke kunne falde vanskeligt for en person, som hr. Hartley, og desuden med understøttelse af doktor Grays gunst. Nej, nej – der kan ikke være nogen stor hindring i vejen."

"Både De og jeg ved det modsatte, hr. Middlemas," sagde Hartley meget alvorligt.

"Jeg ved? – Hvorledes skulle jeg vide mere om frøken Grays tilbøjeligheder end De?" sagde Middlemas, "jeg er overbevist om, at vi har haft lige adgang til at lære dem at kende."

"Måske, men nogle ved bedre end andre, hvorledes de skal benytte sig af lejligheder. – Hr. Middlemas, jeg har længe haft mistanke om, at De har nydt det glimrende fortrin at være i besiddelse af frøken Grays kærlighed, og –"

"Jeg? –" afbrød Middlemas ham. "De spøger, eller De er skinsyg. De er uretfærdig mod Dem selv og tiltror mig mere end jeg er, men denne høflighed er så stor, at jeg skylder Dem tak for vildfarelsen."

"De må vide," svarede Hartley, "at jeg hverken taler efter gisninger, eller af hvad De kalder skinsyge, Jeg vil sige Dem åbenhjertigt, at Menie Gray selv har fortalt mig sit hjertes tilstand. Naturligvis underrettede jeg hende om den samtale, jeg havde haft med hendes fader. Jeg fortalte hende, at jeg kun alt for vel var klar over, at jeg for øjeblikket ikke besad den interesse i hendes hjerte, som alene kunne berettige mig til at bede om hendes accept til de udsigter, hendes faders godhed tilbød mig, men jeg bønfaldt hende om ikke straks at træffe sin

beslutning, men at give mig lejlighed til at vinde hendes hengivenhed, i det håb at tiden og de tjenester, jeg måtte vise hendes fader, til sidst kunne fremføre et gunstigt resultat for mig."

"En højst naturlig og beskeden anmodning. Men hvad svarede den unge dame?"

"Hun er en ædel pige, Richard Middlemas, og fortjener alene for sin frimodighed, selv uden hendes skønhed og hendes dannede forstand, at beklæde en kejsertrone. Jeg kan ikke udtrykke den yndefulde beskedenhed, med hvilken hun fortalte mig, at hun alt for godt kendte mit hjertes godhed, som hun behagede at kalde det, til at hun ville udsætte mig for den forlængede kval af en ugengældt kærlighed. Hun tilstod mig åbenhjertigt, at hun længe hemmeligt havde været forlovet med Dem – at De havde byttet portrætter – og skønt hun aldrig ville blive Deres uden sin faders samtykke, følte hun umuligheden af, at hun nogen sinde skulle forandre sine følelser i den grad, at hun kunne skænke nogen anden endog blot det fjerneste håb."

"På min ære," sagde Middlemas, "hun har utvivlsomt været højst oprigtig, og jeg er hende meget forbunden derfor!"

"Og på min ære, hr. Middlemas," svarede Hartley, "De gør frøken Gray den største uret, ja De er utaknemmelig mod hende, hvis det mishager Dem, at hun har gjort denne erklæring. Hun elsker Dem, som en pige elsker den første genstand for sin kærlighed – hun elsker Dem højere –" Han standsede, og Middlemas fuldendte sætningen:

"Højere måske end jeg fortjener? – I sandhed, det er vel muligt, og jeg elsker hende til gengæld på det ømmeste. Men

når alt kommer til alt, så var hemmeligheden, som De ved, min så vel som hendes, og det ville have været bedre, hvis hun havde rådspurgt mig, før hun gjorde den offentlig."

"Hr. Middlemas," sagde Hartley alvorligt, "hvis denne følelse fra Deres side på mindste måde rejser sig af den frygt, at Deres hemmelighed er mindre sikker, fordi den er betroet mig, kan jeg forsikre Dem, at min taknemmelige erkendelse af frøken Grays godhed ved at meddele mig sådan en sag for at befri mig fra min kval, er så stor, at jeg ville lade mig sønderrive lem fra lem af vilde heste, uden at et ord om det skulle undslippe mine læber."

"Nej, nej, min kære ven," sagde Middlemas med en frimodighed i sin adfærd, som røbede en hjertelighed, der ikke havde vist sig imellem dem i længere tid, "De må tillade, at jeg også fra min side er en smule skinsyg. En oprigtig elsker kan ikke have nogen ret til dette navn, med mindre han undertiden er ufornuftig; i hvert tilfælde syntes det besynderligt, at hun har valgt til sin fortrolige en person, som jeg ofte har anset for en frygtelig rival, og desuden er jeg så langt fra at være misfornøjet over det, at jeg end ikke ved, at den kære, fornuftige pige kunne have gjort et bedre valg. Det er på tiden, at kulden imellem os skal ophøre, da De må erkende, at dens virkelige årsag lå deri, at vi var rivaler. Jeg trænger meget til et godt råd, og hvem kan bedre give mig det end min gamle kammerat, hvis sunde dømmekraft jeg altid har misundt, selv om nogle ukloge venner tillagde mig mere glimrende talenter?"

Hartley modtog den hånd, Richard rakte ham, men uden den frejdighed, hvormed den blev ham rakt.

"Jeg agter ikke," sagde han, "at forblive mange dage, måske ikke mange timer, her på stedet. Men hvis jeg imidlertid kan være Dem til nytte ved råd eller på anden måde, så er De velkommen til at bruge mig. Det er den eneste måde, jeg kan tjene Menie Gray."

"Elsk min herskerinde, elsk mig. En lykkelig pendant til den gamle ordsprog: Elsk mig, elsk min hund. Nu vel da, for Menies skyld, om ikke for Dick Middlemas' (forbandet være dette lave sladdernavn), vil De som tilskuer fortælle os, der er de ulykkelige spillende, hvad De mener om vort spil?"

"Hvordan kan De stille et sådant spørgsmål, da fremtiden ligger så skøn og åben for Dem? Jeg er sikker på, at doktor Gray vil beholde Dem hos sig, som sin medhjælper på de samme vilkår, som han har foreslået mig. De er i enhver henseende et bedre parti for hans datter, da De har en kapital, hvorved De kan komme frem i verden."

"Sandt nok – men det forekommer mig, at hr. Gray ikke just har vist nogen stor forkærlighed for mig i denne sag."

"Hvis han har været uretfærdig mod Deres indlysende fortjenester," sagde Hartley tørt, "så har det fortrin, hans datter har givet Dem, mere end bødet derpå."

"Utvivlsomt, og jeg elsker hende også højt. I øvrigt, Adam, er jeg ikke den person, der griber efter andre folks levninger."

"Richard," svarede Hartley, "denne Deres stolthed vil, hvis De ikke tæmmer den, gøre Dem både utaknemmelig og ulykkelig. Hr. Grays hensigter med Dem er de bedste af verden. Han sagde ligefrem til mig, at han længe havde været i tvivl om han skulle vælge mig til medhjælper og medlem af sin familie eller Dem, for hvem han havde næret kærlighed fra Deres tidligste

år, indtil han troede at have bemærket hos Dem et afgjort mishag for de indskrænkede udsigter, som hans tilbud medførte, og en længsel efter at komme ud i verden, og som man siger, søge sin lykke. Han sagde, at skønt det var meget sandsynligt, De kunne elske hans datter højt nok til for hendes skyld at undertrykke disse ærgerrige tanker, så ville dog ærgerrighedens og vindesygens dæmoner vende tilbage, efter at kærligheden havde udtømt sin trolddomsmagt, og da troede han, at han ville have grund til at være bekymret for sin datters lykke."

"Min tro, den værdige gamle taler med lærdom og klogskab," svarede Richard – "jeg troede ikke, at han så så klart på tingene. Når jeg skal sige sandheden, så ville jeg, hvis den skønne Menie Gray ikke var, føle mig som en møllehest ved at gå min daglige rundgang i dette søvnige land, mens andre lystigt omsværmende ynglinge prøver, hvorledes verden vil tage imod dem. De for eksempel, hvor har De i sinde at tage hen?"

"En fætter af min moder fører befaling over et skib i kompagniets tjeneste. Jeg har i sinde at tage med som underlæge. Hvis søtjenesten tiltaler mig, bliver jeg i den. Hvis ikke, søger jeg ansættelse på anden måde." – Dette sagde Hartley med et suk.

"Til Indien!" svarede Richard, "lykkelige menneske – til Indien! De kan sagtens med ligegyldighed bære ethvert fejlslagent håb på denne side af jordkloden. O Delhi! O Golconda! Har deres navne ikke magt til at bortmane forfængelige erindringer? – Indien, hvor guld vindes med stål, hvor en brav mand ikke kan stille sit mål for hæder og rigdom så højt, at han ikke skulle have håb om at nå det, når han har

lykken til sin ven! Er det muligt, at en dristig eventyrer kan fæste sine tanker på dig og endnu være nedslået ved den tanke, at en køn, blåøjet pige har kastet et gunstigere blik på en mindre lykkelig end han selv? – Kan det være muligt?"

"Mindre lykkelig?" sagde Hartley. "Kan De, Menie Grays lykkelige elsker, tale i denne tone, om det så blot var for spøg?"

"Nej, Adam," sagde Richard, "vær ikke vred på mig, fordi jeg, uagtet jeg har lykken med mig, ikke mener min stjerne er så lykkebringende, som måske De gør, for hvem den ikke vil lyse. Deres filosofi skulle sige Dem, at det mål, som vi når eller er sikker på at nå, måske selv taber ved denne vished en smule af det overdrevne og ideale værd, som vi tillægger det, så længe det endnu er genstand for et feberagtigt håb og en ængstelig frygt. Men alligevel kan jeg ikke leve uden min elskede Menie. Jeg vil af mit ganske hjerte ægte hende den dag i morgen, uden et minut at tænke på det bånd, et så tidligt giftermål ville lægge om vores fødder. Men at tilbringe to år endnu i denne ødemark, krydsende efter crowns og halfcrowns, mens ringere mennesker samler dynger af rupier – det er en sørgelig, nedtrykkende tanke, Adam. Råd mig, min ven – kan De ikke finde en eller anden måde til at undslippe disse to søvnige og jammerfulde år?"

"Det kan jeg ikke," svarede Hartley, der næppe kunne skjule sit mishag, "og hvis jeg kunne bevæge doktor Gray til at frafalde en så fornuftig betingelse, skulle det smerte mig meget at have gjort det. De er kun 21 år gammel, og hvis doktoren klogeligt holdt en sådan prøvetid nødvendig for mig, der er fulde to år ældre, så kan jeg aldrig tro, at han ville fritage Dem for det."

"Måske ikke," svarede Middlemas, "men tror De ikke, at disse to eller tre prøveår ville være bedre tilbragt i Indien, hvor der kan gøres meget på en kort tid, end her, hvor intet kan blive gjort, uden hvad der netop er nok til at få salt til vort brød eller brød til vort salt. Det forekommer mig, at jeg har en naturlig tilbøjelighed til Indien, og jeg har også grund til det. Min fader var, efter alle de menneskers formodning, der så ham, en soldat, og fra ham har jeg arvet kærlighed til sværdet og en arm til at bruge det. Min moders fader var en rig handelsmand, der uden tvivl elskede rigdom og vidste, hvordan han skulle skaffe den. At dele disse usle 200 pund om året med den gamle herre lyder i mine ører, der har hele verden åben for mig til at søge arbejde, og et sværd til at bane mig vej igennem den, ikke stort bedre end som en slags anstændigt tiggeri. Menie er i og for sig en ædelsten – en diamant – det tilstår jeg. Men man vil ikke indfatte en så kostbar juvel i bly eller kobber, men i rent guld. Ja, tilmed omgive den med brillanter for at fremhæve dens glans. Vis Dem som en god kammerat, Adam, og tjen mig i at sætte min plan i det bedste lys for doktoren. Jeg er overbevist om, at det klogeste både for ham og Menie vil være, at han tillader mig at tilbringe denne korte prøvetid i Indien. Jeg er overbevist om, at mit hjerte i hvert tilfælde vil være der, og mens jeg årelader en eller anden tølper for betændelse, vil jeg bilde mig ind, at jeg befrier en eller anden *nabob* eller *rajahpoot* for hans rigdom. Kom – vil De yde mig Deres bistand, vil De være min forbundsfælle? Der er ti sandsynligheder mod en for, at De fører Deres egen sag, for jeg kan blive ekspederet af en sabel eller buestreng, inden jeg pakker sammen til hjemrejsen. Så står vejen til Menie Dem fri og åben, og da De i så fald vil

beklæde en post som trøster, vil De kunne tage hende, "med tårer i hendes øjne", som det gamle sagn tilråder."

"Hr. Richard Middlemas," sagde Hartley, "jeg ville ønske, at det var mig muligt med de få ord, som jeg agter at henvende til Dem, at kunne sige Dem, om jeg mest ynker eller foragter Dem. Himlen har givet Dem lyksalighed, et anstændigt udkomme og tilfredshed i hænde, og De vil bortkaste disse gaver for at tilfredsstille ærgerrighed og havesyge. Hvis jeg skulle give doktor Gray eller hans datter noget råd i denne henseende, så ville det være at afbryde al forbindelse med en mand, der, hvor intelligent naturen end har gjort ham, dog snart kan vise sig som en dåre, og hvor godt han end er opdraget, når fristelsen kommer, sagtens kan blive til en skurk. – Lad kun dette hånlige træk fare, som skal udtrykke et sarkastisk smil. Jeg vil ikke forsøge på det, fordi jeg er overbevist om, at mit råd vil være nytteløst, så længe mine bevæggrunde kan være genstand for mistanke. Jeg vil skynde mig med at forlade dette hus, så vi ikke mere skal mødes. Og jeg vil overgive det i den almægtige Guds hånd at beskytte ærlighed og uskyldighed mod de farer, som nødvendigvis må følge med forfængelighed og dårskab." Med disse ord vendte han sig foragtelig bort fra ærgerrighedens unge tilbeder og forlod haven.

"Bliv," sagde Middlemas, forfærdet over det billede, som blev vist for hans samvittighed, – "bliv, Adam Hartley, og jeg vil tilstå for Dem –" men hans ord, som han fremstammede med svag og vaklende stemme, nåede måske ikke Hartleys øre eller var ikke i stand til at forandre hans forsæt om at ville fjerne sig.

Da han var ude af haven, begyndte Middlemas at kalde sin sædvanlige dristige sindsstemning tilbage. – "Hvis han var blevet her et øjeblik længere," sagde han, "så ville jeg være blevet katolik og have gjort ham til min skriftefader. Den bondeknold! – Jeg ville give meget for at vide, hvordan han har fået en sådan magt over mig. Hvad angår Menie Grays forpligtelser ham? Hun har givet ham svar, og hvad ret har han til at træde imellem hende og mig? Hvis den gamle Moncada havde opfyldt en bedstefaders pligt, og sørget for mig på en ordentlig måde, så kunne denne plan om at ægte den kære pige og bosætte mig her på hendes fødested, nok have været antagelig. Men at føre det samme trælleliv som hendes fader – at stå på pinde for og lystre ordre fra enhver bonde i vid omkreds! – Ja, en bissekræmmers hverv, der rejser snesevis af mil for at borttuske nåle, bånd, snus og røgtobak for husmødres private forråd af æg, huder og talg, er mere indbringende, mindre møjsommeligt, og, jeg vil tro, lige så agtværdigt. Nej, nej – hvis jeg ikke kan finde rigdom nærmere mit hjem, så vil jeg søge den, hvor enhver kan få den, når han vil samle den, og nu vil jeg gå ned til "Svanen" og holde afgørende råd om sagen med min ven."

Sjette kapitel

Den ven, som Middlemas ventede at træffe i "Svanen", var den allerede omtalte Tom Hillary, prokuratorskriver i den gamle stad Newcastle og en god jurist, for så vidt som nogle få måneders tjeneste hos hr. Lawford, byskriver i Middlemas, kunne gøre ham dertil. Den sidste gang, vi nævnte denne herre, var da hans guldgalonerede hat tilslørede sin glans for de nyere bæverhatte, som prydede doktor Grays lærlinge. Dette var omtrent fem år siden, og det var omkring seks måneder siden, han på ny lod sig se i Middlemas, som en ganske anden person end den, han syntes at være ved sin afrejse.

Han førte nu navn af kaptajn, bar uniform og talte et krigerisk sprog. Han syntes at have masser af penge, for han betalte ikke alene til alles store forundring visse gamle gældsposter, som han havde ladet ubetalt efter sig, og det trods han, som hans gamle praksis sagde ham, havde et godt forsvar i sin umyndighed, men sendte endog præsten penge til gavn for sognets fattige. Rygtet om disse retfærdigheds- og velgørenhedsgerninger spredte sig vidt og bredt, til stor ære for en mand, der efter et så langt fravær, hverken havde glemt sin gæld eller hærdet sit hjerte mod de nødlidendes skrig. Hans fortjenester blev værdsat så meget des højere, da man fik at vide, at han havde tjent under det hæderlige Ostindiske Kompagni – dette vidunderlige selskab af købmænd, der med god grund i ordets strengeste betydning kunne kaldes fyrster. Det var omtrent i midten af det attende århundrede, og

direktørerne i Leadenhall Street lagde stiltiende grundvolden til dette umådelige rige, der siden hævede sig som en tågedis og nu sætter både Europa og Asien i forbavselse ved sin frygtelige udstrækning og forbavsende styrke. Britannien var nu begyndt at lytte til beretninger om vundne slag og erobrede steder i østen, og var forbavset over at se enkelte mænd, der havde forladt deres fædreland som eventyrere, men nu optrådte omgivet af østerlandsk rigdom og østerlandsk luksus, som overskyggede selv de rigeste britiske adelsmænds glans.

I dette nyopdagede Eldorado havde Hillary, lod det til, arbejdet, og hvis han talte sandhed, med held nået det mål, han havde sat sig. Han talte virkelig om at købe sig grundejendomme og rådspurgte, blot som et flygtigt indfald, sin gamle herre, byskriver Lawford, om købet af en gård, som han nok ville give tre eller fire tusind guineas for, under den forudsætning, at der var rigeligt vildt og foreller i bækken, sådan som den offentlige annonce oplyste. Men han ønskede ikke for øjeblikket at afslutte noget køb af udstrakte landejendomme. Det var nødvendigt, at han vedligeholdt sin interesse i Leadenhall Street, og med hensyn hertil ville det være upolitisk af ham at skille sig af med sine indiske aktier og obligationer. Kort sagt, det var dårskab at tænke på at bosætte sig på en bagatel af tusinde eller tolv hundrede pund om året, når man var i sit livs ungdom og ikke var plaget af leversmerter, og han besluttede derfor endnu en gang at sejle rundt om Kap det Gode Håb, inden han trak sig tilbage til livets kaminkrog. Alt hvad han ønskede var at samle nogle kønne krabater til sit regiment eller rettere til sit kompagni, og da han på alle sine rejser aldrig havde set kønnere knægte end omkring

Middlemas, ville han gerne give dem fortrinnet ved sin udskrivning. Sandt at sige, gjorde han dem også til mænd på én gang, for nogle få hvide ansigter undlod aldrig at indjage disse sorte slyngler rædsel, for ikke at tale om de gode ting, som skete ved stormen på en *pettha* eller plyndringen af en pagode, så bar disse sorte og gule hunde så mange skatte på sig, at et vundet slag for sejrherrerne var lige så meget værd som en guldmine.

De indfødte i Middlemas hørte den ædle kaptajns vidunderlige hændelser med forskellige følelser, alt eftersom deres temperament var tilbøjelig til gnavenhed eller sorgløshed. Men ingen kunne nægte, at sådanne ting havde tildraget sig, og da han var kendt som en dristig og rask fyr, der besad nogle talenter, og, efter den almindelige mening, ikke lod sig holde tilbage af samvittighedsskrupler, så var der ingen rimelig grund til, at Hillary ikke skulle have været lige så heldig som andre på den mark, som Indien, der var så rystet af krig og indre uroligheder, syntes at tilbyde enhver dristig eventyrer. Han blev følgelig snarere modtaget af sine gamle bekendte i Middlemas med den agtelse, der skyldtes hans formentlige rigdom, end på en sådan måde, som stod i forhold til hans tidligere ringe stilling.

Nogle af landsbyens hædersmænd holdt sig imidlertid i behørig afstand. Blandt disse var den fornemste doktor Gray, der var en fjende af alt, hvad der nærmede sig pral, og havde verdens-kundskab nok til at antage som en almindelig regel, at den, der taler meget om at slås, sjældent er en tapper soldat, og at den, der altid taler om rigdom, sjældent i grunden selv er rig. Byskriver Lawford var også tilbageholdende, uagtet sine forhandlinger med Hillary angående det tilsigtede køb. Den

kulde, kaptajnens gamle principal viste imod ham, blev af nogle tilskrevet visse omstændigheder, der stod i forbindelse med deres forrige forhold, men da byskriveren selv aldrig forklarede hvori disse bestod, er det ufornødent at gøre sig nogen tanker i denne henseende.

Det var meget naturligt, at Richard Middlemas fornyede sit fortrolige bekendtskab med sin tidligere kammerat, og det var ved samtaler med Hillary, at han havde vundet den begejstring for Indien, som vi har hørt ham udtrykke. Det var virkelig umuligt for en yngling, der på én gang var uerfaren i verden og i besiddelse af et højst sorgløst temperament, uden deltagelse at høre de glødende skildringer fra Hillary. Paladser steg i hans beskrivelser i vejret som paddehatte; lunde af høje træer og duftende buske, der var ukendt for Europas kolde jordbund, var beboet af enhver art af vildt, fra den kongelige tiger til sjakalen. Den ejendommelige orientalske skønhed hos de tryllerinder, der, for at glæde de stolte engelske erobrere, fyldte deres vellystige østerlandske paladser med vellugt, var ikke mindre tiltrækkende end de feltslag og belejringer, som kaptajnen til andre tider vidt og bredt beskrev. Han nævnte ingen flod, der ikke strømmede over guldsand, og intet palads, som stod tilbage for de berømte *fata morganas*. Hans beskrivelser syntes dyppet i vellugt, og ethvert af hans udtryk duftede af rosenolie. De sammenkomster, ved hvilke han gav disse skildringer til bedste, endte ofte med en flaske finere vin, end "Svanekroen" kunne tilvejebringe, tillige med andet tilbehør til et godt bord, som kaptajnen, der var en levemand, havde skaffet fra Edinburgh. Fra disse lækkerbiskener var Middlemas dømt til at vende tilbage til sin principals tarvelige aftensbord, hvor ikke al

Menies fordringsfri skønhed var i stand til at overvinde hans lede ved de grove fødevarer eller hans uvilje mod at besvare spørgsmål angående de usle bønders sygdomme, der stod under hans tilsyn.

Richards håb om at se sig vedkendt af sin fader var for længe siden ude, og den hårde vægring og ligegyldighed fra Moncadas side havde overbevist ham om, at hans bedstefader var ubønhørlig, og at han hverken nu eller i fremtiden agtede at realisere de drømme, som amme Jamiesons glimrende opdigtelser havde opmuntret ham til at nære. Ærgerrigheden var imidlertid ikke dysset i søvn, skønt den ikke længere blev næret af det samme håb, som først vakte den. Den indiske kaptajns ødsle veltalenhed forsynede ham nu med de temaer, som han først havde hentet fra ammestuens eventyr, og en Lawrences og Clives bedrifter og de glimrende lejligheder til at vinde rigdom, for hvilke de åbnede vejen, forstyrrede den unge lykkejægers slummer. Mod disse fristelser virkede intet uden hans kærlighed til Menie Gray, og de forpligtelser, han derved var blevet bragt til at indgå. Men han havde lige så meget søgt at vinde Menie for at tilfredsstille sin forfængelighed som af nogen afgjort lidenskab for denne uskyldige og umistænksomme skabning. Det var hans ivrige ønske at vinde den pris, som Hartley, hvem han aldrig elskede, havde det mod at ville kæmpe med ham om. Hertil kom, at Menie Gray var blevet beundret af folk, der stod over ham i rang og formue, men som hans ærgerrighed ansporede ham til at gøre prisen stridig. Skønt han i begyndelsen snarere af forfængelighed end af nogen anden grund blev drevet til at spille en bejlers rolle, så gjorde dog utvivlsomt den frimodighed og beskedenhed,

hvormed hans bejlen blev modtaget, deres naturlige indtryk på hans hjerte. Han var taknemmelig mod det skønne væsen, der erkendte hans persons og talenters overlegenhed og indbildte sig at være hende lige så hengiven som hendes personlige yndighed og skønne sjæl ville have gjort enhver anden, der var mindre forfængelig eller egenkærlig end hendes tilbeder. Desuden burde, som han klogeligt besluttede, hans lidenskab for lægens datter ikke have større vægt end der tilkom den i en sag, der var så vigtig som bestemmelsen af hans bane i livet, og sin samvittighed vidste han at neddysse ved at gentage for sig selv, at det ligeså meget var til Menies fordel som til hans egen, at deres forbindelse måtte stå tilbage for grundlæggelsen af hans lykke. Hvor mange unge par var ikke ved en alt for tidlig forening gået fordærvelsen i møde!

Den foragt, Hartley havde vist ham under deres sidste samtale, havde bidraget noget til at rokke hans tillid til sandheden af dette ræsonnement og at bringe ham på den mistanke, at han spillede en meget lav og umandig rolle ved således at spøge med denne elskværdige og ulykkelige piges kærlighed. Det var i denne tvivlende sindsstemning, han vendte tilbage til "Svanen", hvor han med længsel ventedes af sin ven, kaptajnen.

Da de hyggeligt havde sat sig med en flaske vin, begyndte Middlemas, med den ham ejendommelige forsigtighed, at sondere sin ven angående den lethed eller vanskelighed det måtte have for en person, der ønskede at indtræde i kompagniets tjeneste, at blive ansat i samme. Hvis Hillary havde svaret ham oprigtigt, burde han have sagt, at intet var lettere. For på den tid frembød den ostindiske tjeneste ingen

tillokkelser for de højere folkeklasser, der siden kæmpede om at vinde plads under dens fane. Men den værdige kaptajn svarede, at det vistnok i almindelighed ville være vanskeligt for et ungt menneske at få en officerspost uden at have tjent i nogle år som kadet, men at en ung mand, der under hans beskyttelse ville gå til hans regiment, og som egnede sig til en sådan stilling, kunne være sikker på at få en fændriks-, om ikke en løjtnantspost, så snart de satte fod på indisk grund. "Hvis du, min kære broder," vedblev han, idet han vendte sig til Middlemas, "agtede at bytte lammekødsuppe og leverpølse for mulligatawny og karry, så kan jeg sige dig, at du – skønt det er uomgængeligt nødvendigt, at du går ind i tjenesten som simpel kadet – dog på overfarten skal leve som kammerat med mig, og vi skal aldrig så snart være kommet over brændingen ved Madras, førend jeg vil sætte dig i stand til at erhverve både hæder og rigdom. Du har, tror jeg, en bagatel af penge – en tredive tusinde eller så?"

"Omtrent tyve tusinde," sagde Richard, idet han påtog sin staldbroders ligegyldige tone, men hemmeligt følte sig ydmyget ved sine indskrænkede hjælpemidler.

"Det er netop så meget, som du behøver til at ekvipere dig og bestride overfarten," sagde hans rådgiver, "og om du end ikke havde en hvid, så ville det være det samme, for når jeg engang siger til en ven: Jeg vil hjælpe dig, så er Tom Hillary ikke den mand, der vil træde tilbage af frygt for nogle penge. Imidlertid er det altid godt, at du har en lille kapital, som tilhører dig selv, til at begynde med."

"Ja," svarede Richard – "jeg vil ikke gerne falde noget menneske til byrde. Jeg har, når jeg skal sige dig sandheden, næsten haft i sinde at gifte mig, førend jeg forlader England, og

i så fald ved du, at man trænger til rede penge, hvad enten min kone tager med os eller bliver tilbage, indtil hun hører, hvorledes lykken er imod mig. Så ville jeg i alt fald komme til at låne nogle hundrede pund af dig."

"Hvad er det du siger, Dick, om at gifte dig og indtræde i den hellige ægtestand?" svarede hans ven. "Hvor kan det falde en køn ung knægt som dig ind, der netop er fyldt sit enogtyvende år og er seks fod høj på sine strømpesokker, at gøre sig til slave for livstid? Nej, nej, Dick, det går aldrig an."

"Ja, ja, det klinger meget smukt," svarede Middlemas; "men så må man ryste en del gamle erindringer af sig."

"Jo før jo hellere, Dick; gamle erindringer er som gamle klæder og skal afhændes ved salg; de fylder bare op i garderoben og er for gammeldags af slid. – Men du tager tingene alvorligt. Hvem er det, der har skudt sådan et hul i dit hjerte?"

"Bah!" svarede Middlemas, "du husker vist – Menie – min principals datter."

"Hvad, frøken Green, den gamle salvesmørers datter? – En tålelig køn tøs, så vidt jeg husker."

"Min principal er distriktslæge," sagde Richard, "og ikke apoteker, og hans navn er Gray."

"Ja, ja, Green eller Gray, det kan være det samme, han sælger sine egne medikamenter, mener jeg, og det er, hvad vi i syden kalder en salvesmører. Pigen er køn nok til en skotsk balsal – men hvad duer hun ellers til? – Har hun noget fyr i sig?"

"Ja, hun er en fornuftig pige, undtagen i det punkt, at hun elsker mig," svarede Richard. "Og det er, som Benedict siger,

ikke noget bevis på hendes klogskab, og intet stort argument for hendes dårskab."

"Men har hun liv – tønder – fyr i sig?"

"Ikke for en øre – hun er den blideste, simpleste og bøjeligste af alle menneskelige skabninger," svarede elskeren.

"Så duer hun ikke," sagde rådgiveren i en afgørende tone. "Det gør mig ondt, Dick, men hun duer ikke. Der er nogle fruentimmere i verden, som kan tage deres andel i det voldsomme liv, vi fører i Indien – ja, jeg har kendt nogle, der slæbte mænd af sted med sig, som ellers ville have siddet fast i skarnet til dommedag. Himlen må vide, hvorledes de betalte de bomme, hvor igennem de stødte dem! Men de var ingen af jeres simple Susanner, som tror, at deres øjne ikke dur til andet end at se på deres ægtemænd eller sy børnetøj. Tro du mig, du må enten give slip på dit giftermål, eller på dine udsigter til at komme frem i verden. Når du egensindigt binder dig en svær klods om halsen, må du aldrig tænke på at løbe om kap, men du må heller aldrig tro, at dit brud med tøsen vil fremføre nogen særlig frygtelig katastrofe. En scene vil der rigtig nok blive ved skilsmissen, men du vil snart glemme hende blandt de indfødte piger i Indien, og hun vil forelske sig i hr. Tapeitout, præstens kapellan og efterfølger. Hun er ingen artikel for det indiske torv, det kan jeg forsikre dig."

Blandt menneskeslægtens lunefulde svagheder er især den mærkværdig, der bringer os til ikke så meget at skatte personer og ting efter deres sande værd, som efter andres mening, der ofte er meget ubeføjede dommere. Dick Middlemas var blevet ansporet til at vinde Menie Grays gunst, fordi han havde lagt mærke til, hvor overordentligt hun havde fængslet sin

balkavaler, en tølperagtig lord; og hun tabte nu i hans agtelse, fordi en uforskammet, uopdragen nar havde fordristet sig til at omtale hende med ringeagt. Enhver af disse værdige herrer ville have været lige så vel skikket til at nyde Homers skønheder, som til at bedømme Menie Grays fortjenester.

Der indflydelse, som denne stortalende og med løfter brovtende soldat havde vundet over Dick Middlemas, hvor egensindig denne end var i almindelighed, var virkelig af en despotisk natur, fordi kaptajnen, skønt han i kundskaber stod langt under den yngling, hvis meninger han beherskede, besad færdighed i at fremstille disse fristende udsigter til rang og rigdom, der helt fra Richards barndom mest havde henrevet hans fantasi. Han aftvang Middlemas et løfte som vilkår for de tjenester, han ville vise ham – og det var, at han helt skulle fortie sin plan om at tage til Indien og de udsigter, på hvilke han havde bygget den. "Mine rekrutter," sagde kaptajnen, "er alle afmarcherede til depotet på øen Wight; og jeg ønsker at forlade Skotland og i særdeleshed denne lille flække uden at blive martret til døde, som jeg kan vente mig, hvis man skulle få at vide, at jeg skaffer unge gribbe, som vi kalder dem, ansættelse. Jeg vil vædde på, at jeg skulle få alle de førstefødte i Middlemas med mig som kadetter, og ingen er så samvittighedsfuld som jeg i at give løfter. Jeg er i den henseende så pålidelig som en trojaner, og du ved, at jeg ikke kan gøre for enhver, hvad jeg vil gøre for en gammel ven som Dick Middlemas."

Dick lovede tavshed, og man blev enige om, at de to venner ikke engang skulle forlade byen sammen, men at kaptajnen først skulle begive sig derfra, og hans rekrut skulle træffe ham i Edinburgh, hvor hans indskrivning lovmæssigt skulle

bekræftes. Derpå skulle de rejse med hinanden til hovedstaden og ordne sagerne til deres indiske rejse.

Uagtet den afgørende bestemmelse, der således var taget om hans afrejse, tænkte Middlemas fra tid til anden med ængstelighed og bekymring på at forlade Menie Gray efter den forbindelse, der havde fundet sted imellem dem. Beslutningen var imidlertid taget. Slaget måtte nødvendigvis ramme hende; og hendes utaknemmelige elsker, der for længst havde frasvoret sig den huslige lyksalighed, som han kunne have nydt, hvis han bedre havde vidst at styre sine ønsker og drømme, beskæftigede sig nu med midler til, vel ikke ganske at afbryde sin forbindelse med hende, men til at fjerne enhver tanke om deres forening, indtil hans udflugt til Indien var blevet kronet med et lykkeligt udfald.

Han kunne have sparet sig al bekymring i henseende til denne genstand. Dette Indiens rigdom, der fængslede ham, ville ikke have fristet Menie Gray til at forlade sit fædrene hjem imod hendes faders vilje, så meget des mindre som han, berøvet sine to medhjælpere, måtte blive sat i den nødvendighed at underkaste sig en uafbrudt anstrengelse af sine aftagende kræfter og derfor måtte have anset sig for at være aldeles forladt, hvis hans datter også var rejst fra ham. Men skønt det ville have været hendes uforanderlige beslutning ikke at antage noget forslag til umiddelbart at dele skæbne med den elskede, så kunne Menie dog, uagtet en forelskets selvbedrag, ikke overtale sig til at føle sig tilfreds med Richards forhold til hende. Beskedenhed og ædel stolthed afholdt hende fra at lægge sine følelser for dagen, men kunne ikke afholde hende fra bittert at føle, at hendes elsker foretrak at følge

ærgerrighedens røst for den fordringsløse lod, han kunne have delt med hende, og som i det mindste lovede ham tilfredshed, om ikke rigdom.

"Hvis han havde elsket mig, som han foregav" – dette var den uvilkårlige overbevisning, som bemægtigede sig hendes sind – "ville min fader sikkert ikke have nægtet ham de samme vilkår, som han tilbød Hartley. Hans indvendinger ville da have veget for min lykke, ja for Richards ivrige bønner, som ville have fjernet min faders mistanke om hans karakters vankelmod. Men jeg frygter – jeg frygter for, at Richard næppe har anset de foreslåede vilkår værd at antage. Ville det ikke også have været naturligt, at han, i det forhold, hvori vi står til hinanden, havde opfordret mig til at forene min skæbne med hans, inden han forlod Europa, da jeg i så fald enten kunne være blevet her hos min fader eller fulgt ham til Indien for med ham at søge den lykke, han så ivrigt efterstræber? Det ville have været urigtigt – meget urigtigt af mig at have samtykket i et sådant forslag, med mindre min fader bifaldt det, men det ville sikkert have været naturligt, at Richard havde gjort det. – Ak! Mændene forstår ikke at elske som kvinderne. Deres hengivenhed er kun en enkelt af tusinde andre lidenskaber og tilbøjeligheder – de styrter sig dagligt i fornøjelser, som sløver deres følelser og i sysler, som adspreder dem. Vi – vi sidder hjemme for at græde og tænke på, hvor koldt vor kærlighed bliver gengældt!"

Den tid var nu kommet, da Richard Middlemas havde ret til at fordre sine i byskriverens og doktor Grays hænder beroende midler. Han gjorde det og modtog dem. Hans forrige formynder spurgte naturligvis, hvilke livsplaner han havde lagt. Den ærgerrige lykkejægers indbildning så i dette simple

spørgsmål et ønske fra den værdige mands side om at ville tilbyde eller måske påtvinge ham det samme forslag, som han havde stillet Hartley. Han skyndte sig derfor med i en tør tone at give det svar, at der var åbnet nogle udsigter for ham, som han ikke havde ret til at åbenbare; men at han, så snart han var kommet til London, ville skrive til sin ungdoms vejleder, og gøre ham bekendt med deres beskaffenhed, som imidlertid berettigede ham til det bedste håb for fremtiden.

Gray, der formodede, at den unge mands fader eller bedstefader i dette kritiske tidspunkt af hans liv måske kunne have ytret sig tilbøjelig til at åbne forbindelse med ham, svarede kun: "Over dit hele liv, Richard, har der hvilet et gådefuldt slør, og således som du kom til mig, forlader du mig. Da var jeg uvidende om, hvorfra du kom, og nu ved jeg ikke, hvor du går hen. Det er måske ikke det gunstigste punkt i dit horoskop, at alt, hvad der står i forbindelse med dig, er en hemmelighed. Men ligesom jeg altid med velvilje vil mindes den, jeg har kendt i så lang en tid, således håber jeg også, at du, når du erindrer den gamle mand, ikke vil glemme, at han har gjort sin pligt imod dig, så vidt som hans evner og kræfter strakte sig, og lært dig det ædle kald, ved hvis hjælp du, hvor som helst din skæbne end måtte sætte dig, altid kan erhverve dit brød og der igennem lindre dine medskabningers elendighed."

Middlemas blev rørt over sin principals simple hjertelighed og gav sin taknemmelighed så meget des friere løb, som han følte sig fri for den frygtelige halskrave og lænke, der øjeblikket i forvejen sindbilledligt syntes at blinke i hans formynders hænder og åbnede sig for at omslutte hans hals.

"Et ord endnu," sagde hr. Gray, idet han fremtog et lille foderal med en ring. "Denne kostbare ring blev mig påtvunget af din ulykkelige moder. Jeg har ingen ret til den, da jeg er blevet rigelig betalt for mine tjenester; og jeg modtog den alene i den hensigt at gemme den til dig, indtil dette øjeblik kom. Den kan måske være dig til nytte, hvis der skulle opstå noget spørgsmål om din person og herkomst."

"Modtag endnu en gang min tak, De, der har været mig mere end en fader, for denne kostelige relikvie, som sikkert vil være mig til nytte. De skal få betaling derfor, hvis Indien endnu har diamanter tilbage."

"Indien og diamanter?" sagde Gray. "Løber hovedet rundt med dig, søn?"

"Jeg mener," stammede Middlemas, "hvis London har indiske diamanter."

"Dum snak, din nar," svarede Gray, "hvor skulle du købe diamanter, eller hvad skulle jeg med dem, om du gav mig nok så mange? Gå nu din vej, mens jeg er vred" – tårerne glimtede i den gamle mands øjne – "hvis vi bliver gode venner igen, ved jeg ikke, hvordan jeg skal skilles fra dig."

Middlemas' afsked fra den stakkels Menie var endnu mere rørende. Hendes sorg genoplivede i hans hjerte den første kærligheds ild, og han genvandt hendes tillid til oprigtigheden af hans følelser ved ikke alene at bønfalde hende om en øjeblikkelig forening, men tilmed at tilbyde hende at opgive sine mere glimrende udsigter og dele hr. Grays ydmyge gerning, hvis han derved kunne sikre sig hans datters hånd. Men skønt der lå trøst i dette vidnesbyrd om hendes elskedes

troskab, var Menie Gray ikke så uklog at modtage et offer, som han kunne have angret.

"Nej, Richard," sagde hun, "det har sjældent gode følger, når folk i et øjebliks bevægede følelser forandrer planer, som er lagt med modent overlæg. Jeg har længe set, at det mål, De har sat Dem, ligger langt højere end en så ydmyg stilling i livet, som dette sted kunne love Dem. Det er naturligt, at det måtte være således, da omstændighederne ved Deres fødsel synes at stå i forbindelse med rigdom og rang. Rejs da og søg denne rigdom og rang. Det er muligt, at De med dette mål for øje kan forandre Deres tanker, og hvis dette skulle blive tilfældet, tænk da ikke mere på Menie Gray. Men hvis ikke, så kan vi genses, og tvivl da intet øjeblik om, at Menie Gray har bevaret sine følelser for Dem."

Ved denne samtale blev der sagt langt mere, end det er fornødent at gentage, tænkt langt mere end der virkelig blev sagt. Amme Jamieson, i hvis kammer dette fandt sted, sluttede sine børn, som hun kaldte dem, i sine arme og erklærede, at Himlen havde skabt dem for hinanden, og at hun ikke ville bede Vorherre om at lade hende leve længere end til den dag, da hun kunne se dem som brudgom og brud.

Endelig blev det nødvendigt, at afskedsscenen skulle ende. Richard Middlemas svang sig på en hest, som han havde lejet til rejsen, og begav sig på vej til Edinburgh, til hvilken hovedstad han allerede havde sendt sin tunge bagage i forvejen. På vejen faldt den tanke ham mere end én gang ind, at han ville gøre bedre i at vende tilbage til Middlemas og betrygge sin lyksalighed ved på en gang at knytte sin skæbne til Menie Gray og de ringe kår, denne forening tilbød ham. Men fra det øjeblik,

han igen traf sin ven Hillary på deres aftalte mødested, skammede han sig ved at give blot den mindste hentydning om nogen vaklen i sit forsæt. Og hans nyvakte følelser blev glemt, uden for så vidt som de stadfæstede hans beslutning, at han, så snart han havde opnået en vis grad af rigdom og anseelse, ville skynde sig hjem og dele begge med Menie Gray. Imidlertid syntes hans taknemmelighed mod hendes fader ikke at have slumret, hvis vi kan slutte af en foræring af et meget smukt signet med en karneolsten indfattet i guld, og hvori der var indgraveret en springende løve, hvilket omhyggeligt blev afsendt fra Stevenlaws Land med et passende brev. Menie kendte håndskriften og vogtede på sin faders blik, da han læste det, måske i den tanke, at det angik en anden genstand.

Hendes fader ytrede ved nogle enkelte udråb nogle tegn på mishag, da han havde læst brevet og betragtet signeten.

"Dick Middlemas," sagde han, "er når alt kommer til alt, ikke andet end en nar, Menie. Jeg er vis på, at jeg ikke så let skulle glemme ham, så at han behøvede at sende mig et erindringstegn, og hvad har jeg, Gideon Gray, med mylord Grays våben at bestille? – Nej, nej, min gamle sølvsignet med det dobbelte G. i vil tjene mig min tid ud. Men læg det smukke stempel bort, kære Menie – det var i hvert tilfælde godt ment."

Læseren behøver ikke nære tvivl om, at signeten blev sikkert og omhyggeligt gemt.

Syvende kapitel

Efter at kaptajnen havde afsluttet sine forretninger, blandt hvilke han ikke glemte at få sin rekrut lovmæssigt indskrevet som en kandidat til hæder i det glorværdige Kompagnis tjeneste, forlod de to venner Edinburgh. Derfra tog de ad søvejen til Newcastle, hvor Hillary også havde nogle tjenesteanliggender at gøre, inden han tog til sit regiment. Ved Newcastle var kaptajnen så heldig at finde en lille brig, der førtes af en gammel bekendt og skolekammerat af ham, og som netop var ved at afgå til øen Wight. "Jeg har truffet aftale med ham om vor overfart," sagde han til Middlemas – "når du først er på depotet, kan du lære en smule af tjenesten, som ikke så godt lader sig lære om bord, og så vil det blive mig lettere at få dig befordret."

"Mener du," sagde Richard, "at jeg skal forblive på øen Wight i al den tid, som du har i sinde at tilbringe i London?"

"Ja vist mener jeg det," sagde hans kammerat, "og det er dig også bedst tjenligt. De forretninger, du kan have i London, kan jeg afgøre for dig lige så godt, eller vel noget bedre end du selv."

"Men jeg ønsker selv at besørge mine egne forretninger, kaptajn Hillary," sagde Richard.

"Så skulle De være forblevet Deres egen herre, kadet Middlemas. For øjeblikket står De indskrevet som rekrut i det hæderlige Ostindiske Kompagnis tjeneste; jeg er Deres officer, og skulle De finde på at følge mig om bord, så kan jeg få en sådan balstyrig krabat sendt om bord i håndjern."

Dette blev sagt som i spøg, men der var tydeligt noget i tonen, som sårede Middlemas' stolthed og vakte hans frygt. Han havde i den senere tid bemærket, at hans ven, i særdeleshed når de var i selskab med andre, tiltalte ham med en befalende eller overlegen mine, som det faldt ham vanskeligt at tåle, og som dog stod i så nøje forbindelse med den frihed, to fortrolige venner ofte tillader sig mod hinanden, at han ikke kunne finde nogen passende måde til at udtrykke sin uvilje eller besvære sig over det. Efter disse udtalelser af embedsautoritet fulgte sædvanligvis en øjeblikkelig fornyelse af deres fortrolige forhold, men i dette tilfælde efterfulgte denne ikke så hurtigt.

Middlemas fandt sig vel i at følge med sin kammerat til øen Wight, måske fordi den hele plan til hans indiske rejse og alle de forhåbninger, han havde bygget derpå, måtte ryge i luften, hvis han blev uenig med ham. Men han forandrede sit forsæt om at betro sin kammerat sin lille formue for at anvende den efter øjeblikkets krav og besluttede selv at føre opsynet over sine penge, der i engelske banknoter blev lagt i sikker forvaring i hans rejsekuffert. Da kaptajn Hillary fandt, at hans ven ikke lagde mærke til nogle vink, han havde ladet falde i denne henseende, syntes han ikke mere at tænke på denne sag.

Rejsen fuldførtes med sikkerhed og hurtighed, og da de var sejlet forbi kysterne af den skønne ø, som aldrig glemmes af den, den én gang har set den, hvorhen skæbnen end måtte føre ham, kastede skibet snart anker ud for den lille stad Ryde, og da søen var usædvanlig rolig, følte Richard den sygdom aftage, som den meste tid af overfarten mere end nogen anden genstand havde beskæftiget hans opmærksomhed.

Briggens kaptajn havde til ære for sine passagerer og af kærlighed til sin gamle skolekammerat ladet udspænde et telt på dækket og ville have den fornøjelse at give et lille afskedsgilde, inden de forlod hans skib. Saltet oksekød med løg og skibstvebakker, fuglevildt og andre lækkerier, som man kan have til søs, var skaffet til veje i en sådan mængde, at det slet ikke stod i forhold til gæsternes antal. Men punchen, som fulgte efter maden, var fortræffeligt lavet og uhyre stærk. Kaptajn Hillary rakte glassene omkring og påstod, at hans kammerat skulle tage sin fulde andel i det lystige lag, og det så meget mere siden der, som han spøgende sagde, havde været nogen tørhed mellem dem, som et godt glas punch bedst ville skylle bort. Han fornyede med forøget glans de forskellige beskrivelser af indiske landskaber og indiske eventyr, som først havde sat Middlemas' ærgerrighed i bevægelse, og forsikrede, at om han end ikke skulle være i stand til straks at skaffe ham et officerspatent, så ville en kort opsættelse alene give ham tid til at blive bedre bekendt med sine militære pligter, og Middlemas var alt for begejstret af den punch, han havde drukket, til at se den mindste vanskelighed, der kunne komme i vejen for hans lykke. Om det nu var, fordi de andre deltagere i svirelaget var mere vante drukkenbolte end han – eller fordi Middlemas drak mere end de – eller fordi hans bæger, som han siden fik mistanke om, havde fået en tilsætning, ligesom det gik med Duncans livgarde, vist var det, at han ved denne lejlighed usædvanligt hurtigt gennemløb de forskellige grader af drukkenskab – lo, sang, skreg og støjede, var salig i sin ømhed og rasende i sin vrede, indtil han endelig faldt i en dyb og uforstyrrelig søvn.

Punchens virkning viste sig som sædvanlig i hundrede vilde drømme om hede, tørre ørkener og om slanger, hvis bid forvoldte den utåleligste tørst – om indianernes lidelser på dødspælen, indtil han endelig vågnede. De toner, som i begyndelsen havde påvirket hans drømme, og endelig havde vakt ham af hans slummer, var af den frygteligste og tillige af den sørgeligste art. De kom fra rækker af feltsenge, som var tæt sammenpakkede i en slags feltlazaret, hvor en hidsig feber var den herskende sygdom. Mange af patienterne lå i høj grad af vildelse, under hvilken de hylede, skreg, bandede og udstødte de mest rædselsfulde gudsbespottelser. Andre, der var i bevidsthed om deres tilstand, klagede med dybe suk og under nogle forsøg på andagt, som viste deres uvidenhed om religionens grundsætninger og om dens former. Rekonvalescenterne førte højrøstet, liderlig og forargelig tale, eller hviskede til hinanden i kaudervælsk tyvesprog om planer, der, for så vidt som et eller andet udtryk i flugten kunne forstås af en uindviet, stod i forbindelse med voldsomme og forbryderiske hensigter.

Richard Middlemas' forbavselse lignede hans rædsel. Han havde kun én fordel frem for de stakkels uslinge, med hvilke han var sat i klasse, og denne var, at han havde en feltseng for sig selv – mens de fleste andre var besat af to ulykkelige væsener. Han så ingen, der syntes at drage omsorg for de ulykkeliges fornødenheder eller at bryde sig om deres klager eller til hvem han kunne have beklaget sig over sin nuværende stilling. Han så sig om efter sine klæder for at kunne stå op og slippe ud dette rædselssted, men hans klæder var intet steds at finde, lige så lidt som han kunne finde sin rejsekappe eller

kuffert. Det var let at frygte, at han aldrig mere ville få dem at se.

Nu, men for sent, erindrede han sig de rygter, som havde været i omløb omkring hans ven kaptajnen, der blev mistænkt for at være afskediget af hr. Lawford på grund af uredelighed i dennes tjeneste. Men at han skulle have lokket den ven i fælden, der havde sat sin lid til ham – at han skulle have frarøvet ham hans hele formue og sat ham i dette pesthus i det håb, at døden kunne lamme hans tunge, det var en skændighed, han ikke kunne ane, selv om det værste af disse rygter grundede sig på sandhed.

Men Middlemas besluttede ikke at lade sig bringe ud af fatning. Dette sted måtte blive besøgt af en eller anden militær embedsmand eller læge, for hvem han kunne beklage sig, og som han i det mindste kunne sætte i frygt, om han ikke kunne vække hans samvittighed. Mens han dvælede ved disse forvirrende tanker og var martret af en brændende tørst, som han ikke kunne tilfredsstille, søgte han blandt dem, der lå ham nærmest at se, om der ikke skulle findes én, der måtte være tilbøjelig til at indlade sig i samtale med ham, og som kunne give ham nogen underretning om dette rædselsfulde steds natur og indretning. Men i den seng, der stod ham nærmest, lå to krabater, der, skønt de, efter deres gustne kinder, hule øjne og vildtstirrende blik at dømme, sandsynligvis netop var begyndt at komme sig, og netop var sluppet ud af dødens kløer, var ivrigt beskæftiget med at bedrage hinanden for nogle øre ved en slags polskpas og blandede spillets talemåder med sagte, men hule eder, idet enhver af lykkens omskiftelser blev hilst både af den vindende og tabende med forbandelser, som syntes

at gå ud på legems- og sjælsfordærvelse, og i det ene øjeblik blev brugt som sejrsjubel, i det andet som bebrejdelser mod skæbnen.

Ved siden af de spillende stod der en seng, hvor der vel lå to personer, men af hvilke kun den ene var i live – den anden ulykkelige var for nylig blevet befriet for sine pinsler.

"Han er død – han er død –" sagde den arme overlevende.

"Så dø du også," svarede en af de spillende, "så vil der blive et par af jer, som Pugg siger."

"Jeg siger jer, han begynder at blive stiv og kold," sagde den ulykkelige – "den døde er ingen sengekammerat for den levende. For Guds skyld, hjælp mig med at blive af med liget."

"Ja vist, og blive mistænkt for at have gjort kål på ham – hvad der måske er tilfældet med dig selv, ven – for han havde nogle skillinger hos sig –"

"Du ved, at du tog den sidste halvskilling af hans bukselomme for mindre end en time siden," udbrød den stakkels rekonvalescent. – "Men hjælp mig med at få liget ud af sengen, og jeg skal ikke sige til nogen, at du er kommet ham i forkøbet."

"Du siger det til nogen," svarede kortspilleren.

"Sådan et ord endnu, og jeg drejer hovedet om på dig, til du kan se trommeslagerens håndskrift på din mund. Hold mund og forstyr ikke vort spil med dit sludder, eller jeg skal gøre dig lige så stum som din sengekammerat."

Den ulykkelige sank udmattet tilbage ved siden af sin græsselige kammerat, og de sædvanlige kaudervælske spilleudtryk, blandet med forbandelser, hørtes som før.

Dette eksempel på den mest forhærdede ligegyldighed, i modsætning til den yderste grad af elendighed, beviste Middlemas, hvor lidt det ville nytte ham at kalde på sine ulykkeskammeraters menneskelighed. Han blev modløs, og tanken om det lykkelige og fredelige hjem, som han havde kunnet eje, hævede sig for hans ophidsede fantasi med en livlighed i forestillingen, som grænsede til vanvid. Han så for sig den bæk, som løber igennem Middlemas' mosegrund, hvor han så ofte havde opstillet små møller for at more Menie, mens hun var et barn. En slurk af dens vand ville nu have været ham lige så meget værd som alle østens diamanter, der nylig havde været genstanden for hans afgudsdyrkelse; men denne slurk var ham nægtet – ligesom Tantalus.

Idet han samlede sine tanker fra dette martrende blændværk og erindrede sig så meget af lægekunstens praksis, at han indså, hvor nødvendigt det var, at han afholdt sig så meget som muligt fra sådanne sværmerier, forsøgte han at tilbagekalde tanken om sit forrige kald som læge, for at han i det mindste ikke skulle bære den overdrevne frygt for et lazaret, som dets rædsler kunne indgyde dem, der var fremmed for lægekunsten. Men skønt han ved sådanne betragtninger søgte at genvinde sit mod, indså han ikke des mindre den forskel, der var mellem en læges stilling, der besøgte et sådant sted som en følge af sin pligt, og den ulykkeliges, der på én gang var patient og fange.

Nu hørte man i værelset fodtrin, som syntes at byde alle de forskellige smertenstoner, der opfyldte det, tavshed. Spilleselskabet skjulte kortene og standsede med ederne. Andre ulykkelige, hvis klager var steget til raseri, afbrød deres vilde råb og bønner om hjælp. Dødskval formildede sit skrig, vanvid

neddyssede sin bevidstløse støjen, og selv døden syntes at ville kvæle sit sidste suk i kaptajn Seelencoopers nærværelse. Denne embedsmand var overbestyrer, eller, som de ulykkelige beboere kaldte ham, guvernør over hospitalet. Efter hans hele udseende at dømme havde han oprindelig været slutter i et eller andet slet indrettet fængsel – en lille firskåren, hjulbenet mand med ét øje og en dobbelt portion vildskab i det, han havde tilbage. Han bar en gammeldags, smudsig uniform, der ikke syntes at være syet til ham, og den røst, hvormed dette menneskelighedens sendebud tiltalte de syge, lignede en bådsmands, der råber midt under en storm. Han havde pistoler og en sabel i et bælte; for da hans bestyrelsesmåde var af en art, at den måtte ophidse selv hospitalspatienter til oprør, havde hans liv mere end én gang været i fare blandt dem. Han var ledsaget af to medhjælpere, der bar håndjern og spændetrøjer.

Mens Seelencooper gjorde sin runde, forstummede klager og smerter, og svingningen af det bambusrør, han bar i sin hånd, syntes mægtig som en trolddomsstav at bringe enhver besværing og indvending til at tie.

"Jeg siger jer, kødet er så lifligt som en frisk blomsterkost, og hvad brødet angår, så er det godt nok, og alt for godt for en bande af slyngler, der ligger ved list og bedrageri i Abrahams skød og fortærer det højthæderlige Kompagnis levnedsmidler – jeg taler ikke til dem, der er virkelig syge, for Gud ved at jeg altid holder med menneskelighedens sag."

"Hvis dette er tilfældet, min herre," sagde Richard Middlemas, hvis leje kaptajnen havde nærmet sig, mens han således besvarede de ulykkeliges sagte og ydmyge klager, "hvis

dette er tilfældet, min herre, så håber jeg, at Deres menneskelighed vil bevæge Dem til at høre på, hvad jeg siger."

"Og hvem er du?" sagde guvernøren, i det han fæstede sit funklende øje på ham og et hånligt smil trak sammen i hans barske træk, der så godt egnede sig til at udtrykke det.

"Mit navn er Middlemas. – Jeg kommer fra Skotland og er blevet bragt her hen ved en besynderlig fejltagelse. Jeg er hverken nogen menig soldat eller mere syg, end heden på dette fordømte sted kan gøre mig."

"Nu vel, min ven, alt hvad jeg har at spørge dig om, er om du er indskrevet som rekrut eller ej."

"Jeg er blevet indskrevet i Edinburgh," sagde Middlemas – "men –"

"Men hvad vil du have? – du er indskrevet – kaptajnen og doktoren har sendt dig herhen – sikkert ved de bedst, om du er menig eller officer, syg eller rask."

"Men man havde lovet mig," sagde Middlemas, "Tom Hillary havde givet mig løfte på –"

"Du har fået løfte på noget, har du? Ja vist, der er ikke en mand her, som ikke er blevet lovet noget af en eller anden, eller måske har lovet sig selv noget. Dette er løfternes land, min kønne fyr, men du ved, at Indien er det land, hvor de skal gå i opfyldelse. Altså godmorgen. Doktoren vil på øjeblikket besøge stuen og give jer alle, hvad der tilkommer jer."

"Bliv blot et øjeblik – blot et øjeblik – jeg er blevet udplyndret."

"Udplyndret! Nej, vil man se," sagde guvernøren. – "enhver, som kommer her, er blevet udplyndret. – Min tro, jeg er den ulykkeligste krabat i Europa – andre folk i mit fag har kun tyve

og skurke i hænderne, men til min hule kommer der ikke andre end ærlige, anstændige herrer, der er blevet udplyndret."

"Vogt Dem vel for at behandle denne sag så ligegyldigt, min herre," sagde Middlemas, "man har frarøvet mig tusind pund."

Her var det aldeles ude med guvernør Seelencoopers alvor, og hans latter istemtes af flere patienterne, enten fordi de ønskede at indsmigre sig hos opsynsmanden, eller blev drevet af den følelse, som bevæger onde ånder til at glæde sig over de ulykkeliges pinsler, der blev sendt for at dele deres.

"Et tusinde pund," råbte kaptajn Seelencooper, da han igen kunne trække vejret, – "nå, han stikker jer andre – jeg kan godt lide en fyr, der ikke gør to bid af ét kirsebær – der er ikke en nar i det hele lukaf, som foregiver at have mistet mere end nogle få pund, og her har vi en af det hæderlige Kompagnis tjenere, der er blevet frarøvet 1.000 pund! Vel gjort, hr. Tom af Titusind, De er en ære for huset og tjenesten – og dermed godmorgen."

Han gik, og Richard, der fo'r op i harme og fortvivlelse, fandt, da han ville råbe efter ham, at hans stemme, på grund af tørst og den heftige sindsbevægelse, nægtede ham sin tjeneste. "Vand! Vand!" sagde han, idet han greb en af de medhjælpere, der fulgte efter Seelencooper, fast ved ærmet. Karlen så sig ligegyldigt om. Ved siden af spillerne stod der et krus, som han rakte Middlemas med de ord: "Drik."

Aldrig så snart havde denne person vendt ryggen, førend spilleren kastede sig fra sin seng over i Middlemas, greb Richard fast om armen, inden han kunne føre kruset til munden og svor, at han ikke skulle have hans drik. Man kan let gætte, at det vandkrus, der så ængsteligt og fortvivlet blev krævet tilbage, indeholdt noget bedre end det rene, ublandede

element. En stor del af dets indhold var i virkeligheden genever. Kruset gik itu under kampen, og drikken spildtes. Middlemas gav angriberen et slag, som denne rigeligt og ærligt gengældte, og en nævekamp ville have været følgen, hvis ikke opsynsmanden og hans medhjælpere var kommet til og med en færdighed, der viste, at de var velkendte med den slags yderligheder, trak en spændetrøje på hver af de kæmpende. Richards indvendinger imod dette skaffede ham et slag af kaptajn Seelencoopers bambusrør, og en kærlig advarsel om at holde mund, hvis han satte nogen pris på at beholde et helt skind.

På én gang ophidset af sjæls- og legemslidelser, martret af en rasende tørst og af bevidstheden om sin frygtelige stilling, syntes Richard Middlemas på nippet til at blive afsindig. Han følte en vanvittig attrå efter at efterligne og besvare de sukke, eder og smudsigheder, der genlød rundt omkring ham, så snart opsynsmanden forlod hospitalet. Skønt han kæmpede imod denne drift, længtes han dog efter at kappes med de ryggesløses eder og de afsindiges skrig. Men hans tunge klæbede sig fast til hans gane, og hans mund selv syntes tilstoppet af aske. Det sortnede for hans øjne, susede for hans øren, og hans livskraft trådte for en tid ud af virksomhed.

Ottende kapitel

Da Middlemas igen kom til bevidsthed, følte han, at hans blod var blevet koldere, at pulsens feberagtige slag var aftaget. Han var befriet fra den tvang, der var lagt på hans person, og hans lunger udøvede nu friere deres funktioner. En person forbandt en åre, af hvilken der var taget en stor mængde blod, en anden, der nylig havde vasket patientens ansigt, holdt ham vineddike for næsen. Da han begyndte at åbne øjnene, sagde den person, der netop havde tilendebragt forbindingen, på latin med en meget dæmpet røst og uden at løfte hovedet i vejret: "*Annon sis Ricardus ille Middlemas, ex civitate Middlemassiense? Responde in lingua latina.*" (Er De Richard Middlemas fra byen Middlemas? Svar på latin).

"*Sum ille miserrimus* (jeg er den ulykkelige)," svarede Richard, idet han igen lukkede sine øjne, for hvor besynderligt det end må synes, hans kammerat Adam Hartleys røst sårede hans krænkede stolthed, skønt hans tilstedeværelse i denne hans nød måtte være ham særdeles kærkommen. Han var sig bevidst at nære uvenlige – om ikke fjendtlige – følelser mod sin gamle kammerat. Han erindrede den overlegne tone, som han plejede at antage imod ham, og at han således lå udstrakt for hans fødder og på en måde var overgivet til hans barmhjertighed, forøgede hans ulykke med den døende høvdings følelse: "Grev Percy ser mit fald". Dette var imidlertid en alt for ufornuftig følelse til, at den kunne herske længere end et minut. I det næste minut betjente han sig af det latinske sprog, hvormed de

begge var fortrolige (for på den tid skete de medicinske studier ved Edinburghs berømte universitet for en stor del på latin), for i få ord at fortælle sin egen dårskab og Hillarys skændige adfærd.

"Jeg må øjeblikket bort herfra," sagde Hartley – "fat mod – jeg tror sikkert, at jeg vil kunne hjælpe Dem. Imidlertid må De ikke modtage fødemidler eller medicin af andre end af min tjener, der står her med svampen i hånden. De befinder Dem på et sted, hvor man har skilt en mand ved livet for at få guldknapperne ved hans skjorteærmer."

"Bliv endnu et øjeblik" – sagde Middlemas – "lad mig få denne fristelse af vejen for mine farlige naboer."

Han tog en lille pakke frem af sin undervest og rakte Hartley den.

"Hvis jeg dør," sagde han, "skal De være min arving. De fortjener hende bedre end jeg."

Seelencoopers grove røst forhindrede ethvert svar.

"Nå, doktor, får De Deres patient til at stå det igennem?"

"Symptomerne er endnu tvivlsomme," sagde doktoren – "det var en frygtelig afmagt. De må lade ham bringe ind i den private stue, og min unge oppasser skal passe ham."

"Nuvel, når De befaler det, doktor, så må det ske – men jeg kan sige Dem, at der er en mand, vi begge kender, der har mindst tusinde grunde for at ville have ham på den almindelige sygestue."

"Jeg kender intet til Deres tusinde grunde," sagde Hartley; "jeg kan alene sige Dem, at denne unge mand er så velskabt og flot en knægt, som kompagniet vel har blandt sine rekrutter. Det er min pligt at frelse ham til dets tjeneste, og hvis han

skulle dø, fordi De forsømmer opfyldelsen af mine befalinger, så kan De være ganske overbevist om, at jeg ikke vil lade daddelen derfor ligge for min dør. Jeg vil sige generalen de forholdsregler, jeg har krævet udført."

"Generalen!" sagde Seelencooper meget forvirret – "De vil sige det til generalen? – ja vist, hvad der angår patientens sundhed. Men De vil ikke sige noget om, hvad han kan have talt i sine anfald af vildelse? Min tro! hvis De vil låne øre til alt, hvad feberpatienter siger, når det løber rundt i deres hjerne, så vil Deres ryg snart gå over, for jeg vil love Dem for, at De vil få fuldt op af vås og sladder at høre på."

"Kaptajn Seelencooper," sagde doktoren, "jeg blander mig ikke i Deres forretninger ved hospitalet, og jeg vil råde Dem til ikke at bekymre Dem om mine. Jeg formoder, at jeg, der er ansat som embedsmand i kompagniets tjeneste og desuden har et formeligt diplom som læge, vel må vide, om min patient taler i vildelse eller ej. Jeg beder Dem derfor om, at De under Deres eget ansvar vil sørge for, at der bliver draget omhyggelig omsorg for den unge mand."

Med disse ord forlod han hospitalet, men ikke før han, under det påskud endnu en gang at føle patientens puls, havde trykket ham i hånden, som om han derved gentagende ville forsikre ham om oprigtigheden af sine bestræbelser for hans befrielse.

"Min sandten," mumlede Seelencooper, "den hanekylling galer rask, af at være kommet fra en skotsk rede, men jeg skulle nok vide, hvorledes jeg skal få den raske fugl revet af pinden, hvis han ikke havde gjort den kur på generalens rollinger."

Richard hørte nok af dette til at fatte håb om befrielse, og det tiltog, da han kort efter blev flyttet ind i en særskilt stue, der så

langt mere anstændig ud, og kun var besat af to patienter, der syntes at være officerer af lavere rang. Om end han følte, at han ikke var syg, men kun led af den svaghed, som følger efter en heftig sindsbevægelse, anså han det for klogest fortsat at lade sig behandle som patient, fordi han derved ville forblive under sin kammerats opsyn. Men mens han således beredte sig på at drage nytte af Hartleys gode tjeneste, var dog den herskende tanke i hans inderste barm den utaknemmelige betragtning: "Var der da intet andet middel til at frelse mig end netop ved det menneskes hænder, som jeg på Guds vide jord mindst kan lide?"

Imidlertid vedblev Hartley, uvidende om sin kammerats utaknemmelige følelser, og i sandhed ganske ligegyldig ved, hvad han følte for ham, at vise ham al den tjeneste, som stod i hans magt, uden nogen anden hensigt end at udøve sin pligt som menneske og kristen. Den måde, hvorpå han blev sat i stand til at komme sin kammerat til hjælp, kræver en kort forklaring.

Vor historie foregik på et tidspunkt, da direktørerne for det Ostindiske Kompagni med denne dristige og standhaftige politik, som havde hævet det britiske rige i østen til en sådan højde, havde besluttet at sende en anselig forstærkning af europæiske tropper for at understøtte sin magt i Indien, som på den tid blev truet af kongeriget Mysore, hvis regering den berømte Hyder Aly havde bemægtiget sig, efter at have sat sin herre fra tronen. Det faldt meget vanskeligt at få rekrutter til denne tjeneste. De, der ellers kunne have været tilbøjelige til at gå i krigstjeneste, frygtede for klimaet og den landflygtighed, som deres forpligtelse indbefattede, og de nærede også tvivl

om, hvorvidt kompagniet tro ville opfylde sine forpligtelser imod dem, når de var fjernt fra de britiske loves beskyttelse. Af disse og andre grunde foretrak man den kongelige krigstjeneste, og kompagniet kunne kun skaffe de sletteste rekrutter, skønt dets ivrige agenter ikke gjorde sig nogen samvittighed af at anvende de sletteste midler. Faktisk var på den tid den såkaldte tvangshvervning både for kolonierne og endog for de kongelige tropper almindelige; og da de til et sådant hverv anvendte agenter naturligvis måtte være mennesker uden samvittighed, blev der ikke alene begået mange skændigheder ved selve udøvelsen af deres håndtering, men den gav anledning til mærkværdige tilfælde af røveri og endog mord. Sådanne afskyeligheder holdtes naturligvis skjult for de autoriteter, for hvilke udskrivningerne fandt sted, og nødvendigheden af at måtte have soldater gjorde mænd, hvis forhold ellers var dadelfrit, kolde for nøjere at undersøge den måde, hvorpå hvervningerne gik for sig.

Hoveddepotet for de tropper, som på denne måde blev samlet, var på øen Wight, hvor der, på grund af det usunde vejr, og da folkene for en stor del selv var svagelige, udbrød en feber af en ondartet karakter, som hurtigt fyldte lazarettet, over hvilket hr. Seelencooper, der selv var en gammel hverver og menneskehandler, havde fået overopsynet. Uordener begyndte også at finde sted blandt de soldater, der var sunde, og nødvendigheden af at underkaste dem nogen krigstugt, førend de blev indskibet, var så åbenbar, at adskillige officerer i kompagniets tjeneste udtalte, at der uden tvivl ellers ville opstå farlige mytterier på overfarten.

For at råde bod på det første af disse onder, sendte direktoratet til øen adskillige af dets lægekyndige betjente, blandt hvilke Hartley befandt sig. Hans duelighed var blevet tilstrækkelig godtgjort ved en eksamen, han havde måttet underkaste sig for et medicinsk kollegium, ligesom han også var i besiddelse af et diplom fra universitetet i Edinburgh som *doctor medicinæ*.

For med kraft at indføre krigstugt blandt sine soldater, gav kompagniet en af dets egne direktører, general Witherington, overkommandoen. Generalen var en officer, der havde udmærket sig i dets tjeneste.

Han var for fem eller seks år siden kommet tilbage fra Indien med en stor formue, som han derpå betydeligt havde forøget ved et fordelagtigt giftermål med en rig arving. Generalen og hans frue besøgte sjældent selskaber, men syntes ganske at leve for deres børn, der var tre i tallet, to drenge og en pige. Skønt han havde trukket sig tilbage fra tjenesten, påtog han sig gerne det hverv, der blev ham overdraget, lejede et hus i en betydelig afstand fra byen Ryde, og gik i gang med at inddele tropperne i særskilte korps, at ansætte duelige officerer ved hvert af disse, og, ved regelmæssig eksercits og krigstugt, gradvis at tilvejebringe god orden blandt dem. Han hørte deres besværinger over slet behandling med hensyn til fødemidler og ekvipering og lod dem ved alle lejligheder vederfares den strengeste retfærdighed, med den undtagelse, at man aldrig hørte et eksempel på, at han havde frigivet en rekrut fra tjenesten, hvor uretfærdigt eller endog ulovligt han var blevet indskrevet dertil.

"Det vedkommer ikke mig," sagde general Witherington, "hvorledes I er blevet soldater – som soldater har jeg fundet jer, og som soldater vil jeg forlade jer. Men jeg vil drage omsorg for, at I som soldater skal have alt, indtil en øre eller et knappenålshoved, der med rette tilkommer jer." Han gik til værks uden frygt eller begunstigelse, anmeldte mange misbrug til direktoratet, fik flere officerer, kommissionærer etc. afsat fra tjenesten og gjorde sit navn til lige så stor rædsel for kassetyvene hjemme, som det havde været for Englands fjender i Hindustan.

Kaptajn Seelencooper og hans medhjælpere ved hospitalsbestyrelsen hørte det og skælvede for, at turen også ville komme til dem, men generalen, der ellers altid undersøgte al ting med egne øjne, viste en uvilje mod at besøge hospitalet i egen person. Det offentlige rygte tillagde dette en frygt for smitte. Denne var sikkert også bevæggrunden, skønt det ikke var frygt for hans egen sikkerhed, men han var bange for, at han skulle føre smitten hjem til sin familie, der var genstand for hans inderlige kærlighed. Hans kone var endnu mere ufornuftig i denne sin frygt. Hun ville næppe tillade børnene at gå ud, når vinden blot blæste fra den kant, hvor hospitalet lå.

Men forsynet skuffer de dødeliges forsigtighed. På en spadseretur over markerne, der var valgt som den mest betryggende, mødte børnene med deres følge af østerlandske og europæiske ledsagere, en kone, der bar et barn, som lige var begyndte at komme sig efter småkopperne. Faderens ængstelighed i forening med nogle religiøse skrupler fra moderens side havde foranlediget, at man havde opsat vaccinationen, som den gang næppe var kommet almindeligt i

brug. Smitten fængede som en lunte og udbredte sig som den græske ild, til alle dem i familien, der ikke i forvejen havde haft sygdommen. Et af generalens børn, den næstældste dreng, døde, og to af hans *ayas* eller sorte tjenestepiger, delte samme skæbne. Faderen og moderen ville have følt deres hjerter briste over tabet af deres barn, hvis ikke deres sorg var blevet tæmmet af ængstelse for deres endnu levende børns skæbne, da disse svævede i den største fare. De lignede næsten vanvittige mennesker, da de arme små syges symptomer gradvis mere og mere syntes at ligne dem, der allerede havde vist sig hos det tabte barn.

Mens forældrene svævede i denne dødelige angst, underrettede generalens kammertjener, der ligesom han selv var født i Northumberland, ham om, at der var en ung mand fra samme grevskab blandt hospitalsdoktorerne, der offentligt havde dadlet den behandlingsmåde, som var blevet brugt mod patienterne, og talte om en anden, som han havde set anvendt med overordentligt held.

"En eller anden uforskammet kvaksalver," sagde generalen, "der har villet tiltvinge sig praksis ved dristige påstande. Doktor Tourniquet og doktor Lancelot er mænd af stort ry."

"Nævn ikke deres ry," sagde hans kone med en moders utålmodighed; "lod de ikke min søde Reuben dø? Hvad nytter lægens ry, når patienten dør?"

"Hvis Deres Herlighed blot ville se doktor Hartley," sagde Winter, idet han halvt vendte sig imod fruen og derpå igen henvendte sig til sin herre. "Det er en meget flink, ung mand, der sikkert aldrig ventede, at hans ord skulle komme Deres herlighed for øre – og han er en indfødt fra Northumberland."

"Send mig en tjener med en hest. Lad den unge mand straks komme her hen."

Det er velkendt, at den gamle måde at behandle småkopper bestod i at nægte patienten alt, hvad han af naturen ønskede og i særdeleshed at lægge ham i varme værelser, varmtopredte senge og give ham krydrede vine, mens naturen krævede koldt vand og frisk luft. Nogle praktiserende læger, der foretrak fornuft for autoritet, havde i den seneste tid dristet sig til en anden behandlingsmåde, og Gideon Gray havde i flere år brugt den med overordentligt held.

Da general Witherington så Hartley, blev han forundret over hans ungdom, men da han hørte ham beskedent og tillidsfuldt udvikle forskellen mellem de to behandlingsmåder og fornuftgrundene for hans fremfærd, hørte han på ham med den alvorligste opmærksomhed. Det samme gjorde hans kone, idet hun vendte sit tårefyldte blik fra Hartley til sin mand, som for at se hvad indtryk den førstes argumenter ville gøre på den sidste. Efter at Hartley havde endt sin forklaring, tav general Witherington nogle få minutter og syntes hensunket i dyb eftertanke. "At behandle en feber," sagde han, "på en måde, som tjener til at frembringe en, synes rigtignok at være at gyde olie på ilden."

"Således er det," sagde konen. "Lad os fæste lid til denne unge mand. Vi vil da i det mindste skænke vore børn den behagelighed at nyde den friske luft og koldt vand, hvorefter de vansmægter."

Men generalen forblev ubestemt. "Deres argumenter," sagde han til Hartley, "er højst sandsynlige, men endnu er de en

gisning. Hvad kan De fremvise til understøttelse for deres teorier i modsætning til den almindelige praksis?"

"Min egen iagttagelse," svarede den unge mand. "Her er en journal over medicinske tilfælde, til hvis behandling jeg har været vidne. Den indeholder tyve tilfælde af småkopper, i hvilken de atten patienter blev helbredte."

"Og de andre tilfælde?" sagde generalen.

"Havde et ulykkeligt udfald," svarede Hartley; "vi kan endnu kun til dels afvæbne denne menneskeslægtens svøbe."

"Unge mand," vedblev generalen, "hvis jeg ville sige, at tusind dukater var Deres, i fald mine børn under Deres behandling blev frelste, hvad har De da at vove derimod?"

"Mit rygte," svarede Hartley med fasthed.

"Og De kunne med Deres rygte være garant for Deres patienters helbredelse?"

"Gud forbyde, at jeg skulle være så indbildsk. Men jeg tror at kunne være garant for, at jeg ville bruge de midler, som næst Guds velsignelse afgiver den største sandsynlighed for et gunstigt udfald."

"Det er nok – De er lige så beskeden som forstandig og dristig. Og jeg vil sætte min lid til Dem."

Hans kone, på hvem Hartleys adfærd havde gjort et godt indtryk og som ønskede at se en behandlingsmåde forandret, der underkastede de syge den største smerte og savn, og som allerede havde vist sig uheldig, samtykkede gerne, og Hartley blev indført i sygestuen med uindskrænket myndighed.

Vinduerne blev åbnet, kaminilden formindsket eller slukket, og de svære sengeklæder taget bort, kølende drikke sat i stedet for hede vine og krydderier. Sygekonerne skreg vold og mord.

Doktorerne Torniquet og Lancelot bortfjernede sig med afsky og truede med en almindelig pest til hævn over, hvad de kaldte oprør og forsømmelse af Hippokrates' grundsætninger. Hartley gik rolig og sikkert til værks, og de syges tilstand begyndte snart at forbedre sig.

Den unge northumberlænder var hverken indbildsk eller listig; men, uagtet sin simple og redelige karakter kunne han dog ikke andet end kende den indflydelse, som en heldig læge har over forældrene til de børn, han har frelst fra graven, og især inden kuren er aldeles tilendebragt. Han besluttede at bruge denne indflydelse til gunst for sin gamle kammerat, i tillid til at general Witheringtons militære hårdnakkethed ville vige for den forbindtlighed, han så nylig havde pålagt ham.

På vejen til generalens hus, som for tiden var hans bestandige opholdssted, undersøgte han den pakke, som Middlemas havde overrakt ham. Den indeholdt Menie Grays portræt i simpel indfatning og den brillantring, som doktor Gray havde givet ham som hans moders sidste gave. Det første af disse erindringstegn afpressede den ærlige Hartley et suk og måske en tåre. "Jeg frygter," sagde han, "at hun ikke har gjort noget værdigt valg, men hun skal blive lykkelig, hvis jeg kan gøre hende dertil."

Da vor doktor var kommet hen til general Witheringtons hus, gik han først ind i sygeværelset og bragte derpå forældrene den behagelige efterretning, at deres børns helbredelse kunne anses som aldeles sikker. "Israels Gud velsigne dig, unge mand," sagde fruen, skælvende af sindsbevægelse. "Du har tørret tårerne af den fortvivlede moders øje. Og dog, o Gud! endnu må mine tårer flyde, når jeg tænker på min lille engel Reuben. O hr.

Hartley, hvorfor kendte vi ikke Dem en uge tidligere? – Mit kære barn ville da ikke være død."

"Herren giver og tager," svarede Hartley, "og De må erindre, at de to er blevet frelst af tre. Det er langt fra at være vist, at den behandling, jeg har brugt mod rekonvalescenterne ville have haft samme virkning på deres broder, for hans tilfælde skal, efter hvad jeg har hørt, have været af en meget hårdnakket art."

"Doktor," sagde Witherington, idet hans røst røbede større bevægelse, end han ellers sædvanligt eller villigt viste, "De kan trøste sjælens sygdomme, så vel som legemets. – men det er tid, at vi afgør vort væddemål. De satte Deres rygte, som De har hævdet og forøget ved Deres overordentlige held, mod tusinde dukater, og De vil finde disse i denne tegnebog."

"General Witherington," sagde Hartley, "De er rig og har ry for at være højmodig – jeg er fattig og ikke berettiget til at afvise selv en gavmild belønning for mine kaldspligter. Men der er en grænse for den største gavmildhed både i at give og i at modtage den; og jeg må ikke sætte det nyligt erhvervede rygte, hvormed De smigrer mig, i vove ved at foranledige den tro, at jeg har benyttet mig af forældrenes følelser i det øjeblik, da de alene var bekymrede for deres børn. Tillad mig at dele denne betydelige sum; den ene halvdel vil jeg med fornøjelse modtage som en højst gavmild belønning for mine bestræbelser, og hvis De endnu tror at være mig noget skyldig, så vil dette fuldkomment være mig betalt, hvis De vil skænke mig deres gunst og indflydelse."

"Når jeg samtykker i Deres forslag, doktor Hartley," sagde generalen, idet han uvilligt tog en del af tegnebogens indhold

tilbage, "så er det, fordi jeg håber at kunne være Dem til nytte ved min interesse og det måske endog mere end ved min pung."

"Og i sandhed, min herre," svarede Hartley, "det er netop på Deres interesse, jeg står i begreb med at trække en lille fordring."

Generalen og hans frue forsikrede ham begge i samme åndedræt, at hans bøn var opfyldt, før han havde udsagt den.

"Jeg er nu ikke så overbevist om det," sagde Hartley; "for det angår et punkt, i hvilket Deres Excellence, efter hvad jeg har hørt, er næsten ubøjelig – frigivelsen af en rekrut."

"Min pligt nøder mig dertil," svarede generalen – "De kender den slags mennesker, som vi må lade os nøje med – de drikker sig fulde – bliver helte ved flasken – lader sig hverve om natten og fortryder det den næste morgen. Hvis jeg skulle frigive alle dem, der foregiver at være blevet hvervet ved list, ville vi kun beholde få frivillige tilbage. Enhver har en eller anden tom historie om en storpralende sergents løfter – det er umuligt at lægge mærke dertil. – Men lad mig imidlertid høre Deres historie."

"Det tilfælde, jeg har at anføre, er et meget besynderligt. Den pågældende person er blevet frarøvet et tusinde pund."

"En rekrut til denne tjeneste, der skulle eje 1000 pund! Min kære doktor, De kan være ganske overbevist om, at karlen har bundet Dem noget på ærmet. Ville et menneske, der ejede 1.000 pund, få det indfald at lade sig hverve til menig soldat?"

"Det er aldrig faldet ham ind," svarede Hartley, "den skurk, på hvem han stolede, bildte ham ind, at han skulle blive ansat som officer."

"Så må denne ven have været Tom Hillary, for ingen anden kan besidde så megen list og uforskammethed. Han vil sikkert til sidst finde vejen til galgen. Men uagtet synes den historie om de tusind pund endog at overgå en Tom Hillarys snedighed. Hvad grund har De til at tro, at denne person nogen sinde har haft en så stor sum penge?"

"Jeg har den bedste grund til at vide det med sikkerhed," svarede Hartley; "vi har studeret lægekunsten sammen under samme fortræffelige læremester; og da han blev myndig over sin lille formue og ikke havde nogen lyst til det kald, han havde lært, blev han ført bag lyset af denne samme Hillarys løfter."

"Og det er ham, der har indespærret ham i vort velindrettede hospital," sagde generalen.

"Netop ham, Deres Excellence," svarede Hartley, "ikke for at lade ham kurere for nogen sygdom, men for at give ham lejlighed til at få én, som kunne neddysse alle undersøgelser."

"Sagen skal blive undersøgt på det strengeste. Men hvilken skammelig ligegyldighed må ikke den unge mands venner have vist ved at lade en så umoden yngling træde ud i verden med en sådan kammerat og vejleder som Tom Hillary, og tusind pund i sin lomme. Hans forældre ville have gjort bedre i at slå ham for panden. Det træk ligner sikkert ikke nogen snild northumberlænder, som min tjener Winter siger."

"Det unge menneske må vistnok have haft meget hårdhjertede eller ligegyldige forældre," sagde fru Witherington i en medlidende tone.

"Han har aldrig kendt dem, frue," sagde Hartley; "der hvilede en hemmelighedsfuld gåde over hans fødsel. En kold, uvillig og næsten ubekendt hånd rakte ham sin arvepart, da han kom til

myndighedsalder, og han blev stødt ud af verden, ligesom en båd stødes fra strandbredden uden ror, kompas eller styrmand."

Ved disse ord kastede general Witherington uvilkårligt et blik på sin kone, mens hun, drevet af en lignende følelse, fæstede sine øjne på ham. De vekslede et øjeblik nogle betydningsfulde blikke, og derpå fæstede de begge deres øjne på gulvet.

"Er De opdraget i Skotland?" spurgte fruen, idet hun med bævende stemme henvendte sig til Hartley – "og hvad hed Deres læremester?"

"Jeg tjente som lærling hos doktor Gideon Gray i byen Middlemas," sagde Hartley.

"Middlemas! Gray!" gentog fruen, idet hun faldt i afmagt.

Hartley tilbød sin bistand; manden styrtede hen til hende for at understøtte hendes hoved, og i det øjeblik fru Witherington begyndte at komme til sig selv, hviskede han til hende i en på én gang bønfaldende og advarende tone: "Zilia – vogt dig – vogt dig!"

Nogle uforståelige ord, som hun var begyndt at fremføre, døde på hendes tunge.

"Lad mig ledsage dig ind på dit værelse, kære kone," sagde hendes ængstelige mand.

Hun rejste sig som en automat og havde, halvt hvilende på sin mand og halvt slæbende sig frem ved sine egne kræfter, næsten nået til døren, da Hartley, der fulgte efter dem, spurgte, om han kunne være til nogen tjeneste.

"Nej, min herre," sagde generalen alvorligt. "Dette tilfælde tillader ingen fremmedes indblanding. Når jeg trænger til Deres tjeneste, skal jeg sende bud efter Dem."

Hartley trådte tilbage, forbavset over denne tone, der var så forskellig fra den, general Witherington under deres tidligere samtaler havde brugt imod ham, og han blev for første gang tilbøjelig til at tro på det offentlige rygte, som tillagde denne herre, foruden adskillige gode egenskaber, karakteren af en meget stolt og hovmodig mand. Hidtil, tænkte han, har jeg set ham tæmmet af sorg og bekymring, nu genvinder hans sind sin sædvanlige ligevægt. Men han må for anstands skyld interessere sig for den ulykkelige Middlemas.

Generalen kom et par minutter efter tilbage i værelset og tiltalte Hartley i sin sædvanlige høflige tone, om end han viste en stor forlegenhed, som han forgæves gjorde sig umage for at skjule.

"Min kone befinder sig bedre," sagde han, "og det vil glæde hende at se Dem før middagsbordet. De spiser dog hos os, håber jeg?"

Hartley bukkede.

"Min kone er hyppig underkastet deslige anfald af nervetilfælde, og hun har for nylig været pint så meget af sorg og bekymring. Når hun kommer til sig selv igen, varer det nogle minutter, førend hun kan samle sine tanker, og i sådanne mellemrum fantaserer hun – når jeg skal tale meget fortrolig med Dem, min kære doktor Hartley – snart om indbildte begivenheder, der aldrig har tildraget sig, og snart om sørgelige erindringer fra et tidligere tidspunkt af hendes liv. Jeg ønsker derfor ikke gerne, at nogen anden end jeg selv eller hendes gamle kammerfrue, madame Lopez, skal være hos hende ved sådanne lejligheder."

Hartley indrømmede, at en vis grad af vildelse ofte fulgte med nervetilfælde.

Generalen vedblev: "Angående denne unge mand – Deres ven – denne Richard Middlemas – var det ikke således, De kaldte ham?"

"Ikke så vidt jeg erindrer," svarede Hartley; "men Deres Excellence har truffet hans navn."

"Det er besynderligt nok! De har dog nok måttet nævne noget om Middlemas?" svarede general Witherington,

"Jeg nævnte byens navn," svarede Hartley.

"Ja vist, og jeg forvekslede det med rekruttens – jeg var i det øjeblik så bekymret for min kone. Men denne Middlemas – da dette er hans navn – er formodentlig en vild, ung krabat?"

"Jeg ville gøre ham uret, hvis jeg ville sige det, Deres Excellence. Han kan have haft sine dårskaber som andre unge mennesker, men hans forhold har, så vidt jeg ved, været agtværdigt, men skønt vi levede i et og samme hus, stod vi ikke på nogen fortrolig fod."

"Det er slemt – jeg ville have ønsket – det vil sige – det ville have været en lykke for ham, hvis han havde haft en ven som Dem. Men jeg formoder, at De har studeret alt for stærkt for ham. Han ville være soldat, ikke sandt? – Ser han godt ud?"

"Det er et særdeles smukt menneske," svarede Hartley; "og han har et meget indtagende væsen."

"Er han mørk eller lys af ansigt," spurgte generalen.

"Ualmindelig mørk," sagde Hartley – "mørkere, om jeg må være så fri, end Deres Excellence."

"Nå, så må han i sandhed være en sort fugl! – Forstår han sprog?"

"Latin og fransk tålelig godt."

"Naturligvis kan han ikke fægte eller danse."

"Forlad mig, jeg er ikke nogen stor kender, men Richard er bekendt for at besidde stor færdighed i begge dele."

"Virkelig! Når man lægger alt dette sammen, så klinger det jo smukt. Smukt menneske, kyndig i legemsøvelser, temmelig lærd, fuldkommen vel opdragen, ikke ufornuftig vild. Alt dette er for højt for en menig soldats stilling. Han må have et officerspatent, doktor – ene og alene for Deres skyld!"

"Deres Excellence er ædelmodig."

"Således skal det være, og jeg skal nok få Tom Hillary til at tilbagegive sit rov, med mindre han hellere skulle ønske at blive hængt, en skæbne, han længe har fortjent. De må ikke i dag gå tilbage til hospitalet. De spiser hos os, og De kender min kones frygt for smitte, men i morgen må De opsøge Deres ven. Winter skal sørge for, at han bliver forsynet med alt nødvendigt. Tom Hillary skal, som De ved, gøre udlægget til det, og han må bort med det første detachement af rekrutter, på ostindiefareren *Middlesex*, der afsejler på mandag fjorten dage, det vil sige, hvis De anser ham i stand til at gøre rejsen. Jeg tør vel sige, at den stakkels fyr er ked af øen Wight."

"Deres Excellence vil vel tillade den unge mand at gøre sin opvartning hos Dem før sin afrejse?"

"Hvortil det, min herre?" sagde generalen hurtigt og bydende; men tilføjede i samme øjeblik: "De har dog ret – jeg vil dog ønske at se ham. Winter skal lade ham vide tiden, og tage heste for at bringe ham her hen. Men han må være ude af hospitalet en dags tid eller to, jo snarere De derfor kan sætte ham i frihed, des bedre. Imidlertid er det bedst, at De tager ham hjem til

Dem, doktor, og lad ham ikke stifte noget fortroligt bekendtskab med officererne eller andre personer her på stedet, hvor han kan træffe en anden Hillary."

Hvis Hartley havde været lige så velkendt som læseren med omstændighederne ved den unge Middlemas' fødsel, kunne han have draget afgørende slutninger af general Witheringtons adfærd, mens hans kammerat var genstanden for Deres samtale. Men da både hr. Gray og Middlemas selv havde iagttaget tavshed om denne genstand, kendte han kun lidt mere til det, end hvad det almindelige rygte sagde, hvilket hans nysgerrighed aldrig havde fristet ham til nøje at undersøge. Ikke des mindre interesserede det, som han anede, ham så meget, at han besluttede at anstille et lille forsøg, hvori han tænkte, der ikke kunne være noget ondt. Han satte den mærkværdige ring, som Richard Middlemas havde betroet ham, på sin finger, og søgte at gøre den kendelig for fru Witherington, idet han dog drog omsorg for, at det skete under hendes mands fravær. Hun havde aldrig så snart fået den at se, før hendes øjne fængsledes til den, og hun bad om at måtte tage den i nøjere betragtning, da den havde stor lighed med én, som hun havde givet en ven. Idet Hartley tog ringen af fingeren og lagde den i hendes magre hånd, underrettede han hende om, at den tilhørte den ven, for hvem han nylig havde søgt at vække generalens interesse. Fru Witherington bortfjernede sig i stor sindsbevægelse, men lod den næste dag Hartley kalde til en samtale under fire øjne, ved hvilken de enkelte omstændigheder, for så vidt det er nødvendigt, siden skal blive fortalte.

Dagen efter disse vigtige opdagelser blev Middlemas til sin store glæde udfriet af sit fangenskab på hospitalet og ført hen til sin kammerats logi i Ryde, hvor Hartley kun sjælden selv opholdt sig, da fru Witheringtons ængstelighed holdt ham tilbage i generalens hus, længe efter at hans nærværelse der som læge kunne være nødvendig.

Inden to til tre dages forløb indløb der et patent til Richard Middlemas som løjtnant i det Ostindiske Kompagnis tjeneste. Winter satte, efter sin herres ordre, den unge officers garderobe i behørig stand, mens Middlemas henrykt over på én gang at finde sig udrevet af sin sørgelige stilling og taget under beskyttelse af en mand med så megen indflydelse som generalen, ubetinget adlød de vink, som gaves ham af Hartley og lagdes ham på hjerte af Winter, og afholdt sig fra at lade sig se offentligt og at slutte bekendtskab med nogen. Endog Hartley så han kun sjældent; og hvor stor den forbindtlighed endog var, som han skyldte ham, så beklagede han dog ikke meget savnet af et menneske, hvis nærværelse altid indgød ham en fornedrende og ydmygende følelse.

Niende kapitel

Om aftenen, før den nye løjtnant skulle afsejle til Dynerne, hvor *Middlesex* lå færdig til at lette anker, bad Winter ham følge med sig hen til generalens bolig, for at blive indført hos sin beskytter og på én gang at kunne sige ham sin tak og tage afsked med ham. På vejen tog den gamle mand sig den frihed at give sin kammerat nogle lærdomme med hensyn til den agtelse, som han burde vise hans herre, "der vel var så venlig og ædelmodig mand, som nogen sinde kom fra Northumberland, men dog tillige yderst streng i punktligt at fordre den grad af ærbødighed, som tilkom ham."

Mens de nærmede sig huset, ventede generalen og hans kone deres komme med åndeløs ængstelse. De sad i en pragtfuld sal; generalen bag en stor armstage, som kastede skygge på hans ansigt og alt lyset på den anden side af bordet, så at han nøje kunne betragte enhver person, som havde plads der, uden at blive genstand for deres iagttagelse. På en mængde puder, overtrukket med guld- og sølvmusseliner og blandede med sjaler, en luksus, som på den tid var en nyhed i Europa, sad eller rettere hvilede hans frue, der skønt hun var over skønhedens fulde middagslinje, dog havde yndigheder nok tilbage til at kunne gælde for en meget smuk kone, uagtet hendes sjæl syntes rystet af den dybeste sindsbevægelse.

"Zilia," sagde hendes mand, "du er ikke i stand til at udholde, hvad du har påtaget dig – følg mit råd – bortfjern dig – du skal høre alt, hvad her foregår – men forlad dette værelse. Hvorfor

vil du så hårdnakket holde fast ved det tomme ønske, blot et øjeblik at betragte et væsen, som du aldrig mere kan få at se?"

"Ak!" svarede damen, "og er ikke din erklæring, at jeg aldrig mere vil få ham at se, en tilstrækkelig grund for mit ønske at se ham nu, for at indprente i min erindring de ansigtstræk og den skikkelse, som jeg aldrig mere vil gense, så længe støvet holder os i jordiske skranker? Vær ikke grusommere, min Richard, end min stakkels fader var, selv i sin bitreste harme. Han lod mig se mit barn, og dets englemilde åsyn dvælede i min erindring og var min trøst, i de usigelig sorgfulde år, hvori min ungdom hentæredes."

"Det er nok, Zilia – du har ønsket denne gunst – jeg har lovet dig den – og jeg vil holde mit løfte. Men betænk, hvor meget der er afhængig af denne skæbnesvangre hemmelighed – din rang og agtelse i samfundet – min ære, der er interesseret i, at denne agtelse må forblive ukrænket. Zilia, det øjeblik, hvori opdagelsen af en sådan hemmelighed giver bagvaskere ret til at behandle dig med foragt, vil være svangert med usigelig elendighed, måske med blodsudgydelse og død, hvis en mand skulle vove at bringe rygtet over sin tunge."

"Jeg skal adlyde din vilje, min mand," svarede Zilia, "i alt hvad den skrøbelige natur vil tillade. – Men, o mine fædres Gud, af hvilket ler har du dannet os arme dødelige, der har så megen frygt for den skændsel, som følger synden og dog nærer så lidt anger over synden selv!"

Et minut efter hørte de fodtrin – døren åbnedes – Winter anmeldte løjtnant Middlemas, og den om sagen uvidende søn stod for sine forældre.

Witherington fo'r uvilkårlig op, men betvang sig øjeblikkelig så meget, at han kunne antage det utvungne væsen, hvormed en overmand modtager en undergiven og som hos ham sædvanligvis blandede sig med en vis grad af stolthed. Moderen besad mindre herredømme over sig selv. Også hun sprang op, som om hun ville kaste sig om sin søns hals, for hvem hun havde lidt og sørget så meget. Men hendes mands advarende blik standsede hende som med trolddomsmagt, og hun forblev stående med sit skønne hoved noget bøjet, hænderne foldet uden bevægelse som en marmorstøtte, billedhuggeren har givet det hele udseende af liv, men ikke kunnet tildele livets evner. En så besynderlig stilling og udtryk kunne have vakt den unge officers forundring, men damen stod i skyggen, og hans opmærksomhed var så udelukkende henvendt på hans beskytter, at han næppe engang bemærkede fru Witheringtons nærværelse.

"Jeg føler mig lykkelig," sagde Middlemas, da han bemærkede, at generalen tav, "ved at have lejlighed til at kunne aflægge general Witherington min tak, som jeg dog aldrig vil kunne yde ham efter fortjeneste."

Lyden af hans røst syntes, hvor ligegyldige de ord var, som han fremstammede, at løse den trolddom, der havde holdt hans moder uden bevægelse. Hun sukkede dybt, forlod sin ubevægelige stilling og sank tilbage på de puder, fra hvilke hun var sprunget op. Middlemas kastede et blik hen på hende, da han hørte hendes suk og hendes klæders raslen. Generalen skyndte sig at tage til orde.

"Min kone, hr. Middlemas, har i den senere tid ikke befundet sig vel – Deres ven, hr. Hartley vil kunne sige Dem det – et

nervetilfælde."

Middlemas udtrykte naturligvis sin bekymring og deltagelse.

"Vi har haft sorg og vanheld i vor familie, hr. Middlemas, og vi skylder Deres ven, hr. Hartleys duelighed, at vi er undsluppet fra de sidste og smerteligste følger. Vi vil prise os lykkelige, hvis det må stå i vor magt at betale en del af vore forbindtligheder ved at tjene Dem, hr. Middlemas, der nyder hans venskab og beskyttelse."

"Jeg er altså kun kendt som den, der nyder *hans* beskyttelse," *tænkte* Richard, men han *sagde*: "Enhver måtte misunde hans ven, fordi han havde haft den udmærkede lykke at kunne tjene general Witherington og hans familie."

"De har formodentlig modtaget Deres patent. Har De noget særligt ønske med hensyn til Deres bestemmelse?"

"Nej, Deres Excellence," svarede Middlemas "jeg formoder, at Hartley har fortalt Deres Excellence min ulykkelige stilling – at jeg er fader- og moderløs, forladt af mine forældre, der kastede mig ud i den vide verden som et udskud, hvem ingen kender, og hvem ingen bekymrer sig, og hvis eneste attrå var, at jeg skulle komme så langt bort og leve i en sådan dunkelhed, at jeg ikke kunne vanære dem ved deres forbindelse med mig."

Zilia vred sine hænder, idet han talte, og trak sit musselinslør tæt om sit hoved, som om hun ville udelukke de toner, der vakte de største sjælekvaler i hendes bryst.

"Hr. Hartley meddelte mig ikke meget om Deres anliggender," sagde generalen, "og jeg vil heller ikke volde Dem smerte ved at tale om det. Jeg ønsker kun at vide, om De er tilfreds med Deres bestemmelse til Madras?"

"Fuldkommen, Deres Excellence, til hvilket som helst sted, hvor jeg kan håbe ikke at træffe den nederdrægtige Hillary."

"Å – Hillarys tjeneste er alt for fornøden i omegnen af St. Giles, *the Lowlights* i Newcastle, og andre lignende steder, hvor man kan opsamle menneskeådsler, til at han tør tage til Indien. For imidlertid at vise Dem, at denne skurk endnu har nogen barmhjertighed tilbage, kan jeg herved levere Dem de banknoter, der var frarøvet Dem. De vil finde, at det er de selv samme papirer, som De har mistet, med undtagelse af en lille sum, som skælmen har bortødslet, men som en ven har tilføjet af medlidenhed med Deres følelser." Richard Middlemas sank på knæ og kyssede den hånd, som gengav ham sin uafhængighed.

"Lad det fare," sagde generalen – "De er en ufornuftig ung mand." Men han trak ikke sin hånd tilbage fra hans kærtegn. Dette var en af de lejligheder, ved hvilke Dick Middlemas kunne være veltalende.

"Og De, som er mere end fader for mig," sagde han, "hvor langt større forbindtlighed skylder jeg ikke Dem end de unaturlige forældre, der satte mig i verden ved deres synd og forlod mig ved deres grusomhed!"

Zilia kastede, da hun hørte disse smertelige ord, sit slør tilbage med begge hænder, så at det flagrede bag ved hende som en tågesky, udstødte et svagt suk og sank tilbage i en afmagt. Med en hurtig bevægelse stødte general Witherington Middlemas fra sig, fløj sin kone til hjælp og bar hende i sine arme, som om hun havde været et barn, ud i forværelset, hvor et gammelt tyende ventede med de midler til at tilbagekalde de flygtende livsånder, som den ulykkelige mand, der kun alt for

rigtigt havde anet, hvad der ville ske, havde anset for nødvendige. Disse blev hurtigt anvendt, og det lykkedes ham at bringe den lidende tilbage til livet, men i en sindsbevægelse, der var frygtelig.

De sidste ord, som hendes søn havde udtalt, havde tydeligt gjort et dybt indtryk på hendes sjæl. "Hørte du ham, Richard!" råbte hun, "hørte du hans ord? Det var Himlen, der ved vort eget barns røst udtalte vor fordømmelse. Men frygt ikke, min Richard, græd ikke! Jeg vil besvare Himlens torden med dens egen musik."

Hun fløj hen til et klaver, som stod i værelset, og mens tyendet og herren så på hinanden, som om de frygtede, at hendes forstand var i begreb med ganske at forlade hende, anslog hun tangenterne og frembragte en vild harmoni som bestod af passager, erindringen indgav hende, eller som var sammensat af hendes eget musikalske talent, indtil endelig hendes røst og instrumentet forenede sig til en af de herlige hymner, i hvilke hun i sin ungdom havde lovsunget sin skaber med stemme og harpeklang, lig den kongelige hebræer, der har forfattet dem. Tårerne randt umærkeligt fra hendes øjne, som hun vendte mod himlen – hendes stemmes toner, der forenede sig med instrumentets, hævede sig til en glimrende højde, som sjældent nås af de mest udmærkede virtuoser, og sank derpå i en døende kadence, som faldt, for aldrig at hæve sig – for sangerinden var død under sin sang.

Man kan forestille sig den bestyrtede ægtefælles rædsel, da alle bestræbelser for at bringe hende til live forblev frugtesløse. Tjenerne blev udsendt for at hente læger – Hartley og enhver anden, som de kunne få fat på. Generalen styrtede ind i det

værelse, de nylig havde forladt, og løb i hast imod Middlemas, der ved lyden af musikken fra det tilstødende værelse, naturligvis var trådt noget nærmere hen imod døren og overrasket og forbavset over den støj, de hurtige skridt og forvirrede stemmer, som fulgte, var blevet stående der, for om muligt at opdage årsagen til så megen forvirring.

Synet af den ulykkelige unge mand bragte generalens stormende lidenskaber til afsindighed. Han syntes alene at kende sin søn som årsagen til sin kones død. Han greb ham ved kraven og rystede ham voldsomt, idet han slæbte ham ind i det værelse, hvor den døde lå. "Kom her hen," sagde han, "du, for hvem det dunkleste liv var en alt for ringe skæbne – kom her hen og se på de forældre, du så meget har misundt – dem du så ofte har forbandet. Se på denne blege og udmarvede skikkelse, som mere er lig et voksbillede end kød og blod – det er din moder – det er den ulykkelige Zilia Moncada, for hvem din fødsel var kilden til skændsel og elendighed, og som din uheldssvangre nærværelse nu har bragt døden. Og se mig ..." – han stødte ynglingen bort fra sig, og stod stolt oprejst for ham, næsten i gebærder og skikkelse som den frafaldne ånd, han beskrev – "se mig" – sagde han; "ser du ikke, at mit hår strømmer af svovl, at min pande er svedet af lynstrålen? – Jeg er støvets ærkefjende – jeg er den fader, du søger – jeg er den fordømte Richard Tresham, Zilias forfører, og hendes morders fader!"

Hartley trådte ind under denne rædselsfulde scene. Han så øjeblikkelig, at alle bestræbelser for den afsjælede ville være frugtesløse, og da han, dels af Winter, dels ved indholdet af generalens afsindige tale, havde erfaret beskaffenheden af den

skete opdagelse, skyndte han sig med om muligt at gøre en ende på den frygtelige og skandaløse scene, som havde fundet sted. Da han vel vidste, hvor fintfølende generalen var med hensyn til sit rygte, angreb han ham med forestillinger imod en sådan adfærd i så mange vidners overværelse. Men hans sjæl var ophørt med at besvare denne en gang så mægtige streng.

"Det er mig ligegyldigt, om den hele verden hører min synd og min straf," sagde Witherington. "Det skal ikke igen blive sagt om mig, at jeg mere frygter skændsel, end jeg angrer synden. Jeg frygtede kun skændsel for Zilias skyld, og Zilia er død!"

"Men hendes eftermæle, general – spar Deres kones eftermæle, der må have væsentlig indflydelse på Deres børns karakter."

"Jeg har ingen børn," sagde den fortvivlede og heftige mand. "Min Reuben er gået til himmelen for at berede en bolig for den engel, der nu er undflyet fra jorden i en strøm af harmoni, som kun kan lyde med lige magt der, hvor hun er gået hen. De andre to keruber vil ikke overleve deres moder. Jeg vil blive, ja jeg føler mig allerede at være en barnløs mand."

"Og dog er jeg Deres søn," svarede Middlemas, i en sørgelig og dog noget mørk bebrejdende tone – "Deres søn ved Deres ægteviede hustru. Skønt hun hviler her bleg og livløs, opfordrer jeg Dem begge til at erkende mine rettigheder, og alle de her tilstedeværende til at bekræfte dem som vidner."

"Elendige!" råbte den rasende fader, "kan du midt under død og vanvid tænke på dine egne smudsige rettigheder? Min søn! – du er den dæmon, der har forvoldt min jordiske elendighed, og som i den anden verden vil dele min evige fordømmelse. Bort fra mine øjne, og min forbandelse følge dig!"

Med øjnene fæstede på gulvet, armene foldede over brystet, syntes den stolte og stivsindede Middlemas endnu at grunde på svar. Men Hartley, Winter og andre af de omkringstående lagde sig imellem og tvang ham til at forlade værelset. Idet de forsøgte at tale ham til rette, løsrev han sig fra dem, løb ned i stalden, greb den første hest, han fandt, blandt de mange, der i hast var blevet opsadlede, da man ville søge hjælp, svang sig på dens ryg og sprængte af sted i rasende hast. Hartley var i begreb med at sætte sig på en anden og ride efter ham, men Winter og de andre tjenere omringede ham og bønfaldt ham om ikke at forlade deres ulykkelige herre på en tid, da den indflydelse, han havde vundet over ham kunne være den eneste tømme på hans voldsomme lidenskaber.

"Han havde et anfald af solstik i Indien," hviskede Winter, "og er, når det kommer over ham, i stand til alt. Disse feje mennesker kan ikke få magt over ham, og jeg er gammel og svag."

Overtydet om, at general Witherington var en værdigere genstand for medlidenhed end Middlemas, som han desuden ikke havde håb om at indhente, og som han anså sikker under sin egen vejledning, hvor heftigt end hans sind for øjeblikket var oprørt, vendte Hartley tilbage til det sted, hvor den større grad af nød krævede hans øjeblikkelige omsorg.

Han fandt den ulykkelige general kæmpende med tjenerne, som søgte at afholde ham fra at trænge ind i det værelse, hvor hans børn sov, idet han rasende råbte: "Glæder jer, mine elskede – glæder jer! – han er flygtet, der vil forkynde jeres faders synd og jeres moders vanære! – han er flygtet, hvis liv var moderens død og faderens fordærvelse – og han vil aldrig mere vende

tilbage! – frisk mod, mine børn, jeres fader er hos jer! – han vil bane sig vej til jer gennem hundrede hindringer."

Forfærdede og ubestemte begyndte tjenerne at give efter for ham, da Adam Hartley nærmede sig og stillede sig foran den ulykkelige, idet han så ham stift i øjnene og sagde med en dæmpet, men alvorlig røst: "Afsindige, vil De dræbe Deres børn?"

Generalen syntes vaklende i sin beslutning men forsøgte endnu at styrte forbi ham. Men Hartley greb ham med begge hænder ved kraven og sagde: "De er min fange, jeg befaler Dem at følge mig."

"Ha! Fange og for landsforræderi? Hund, du er dødsens!"

Den vanvittige trak en dolk frem af sin barm, og Hartleys styrke og åndsnærværelse ville måske ikke have frelst hans liv, hvis Winter ikke havde bemægtiget sig generalens højre hånd og afvæbnet ham.

"Jeg er altså Deres fange," sagde han, "lad mig få en høflig behandling – og tillad mig at se min kone og mine børn."

"De skal se dem i morgen," sagde Hartley. "Følg os øjeblikkelig og uden mindste modstand."

General Witherington fulgte med som et barn med en mine, som om han var martyr for en hæderlig sag.

"Jeg skammer mig ikke ved mine grundsætninger," sagde han – "jeg dør gerne for min konge."

Uden at tirre hans afsindighed ved at modsige den fantastiske ide, der havde bemægtiget sig hans indbildning, vedblev Hartley at bibeholde den magt over sin patient, han havde taget sig. Han lod ham bringe ind i sit værelse, og generalen tillod roligt, at man bragte ham til sengs. Derpå

blandede han en stærk, afkølende mikstur, lod en tjener sove i samme værelse og bevogtede den ulykkelige indtil daggry.

General Witherington vågnede med sin fulde samling og i kendelig bevidsthed om sin virkelige stilling, hvilket han tilkendegav ved dybe suk, hulken og tårer. Da Hartley nærmede sig hans seng, kendte han ham straks og sagde: "Frygt ikke for mig – anfaldet er forbi – forlad mig nu og se efter den ulykkelige. Lad ham forlade Britannien så snart som muligt og rejse hen, hvor hans skæbne kalder ham, og hvor vi aldrig oftere vil mødes. Winter kender min sygdom og vil drage omsorg for mig."

Winter gav ham samme råd. "Jeg kan," sagde han, "nu svare for min herres sikkerhed, men De må for Himlens skyld forebygge at han nogen sinde oftere skulle træffe sammen med dette hårdnakkede unge menneske!"

Tiende kapitel

Da Adam Hartley kom til sit logi i den smukke lille by Ryde, var hans første spørgsmål om hans kammerat. Han var kommet dertil sent om natten, mand og hest skummede af sved. Han besvarede ingen af de spørgsmål, man stillede ham om aftensmad og deslige, men snappede et lys, løb op ad trappen til sit værelse og lukkede døren med dobbelt slå i efter sig. Tjenestefolkene formodede, at han havde været noget beruset, havde redet stærkt og ikke gerne ville lade sig til se.

Hartley gik, ikke uden nogen bekymring, til hans dør og efter at have banket og råbt mere end én gang, modtog han endelig det velkomne svar: "Hvem er det?"

Da Hartley havde givet sig til kende, åbnedes døren, og Middlemas kom til syne, velklædt, og med opsat og pudret hår, skønt sengen viste, at han ikke havde sovet natten i forvejen, og hans indfaldne og blege ansigt syntes at vidne om det samme. Han talte imidlertid med en påtagen ligegyldighed.

"Jeg lykønsker Dem til Deres forøgede verdenskundskab, Adam. Det er netop den rette tid at forlade den ulykkelige arving og blive hos den, der er i umiddelbar besiddelse af rigdommen."

"Jeg blev i nat hos general Witherington," svarede Hartley, "fordi han bar sig yderst dårligt."

"Sig ham da, at han skal angre sine synder," sagde Richard. "Gamle Gray plejede at sige, at en doktor havde ligeså god ret til at give gejstligt råd som en præst. Husker De, at præsten,

doktor Dalberry, kaldte ham en bønhas, der fuskede ham i faget?"

"Jeg må undre mig over dette uvante sprog af en mand i Deres omstændigheder."

"Ej, og hvorfor det," sagde Middlemas med et bittert smil – "det ville falde de fleste mennesker vanskeligt at holde modet i vejret efter at have vundet og tabt fader, moder og en god arvepart, alt på én og samme dag. Men jeg har altid haft et anstrøg af filosofi."

"Jeg forstår Dem virkelig ikke, hr. Middlemas."

"Ih, jeg fandt jo mine forældre i går, ikke sandt?" svarede den unge mand. "Min moder havde, som De ved, kun ventet på det øjeblik for at dø, og min fader for at gå fra forstanden, og jeg må formode, at de begge forsætlig havde lagt an på at franarre mig min arv, siden de har fattet en sådan fordom imod mig."

"Arv?" gentog Hartley, vildledt af Richards rolighed og halvt i den mistanke, at faderens vanvid var arveligt i familien. "I Himlens navn, kom til Dem selv, og løsriv Dem af denne forkerte tankegang. Hvilken arv er det, De drømmer om?"

"Arven efter min moder, hvad andet vel? Hun må jo have arvet gamle Moncadas rigdom – og hvem andre skulle den vel tilfalde end hendes børn? – Jeg er det ældste af dem – det er en kendsgerning, som ikke kan nægtes."

"Men betænk, Richard – besind Dem dog."

"Jeg har besindet mig," sagde Richard; "nå, og hvad så?"

"Så må De sikkert også erindre," sagde Hartley, "at Deres fødsel udelukker Dem fra arv, med mindre der er et testamente til gunst for Dem."

"De tager fejl, min herre, jeg er ægtefødt. – Den sygelige yngel, som De frelste fra graven, er ikke mere ægtefødt end jeg. – Ja! Vore forældre ville ikke tillade himlens luft at ånde på dem – mig overlod de til vindene og bølgerne – jeg er ikke des mindre deres lovlige barn, lige så fuldt som det sygelige afkom af deres voksende alder og aftagende sundhed. Jeg så dem, Adam – Winter viste mig ind i ammestuen, mens de samlede mod til at modtage mig i salen. Der lå de børn, der var genstanden for deres kærlighed, Østens rigdomme udbredte sig over dem, så at de kunne hvile blødt og vågne til glimmer og herlighed. Jeg, den ældste broder – arvingen – jeg stod ved siden af deres seng i den lånte dragt, jeg nylig havde byttet for et hospitals pjalter. Deres leje duftede af den rigeste vellugt, mens jeg bar et pesthus' stank ved mig; og jeg – jeg gentager det – arvingen, fosteret af deres tidligste og bedste kærlighed, blev således behandlet. Intet under, at mit blik måtte være giftigt som en basilisks."

"De taler, som om De var besat af en ond ånd," sagde Hartley, "eller De blændes af en besynderlig vildfarelse."

"De holder alene dem for lovligt gift, over hvem en præst har læst ceremonien af en bønnebog? Det kan være således i jeres love – men i Skotland gør kærlighed selv til præst. En ed imellem et elskende par, hvis eneste vidne er den blå himmel, vil lige så fuldt beskytte en tillidsfuld pige mod en ubestandig ynglings troløshed, som om en præst havde fuldbyrdet vielsen i Englands stolteste katedral. Ja, endnu mere, barnet erkendes af faderen på den tid, det bliver døbt – hvis han forestiller moderen for agtværdige fremmede som sin hustru, vil Skotlands love ikke tillade ham, at unddrage sig fra den

retfærdighed, som han derved har vist mod den kvinde, hvis ære han har krænket, eller deres gensidige kærligheds afkom. Denne general Tresham eller Witherington behandlede min ulykkelige moder for Gray og andre som sin hustru, indførte hende under dette navn i en agtet mands familie, og gav hende det samme navn, som han selv for øjeblikket valgte for sig. Han forestillede mig for præsten som sin lovlige søn og Skotlands love, der tager sig af det hjælpeløse barn, vil ikke tillade ham nu at fragå, hvad han således vedgik. Jeg kender mine rettigheder og har fast besluttet at gøre dem gældende."

"De agter altså ikke at gå om bord på *Middlesex*? Besind Dem – De vil gå glip af rejsen og Deres officerspatent."

"Jeg vil frelse min fødselsret," svarede Middlemas. "Da jeg fattede det forsæt at rejse til Indien, kendte jeg ikke mine forældre, eller vidste hvorledes jeg skulle gøre de rettigheder gældende, som jeg ved dem har erhvervet. Denne gåde er løst. Jeg har ret til i det mindste en tredjedel af Moncadas formue, der efter Winters udsagn er anselig. Hvis ikke De og Deres behandling af småkopper havde været, ville jeg have haft det hele. Mindst tænkte jeg, da gamle Gray var nærved at rive sig parykken af hovedet, for at slukke ilden, rive vinduer op, og bortkaste whisky og vand, at det nye system ville koste mig så mange tusinde pund."

"De har altså besluttet," sagde Hartley, "at sætte dette rasende forsæt igennem?"

"Jeg kender mine rettigheder og har besluttet at gøre dem gældende," svarede den hårdnakkede yngling.

"Hr. Richard Middlemas, jeg beklager Dem."

"Hr. Adam Hartley, jeg ønskede gerne at vide, hvorfor De beærer mig med Deres bekymring?"

"Jeg føler medynk med Dem," svarede Hartley, "både for den hårdnakkede egenkærlighed, som kan tænke på rigdom efter de scener, hvortil De i aftes var vidne, og for det tomme drømmebillede, som bringer Dem til at tro, at De vil kunne vinde dette Deres højeste mål."

"Egenkærlig!" råbte Middlemas; "jeg er en lydig søn, der bestræber sig for at rense en bagvasket moders eftermæle. – Og jeg er en drømmer? – Det var til dette håb, jeg vågnede, da den gamle Moncadas brev til Gray, der fordømte mig til en evig dunkelhed, først bragte mig til at føle min stilling, og adspredte min barndoms drømme. Tror De, at jeg nogen sinde ville have underkastet mig det møjsommelige slid, som jeg delte med Dem, hvis jeg ikke derved havde kunnet holde øje med de eneste spor af disse unaturlige forældre, ved hvilke jeg agtede at gøre mig bekendt for dem og, hvis det blev nødvendigt ved tvang at gøre et lovligt barns rettigheder gældende? Moncadas tavshed og død tilintetgjorde mine planer, og først da forsonede jeg mig med den tanke at rejse til Indien."

"På den tid, da vi først blev bekendte med hinanden," sagde Hartley, "var De meget ung, og skulle allerede have et så nøje kendskab til de skotske love. Men jeg kan gætte, hvem Deres læremester var."

"Jeg har ingen ringere autoritet for mig end Tom Hillarys," svarede Middlemas. "Hans gode råd i denne henseende er en grund til, at jeg ikke nu forfølger ham til galgen."

"Jeg havde en formodning om det," svarede Hartley, "for jeg hørte ham, inden jeg forlod Middlemas, debattere dette punkt

med hr. Lawford, og jeg erindrer fuldkommen, at han fremførte lovenes bydende, således som De nu har udtalt Dem."

"Og hvad svarede Lawford?" spurgte Middlemas.

"Han indrømmede," svarede Hartley, "at fordringer på legitim fødsel kunne gælde under omstændigheder, hvor sagen var tvivlsom. Men han sagde, at de nødvendigvis måtte vige for bestemte og nøjagtige vidnesbyrd, som f.eks. moderens erklæring om barnets ulovlige fødsel."'

"Men i dette tilfælde kan der ikke eksistere noget sådant," sagde Middlemas hastigt, og med tegn på skræk.

"Jeg vil ikke bedrage Dem, hr. Middlemas, skønt jeg frygter, at jeg vil volde Dem sorg. Jeg havde i går en lang samtale med Deres moder, fru Witherington, i hvilken hun erkendte Dem for sin søn, men en søn, der er født før ægteskabet. Denne udtrykkelige erklæring vil således gøre en ende på de forudsætninger, på hvilke De har bygget Deres håb. Hvis De ønsker det, skal De høre indholdet af hendes erklæring, som jeg har med hendes egen håndskrift."

"Skal bægeret da altid rives fra mine læber?" mumlede Richard; men det lykkedes ham ved den selvbeherskelse, som han i så høj grad besad, at genvinde sin fatning, og han bad Hartley fortsætte sin fortælling. Hartley underrettede ham følgelig om de nøjere omstændigheder ved og efter hans fødsel, imens Middlemas, siddende på en skibskuffert, med uefterlignelig fatning hørte på en fortælling, som gik ud på at tilintetgøre det blomstrende håb om rigdom, som han nylig med så megen ømhed havde næret.

Zilia Moncada var eneste barn af en meget rig portugisisk jøde, der på handelens vegne var kommet til London. Blandt de

få kristne, der besøgte hans hus og undertiden hans bord, var Richard Tresham, en adelsmand af en høj northumberlandsk familie, der havde stået i nøje forhold til Charles Edward og tjent ham under hans invasion, og skønt han beklædte en officerspost i portugisisk tjeneste, dog stedse var den britiske regering mistænkelig for sit velbekendte mod og sine jacobitiske grundsætninger. Denne adelsmands fine og fornemme væsen og hans fuldkomne bekendtskab med Portugals sprog og sæder havde erhvervet ham den gamle Moncadas fortrolighed og desværre indtaget den uerfarne Zilias hjerte, der, skøn som en engel, kendte lige så lidt til verden og dens skændighed, som et lam, der kun er en uge gammelt.

Tresham stillede måske Moncada sine forslag på en måde, som alt for tydeligt viste, at han troede, den højbårne kristne nedværdigede sig ved at forlange en forbindelse med den rige jøde. Moncada forkastede hans forslag, forbød ham at komme i sit hus, men kunne ikke forhindre, at de elskende hemmeligt kom sammen. Tresham gjorde et skændigt brug af de lejligheder, den stakkels Zilia så uforsigtigt tilbød ham, og følgen heraf var hendes fordærvelse. Elskeren havde imidlertid den hensigt at gøre sin uret imod hende god igen, og, efter forskellige planer til et hemmeligt giftermål, som strandede på deres forskellige religion og andre omstændigheder, besluttede man at tage flugten til Skotland. Den skyndsomme rejse og Zilias frygt og ængstelse foranledigede, at hendes nedkomst indtraf nogle uger før den sædvanlige tid, så at de var nødsagede til at modtage den hjælp og tjeneste, hr. Gray tilbød dem. De havde ikke været der mange timer, før Tresham, ved

hjælp af en eller anden skarpsynet eller lydhør ven, fik at vide, at der var udstedt arrestbefaling imod ham for statsforræderiske hensigter. Hans brevveksling med Charles Edward var blevet bekendt for Moncada under deres venskabsforhold; af hævngerrighed forrådte han den for det britiske kabinet, og der blev udstedt en arrestbefaling, hvori, efter Moncadas forlangende, hans datters navn var medindbefattet. Dette, formodede han, ville sætte ham i stand til at få sin datter skilt fra Tresham, hvis han skulle finde flygtningene ægteviede. Hvorvidt det lykkedes ham, ved læseren allerede, så vel som de forsigtighedsregler han traf, for at tilværelsen af det levende vidne om hans barns skrøbelighed ej skulle blive bekendt. Sin datter tog han med sig og underkastede hende en streng tvang, som hendes egne bebrejdelser gjorde dobbelt bitter. Det ville have fuldendt hans hævn, hvis ophavsmanden til Zilias ulykke var blevet bragt på skafottet for sine politiske forbrydelser. Men Tresham søgte skjul hos venner i højlandene og undslap, indtil stormen havde sagt sig.

Siden trådte han i det Ostindiske Kompagnis tjeneste under sin moders navn, Witherington, som skjulte jacobitten og oprøreren indtil disse benævnelser var glemte. Hans duelighed i krigsfaget hævede ham snart til rigdom og hæder. Da han vendte tilbage til England, var hans første spørgsmål om Moncadas familie. Hans rygte, hans rigdom og den sent vundne overbevisning, at hans datter aldrig ville ægte nogen anden end den, der vandt hendes første kærlighed, bevægede den gamle mand til at give general Witherington den opmuntring, som han altid havde nægtet den fattige og fredløse

major Tresham; og de elskende blev, efter fjorten års skilsmisse, endelig ægteskabeligt forenede.

General Witherington bifaldt gerne sin svigerfaders alvorlige ønske, at enhver erindring om det forbigangne skulle være glemt, ved at lade frugten af deres tidlige og ulykkelige forbindelse, ihvorvel anstændig forsørget, forblive i en fjern og tarvelig stilling. Zilia tænkte langt anderledes, hendes hjerte higede med en moders længsel efter genstanden for hendes første moderlige ømhed, men hun vovede ikke på én gang at modsætte sig sin faders vilje og sin mands beslutning. Den første, hvis religiøse fordomme meget var blevet svækkede under hans lange ophold i England, havde samtykket i sin datters overgang til hendes mands og landets religion – den sidste, hvis stolthed vi har beskrevet, gjorde sig en ære af at indføre den skønne proselyt blandt sine højbårne slægtninge. Opdagelse af hendes tidligere fejltrin ville have været et skår i hendes agtelse, som han frygtede lige så meget som døden, og det kunne ikke længe forblive nogen hemmelighed for hans kone, at selve hans fornuft, som en følge af en svær sygdom i Indien, fra tid til anden rystedes ved enhver voldsom sindsbevægelse. Hun havde derfor tålmodigt og tavs føjet sig i det forhold, som Moncada havde tilrådet, og som hendes mand så omhyggeligt og varmt bifaldt. Desuagtet vendte hendes tanker, selv da deres ægteskab blev velsignet med andet afkom, ængsteligt tilbage til det forstødte og forladte barn, som hun først havde trykket til sin moderlige barm.

Alle disse længe undertrykte og nærede følelser vaktes på ny i deres fulde styrke ved den uventede opdagelse af hendes søn, der var blevet udfriet fra den yderste elendighed og blev stillet

for sin moders fantasi under så sørgelige omstændigheder. Forgæves havde hendes mand forsikret hende, at han med sin pung og sin interesse ville betrygge det unge menneskes fremtid. Hun kunne ikke slå sig til tåls, før hun selv havde gjort noget for at lette den bandlysning, hvortil hendes førstefødte således var fordømt. Hun var så meget ivrigere, som hun følte, hvor svagelig hendes sundhed var, der var blevet undergravet af så mange års hemmelige elendighed.

Fru Witherington følte sig ved meddelelsen af sin moderlige gave naturligvis bevæget til at betjene sig af Hartley, hendes søns kammerat, som hun, siden sine yngre børns helbredelse, næsten betragtede som en skytsengel. Hun overgav ham en sum af 2000 pund, som stod til hendes egen uindskrænkede rådighed, med en bøn, fremført i de ømmeste og mest kærlighedsfulde udtryk, at den måtte blive anvendt til Richard Middlemas' nytte på den måde, Hartley måtte anse mest tjenlig for ham. Hun forsikrede ham om yderligere understøttelse, hvis den skulle gøres fornøden og betroede ham ligeledes en billet, som skulle afleveres når og hvor Hartleys klogskab måtte anse det passende at betro ham hemmeligheden ved hans fødsel. Dette interessante dokument lød som følger:

> "O Benoni! O min smertes barn! Hvorfor skulle din ulykkelige moders øjne håbe at få lov til at beskue dig, da hendes arme var nægtet ret til at trykke dig til hendes barm? Gid jøders og hedninges Gud må våge over dig og bevare dig! Gid han i rette tid må fjerne det mørke, som hviler mellem mig og mit hjertes elskede – den første frugt af min ulykkelige, ja vanhellige kærlighed. Anse dig ikke, min elskede, for en forladt landflygtig, mens din moders

bønner opstiger for dig ved solens opgang og ved dens nedgang, for at nedkalde enhver velsignelse over dit hoved – for at opfordre enhver magt til din beskyttelse og dit forsvar. Søg ikke at få mig at se – o hvorfor må jeg sige det! – men lad mig ydmyge mig selv i støvet, siden det er min egen synd, min egen dårskab, som jeg må dadle – men søg ikke at se eller tale med mig – det kunne bringe os begge døden. Betro dine tanker til den fortræffelige Hartley, der har været en skytsengel for os alle – ligesom hver af Israels stammer havde sin skytsengel. Hvad du måtte ønske, og som han vil tilråde for dit bedste, skal blive opfyldt, hvis det står i en moders magt – og en moders kærlighed! Er den begrænset af have, eller kan ørkener og afstand måle dens grænser? O min smertes barn! O Benoni! Lad din ånd være hos min, som min er hos din.

Z. M."

Da alle disse foranstaltninger var blevet truffet, bønfaldt den ulykkelige dame sin mand om tilladelse til at turde se sin søn ved dette afskedsbesøg, som endte så ulykkeligt. Hartley udførte derfor den pligt, hun havde pålagt ham som sin fortrolige agent.

"Sikkert," tænkte han, da han, efter at have endt sin fortælling, stod i begreb med at forlade værelset, "sikkert vil ærgerrighedens og hævnsygens dæmoner ved en trolddomsmagt som denne slippe den unge mand af deres kløer."

Og i sandhed måtte Richards hjerte have været så hårdt som den underste møllesten, hvis han ikke var blevet rørt over disse

første og sidste tegn på hans moders kærlighed. Han lænede sit hoved til et bord og gav sine tårer frit løb. Hartley lod ham være uforstyrret i over en time, og fandt ham ved sin tilbagekomst næsten i samme stilling, hvori han havde forladt ham.

"Jeg beklager, at jeg i dette øjeblik må forstyrre Dem," sagde han, "men jeg har endnu en del af min pligt at opfylde. Jeg må overlevere Dem den sum, Deres moder har lagt i mine hænder – og jeg må også erindre Dem om, at tiden løber hurtigt, og at De næppe har en time eller to tilbage til at bestemme Dem, om De vil fortsætte Deres indiske rejse under de forandrede omstændigheder og udsigter, jeg har åbnet for Dem."

Middlemas tog de veksler, hans moder havde testamenteret ham. Da han løftede hovedet i vejret, bemærkede Hartley at hans ansigt var vædet med tårer. Alligevel talte han pengene med nøjagtighed, og skønt han med en utrøstelig nedslået mine greb pennen for at skrive en kvittering, udformede han dog denne i fuldkommen korrekt form, som et menneske, der ganske er herre over sin samling.

"Og nu," sagde han i en sørgmodig tone, "giv mig nu min moders fortælling."

Hartley fo'r næsten forskrækket tilbage og svarede hurtigt: "De har den ulykkelige dames brev, der var stilet til Dem – fortællingen er adresseret til mig. Den er min fuldmagt til at disponere over en stor pengesum – den angår tredjemands rettigheder, og jeg kan ikke levere den fra mig."

"Sikkert, sikkert var det bedre, at De leverede den i mine hænder, om det endog blot var for, at jeg kunne fælde tårer over det," svarede Middlemas. "Min skæbne, Hartley, har været meget grusom. De ser, at mine forældre havde i sinde at

indsætte mig til deres uomtvistelige arving; men tilfældet hindrede deres forsæt. Og nu nærmer min moder sig med velment ømhed, og idet hun tænker at befordre min lykke, giver hun beviser i hænde til dens tilintetgørelse. – kom, kom, Hartley, – de vil indse, at min moder ene og alene har nedskrevet disse nøjere omstændigheder til min underretning. Jeg er den retmæssige ejer, og fordrer deres udlevering."

"Det gør mig ondt, at jeg på det bestemteste må afslå Deres forlangende," svarede Hartley, idet han stak papirerne i sin lomme. "De må betænke, at om denne meddelelse endog har tilintetgjort det forfængelige og ugrundede håb, som De har næret, så har den dog tillige forøget Deres kapital til over det tredobbelte; og om der endog er nogle hundrede eller tusinde mennesker i verden, der er rigere end De, så er der også mange millioner, for hvilke der ikke er halvt så godt sørget. Sæt derfor en modig ånd imod Deres skæbne og fortvivl ikke om Deres livs lykke."

Hans ord syntes at gøre et dybt indtryk på Middlemas' mørke sjæl. Han stod et øjeblik tavs, og svarede derpå med en vaklende og indsmigrende røst:

"Min kære Hartley, vi har længe været kammerater – De kan hverken finde nogen glæde eller interesse i at tilintetgøre mit håb – men snarere i at befordre det. Moncadas formue vil sætte mig i stand til at skænke den ven, der vil række mig hjælpsom hånd, en sum af fem tusind pund."

"Lev vel, hr. Middlemas," sagde Hartley, idet han søgte at bortfjerne sig.

"Et øjeblik endnu – et øjeblik," sagde Middlemas, idet han holdt sin ven tilbage, "jeg ville sige ti tusinde – og – og – gift

Dem med hvem De vil – jeg skal ikke lægge nogen hindring i vejen for Dem."

"De er en skurk," sagde Hartley, idet han løsrev sig fra ham, "og jeg har altid holdt Dem for at være det."

"Og De," svarede Middlemas, "er en nar, og jeg har aldrig holdt Dem for andet – han går – men lad ham det – nu er spillet ude, og jeg har tabt. – jeg må fordoble min indsats. Indien skal være mit andet spil."

Alt var færdigt til hans afrejse. Et lille skib og en gunstig kuling førte ham og adskillige andre officerer til Dynerne, hvor den ostindienfarer, der skulle føre dem fra Europa, lå klar til deres modtagelse.

Hans første følelser var temmelig trøstesløse. Men fra sin barndom af vant til at lægge skjul på sine inderste tanker, syntes han i løbet af en uge at være den muntreste passager, der nogen sinde vovede den lange og besværlige fart imellem England og dets indiske besiddelser.

I Madras, hvor indbyggernes selskabelige følelser villigt begejstres for en fremmed, der besidder behagelige egenskaber, nød han den varme gæstfrihed, som udmærker den britiske karakter i østen.

Middlemas var vel optaget i selskaber, og på vej til at blive en uundværlig gæst ved enhver forlystelse der på stedet, da det skib, hvor Hartley befandt sig om bord som underkirurg, ankom til samme sted. Den sidste ville efter sin stilling ikke have været berettiget til at vente megen høflighed og opmærksomhed; men denne ugunstige omstændighed blev opvejet derved, at han besad de kraftigste anbefalinger fra general Witherington og fra andre personer, som var

generalens venner, til de fornemste indbyggere på stedet. Han så sig således i samme omgangskreds som Middlemas og måtte enten leve med ham på en høflig, men fremmed fod eller aldeles bryde med ham.

Den første af disse fremgangsmåder ville måske have været den klogeste, men den anden stemte mere overens med Hartleys ærlige og åbne karakter, der hverken så nogen sømmelighed eller behagelighed i at vedligeholde et skin af venskabeligt forhold, for derunder at skjule had, foragt og gensidig uvilje.

Selskabskredsen på fortet St. George var på den tid langt mere indskrænket, end den siden har været. De unge mænds kulde overfor hinanden undgik ikke opmærksomhed. Det kom frem, at de engang havde været fortrolige venner og studeret sammen, men man fandt nu, at de tog i betænkning at modtage indbydelse til de samme selskaber. Rygtet angav mange forskellige og uforenelige grunde til dette dødelige fjendskab, som Hartley ikke værdigede mindste opmærksomhed, mens løjtnant Middlemas gjorde sig umage for at understøtte dem, der fremstillede årsagen til deres uenighed gunstigst for ham.

"Der havde fundet et lille anfald af skinsyge sted imellem dem," sagde han, når nogen trængte ind på ham om en forklaring; "det var ikke andet, end at han havde haft den lykke at blive mere begunstiget af en smuk dame end hans ven Hartley, der, som de så, havde gjort denne sag til genstand for en strid. Han mente, det var meget dumt at bære nag derfor. Det gjorde ham mere ondt for sagens besynderlige udseende

end for noget som helst andet, skønt hans ven virkelig besad adskillige særdeles gode sider."

Mens disse insinuationer gjorde deres virkning i selskabet, afholdt de ikke Hartley fra at modtage de mest smigrende forsikringer om opmuntring og befordring fra regeringen i Madras, når lejlighed til det skulle vise sig. Kort efter tilkendegav man ham, at en indbringende post som læge på et fjernt sted var ham overdraget, og denne bortfjernede ham for nogen tid fra Madras og dens nabolag.

Som en følge heraf afsejlede Hartley til sit fjerne bestemmelsessted og man bemærkede, at Middlemas' karakter efter hans afrejse, som om et tvangsbånd var blevet løsnet, begyndte at vise sig i mindre elskværdige træk. Man bemærkede, at den unge mand, hvis forhold i de første måneder efter hans ankomst til Indien var så behageligt, nu begyndte at vise kendetegn på en stolt og overmodig ånd. Han havde af grunde som læseren let vil gætte, men som på fortet St. George syntes at være en ren grille, antaget navnet Tresham, i forening med det hvor under han hidtil var kendt, og han vedblev dette med en hårdnakkethed, som mere skyldtes hans karakters stolthed end list. Oberstløjtnanten ved hans regiment, en gammel fortrædelig knark, ville ikke føje kaptajnen (for denne rang beklædte nu Middlemas) i dette hans lune.

"Han kendte ingen officer," sagde han, "ved andet navn end det, hvorpå hans patent lød," og han kaldte kaptajnen Middlemas ved alle lejligheder.

En ulykkelig aften var kaptajnen så forbitret, at han i en afgørende tone erklærede, "at han selv bedst kendte sit eget

navn."

"Å, kaptajn Middlemas," svarede obersten, "det er ikke ethvert barn, der kender sin egen fader, hvor kan ethvert menneske da være så vis på sin eget navn?"

Buen var spændt på et lykketræf, men pilen fandt riften i rustningen og sårede dybt. Uagtet al mægling blev forsøgt, fattede Middlemas den beslutning at udfordre obersten, der ikke ville lade sig overtale til nogen undskyldning.

"Hvis kaptajn Middlemas," sagde han, "mente at huen passede, så var han også velkommen til at have den på."

Udfaldet var en duel ved hvilken sekundanterne, efter at begge parter havde vekslet skud, lagde sig imellem. Enhver mægling blev forkastet af Middlemas, der ved det andet skud havde den ulykke at dræbe sin chef. Som en følge heraf var han nødsaget til at flygte fra de britiske etablissementer, for da han almindelig blev dadlet, fordi han havde drevet skænderiet til det yderste, var der kun lidt tvivl om, at man jo ville sætte den militære disciplins strenghed i udøvelse mod forbryderen. Middlemas forsvandt derfor fra fortet St. George, og skønt sagen for øjeblikket havde vakt megen opsigt, varede det dog ikke længe, før man slet ikke mere talte om ham. Man troede i almindelighed, at han ved en eller anden af de indfødte fyrsters hof havde søgt den lykke, som han ikke længere kunne håbe på de britiske etablissementer.

Ellevte kapitel.

Tre år gik efter den i forrige kapitel nævnte ulykkelige duel, og doktor Hartley, der vendte tilbage fra sin post, som kun var midlertidig, blev opmuntret til at nedsætte sig som læge i Madras, hvor han, efter at have udført dette forsæt, snart havde grund til at tro, at han havde valgt en vej, i hvilken han kunne stige til rigdom og anseelse. Hans praksis indskrænkede sig ikke til hans landsmænd, men blev også meget søgt blandt de indfødte, der, hvor stor deres fordom end var imod europæerne i andre henseender, i almindelighed agter deres overlegenhed i lægekunsten. Denne indbringende gren af hans praksis gjorde det nødvendigt for Hartley at studere de østerlandske sprog for at kunne tale med sine patienter uden tolk. Han havde lejlighed nok til at øve sig, for af taknemmelighed, som han for spøg plejede at sige, for de rige muslimers og hinduers honorarer betjente han de fattige af alle nationer gratis, når som helst hans hjælp blev forlangt.

Det hændte således, at han en aften i hast blev kaldet af et sendebud fra guvernørsekretæren for at besøge en syg af stor anseelse. "Desuagtet er han, med alt det, kun en fakir," sagde sendebuddet. "De vil finde ham ved den muslimske helgen og doktor, Cara Razis grav, omtrent en coss [Note 2)] fra fortet. De spørger efter Barak el Hadgi. En sådan patient lover intet honorar; men vi ved, hvor lidt De bryder Dem om pagoder, og desuden vil regeringen ved denne lejlighed betale Dem."

"Det er det sidste, jeg tænker på," sagde Hartley, og begav sig øjeblikkeligt i sin palankin hen til det anviste sted.

Owliahens, eller den muslimske helgens, Cara Razis grav var et sted, der blev holdt i stor ære af enhver god muslim. Den lå midt i en lund af mango- og tamarindetræer og var opført af røde sten, med tre kupler og minareter i hvert hjørne. Der lå som sædvanlig en gårdsplads foran den, som var omgivet med celler, for de fakirer, der af andagt besøgte graven, opholdt sig der i kortere og længere tid, som de fandt det passende, og levede af almisser, som de troende aldrig undlader at give dem for deres velgørende bønner. Disse andægtige var dag og nat beskæftiget med at læse vers af Koranen udenfor graven, som var bygget af hvidt marmor, og forsynet med inskriptioner af Profetens bog og af de forskellige titler, Koranen tillægger det højeste væsen. En sådan gravhvælving, af hvilke der gives mange, bliver med alt sit tilbehør og alle sine opvartere holdt i agt under krige og revolutioner, og det ikke mindre af europæere og hinduer, end af muslimerne selv. Fakirerne tjener til gengæld alle partier som spioner og betros ofte hemmelige sendelser af vigtighed.

I overensstemmelse med den muslimske skik tog vor ven Hartley sine sko af ved indgangen til helligdommens enemærker, undgik at vække forargelse ved at nærme sig graven, men begav sig hen til den øverste mullah eller præst, der udmærkede sig ved sit lange skæg og omfanget af sin store trærosenkrans, hvorpå muslimerne ligesom katolikkerne tæller deres bønner. En sådan person, der er agtværdig ved sin alder, hellige karakter og sin virkelige eller forstilte foragt for verdslig

færd og nydelse, anses som overhovedet for en indretning af denne art.

Mullahen har ifølge sin stilling lov til at nyde større samkvem med fremmede, end hans yngre brødre, der i det nærværende tilfælde lod deres øjne forblive fæstede på Koranen, idet de mumlede deres remser uden at lægge mærke til europæeren eller høre efter, hvad han sagde, da han spurgte deres overherre om Barak el Hadgi.

Mullahen sad på jorden, hvorfra han ikke rejste sig eller viste mindste tegn på agtelse, ligesom han ikke heller afbrød tællingen af sine perler, som han med megen færdighed lod løbe mellem sine fingre, mens Hartley talte. Da han var færdig, slog den gamle mand øjnene i vejret, så på ham med en forvirret mine, som om han søgte at erindre sig, hvad han havde sagt, pegede endelig på en af cellerne, og vedblev sin andagt, som et menneske, der er utålmodig over enhver ting, der bortdrager hans opmærksomhed fra hans hellige pligter, om det end kun er for et øjeblik.

Hartley trådte ind i den anviste celle med den sædvanlige hilsen: Salam aleikum. Hans patient lå på et lille tæppe i et hjørne af den lille, hvidkalket celle. Han var en mand på omtrent 40 år, klædt i sin ordensdragts sorte kjortel, der var meget pjaltet og lappet. Han bar en høj kegleformet hue af tartarisk filt og havde om halsen den sorte perlesnor, som hørte til hans orden. Hans øjne og leje forrådte smerte, som han tålte med stoisk tålmodighed.

"Salam aleikum," sagde Hartley, "De lider af smerter, fader?" – en benævnelse, som han snarere tillagde personens kald end hans alder.

"Salam aleikum bema sabastem," svarede fakiren; "godt er det for dig, at du har lidt med tålmodighed. Bogen siger, at således hilser englene dem, der betræder Paradiset."

Da samtalen således var åbnet, gik lægen over til at spørge om patientens sygdom og at sørge for det, han anså tilrådeligt. Efter at have gjort dette var han i begreb med at bortfjerne sig, da fakiren, til hans store forundring, rakte ham en ring af nogen værdi.

"De vise," sagde Hartley, idet han vægrede sig ved at modtage gaven, og dermed gjorde en passende kompliment for fakirens hue og kjole – "de vise i ethvert land er brødre. Min venstre hånd tager ingen løn af den højre."

"En europæer kan da afslå guld!" sagde fakiren. "Jeg troede, at de tog det af enhver hånd, hvad enten den er ren som en houris eller spedalsk som gehazis – ligesom den sultne hund ikke bryder sig om, hvad enten det kød, den æder, er af profeten Saleths kamel eller af Degials æsel – over hvis hoved forbandelser hviler."

"Bogen siger," svarede Hartley, "at det er Allah, som tillukker og oplader hjertet. Franker og muselmænd er efter hans vilje skabt i samme form."

"Min broder har talt viseligt," svarede patienten. "Velkommen være sygdommen, når den gør dig bekendt med en vis læge. for hvad siger digteren – *det er godt, at du er faldet til jorden, når du ved at krybe der, kan finde en diamant*."

Lægen aflagde gentagne besøg hos sin patient, og vedblev med disse, selv efter at El Hadgi fuldkommen havde genvundet sin sundhed. Det faldt ham ikke vanskeligt i ham at opdage en af de hemmelige agenter, af hvilke de asiatiske suveræner så

ofte betjener sig. Hans kyndighed, hans lærdom, og frem for alt hans smidighed og fuldkomne fordomsfrihed, lod ingen tvivl om, at Barak besad de fornødne egenskaber til at styre sådanne delikate forhandlinger, mens hans alvorsfulde adfærd og kald ikke kunne afholde hans ansigtstræk fra undertiden at udtrykke et vist lune, som ikke er sædvanligt hos andægtige af hans klasse.

Barak el Hadgi talte ofte i deres samtaler under fire øjne, om nawauben af Mysores magt og værdighed, og Hartley tvivlede ikke om, at han var kommet fra Hyder Alis hof med en eller anden sendelse, måske for at tilvejebringe en fastere fred imellem denne duelige og kløgtige fyrste og det Ostindiske Kompagnis regering – da den, som for tiden bestod, af begge parter ansås for ikke at være stort andet end en tom og skrømtet våbenstilstand. Han fortalte mange træk til gunst for denne fyrste, der sikkert var en af de klogeste, som Hindustan kan rose sig af at have ejet, og som under de store forbrydelser, han begik for at tilfredsstille sin ærgerrighed, viste mange eksempler på fyrstelig højmodighed, og, hvad der var endnu mere overraskende, på upartisk retfærdighed.

En gang, kort før Barak el Hadgi forlod Madras, besøgte han doktoren og deltog i hans sorbet, som han foretrak for sin egen, måske fordi et par glas rom eller brændevin sædvanligvis bidrog til at gøre den stærkere. Det var måske en følge af gentagne slurke af det krus, som indeholdt denne ædle drik, at pilgrimmen blev mere end sædvanlig åbenhjertig i sine meddelelser og ikke fornøjet med at rose sin nawaub med den mest billedrige veltalenhed, begyndte han at hentyde på den

indflydelse, som han selv nød hos den uovervindelige, herren og skjoldet for Profetens tro.

"Min ånds broder," sagde han, "betænk dig dog, om du ikke trænger til noget, som den almægtige Hyder Ali Khan Behauder kan give, og søg da ikke bistand hos dem, der bor i paladser og bærer juveler i deres turbaner, men opsøg din broders celle i den store stad, som er Seringapatam, og den arme fakir, i sin sønderrevne kjortel, skal bedre fremme dit andragende hos nawauben (for Hyder antog ikke sultanstitlen) end de, der sidder til højsæde i divanen."

Med disse og adskillige andre ord bad han Hartley at komme til Mysore for at se den store fyrstes ansigt, hvis blik indgød visdom, og hvis nik forundte rigdom, så at dårskab eller armod ikke kunne vise sig for ham. Han tilbød dermed at gengælde den velvilje, som Hartley havde bevist ham ved at vise ham alt, hvad der i Mysores land var en vismands opmærksomhed værd.

Hartley lovede ikke ugerne at gøre denne rejse, hvis en vedvarende god forståelse imellem deres regeringer ville tillade den, og så virkelig muligheden heraf i møde med megen interesse. De to venner skiltes med gensidige gode ønsker, efter at de på østerlandsk vis havde tusket sådanne gaver, som egnede sig for vismænd, for hvilke kundskab måtte antages at være af større værd end rigdom. Barak el Hadgi forærede Hartley et lille kvantum af meccabalsam, som er meget vanskeligt at få i en uforfalsket form, og meddelte ham dermed et pas af en særegen art, der, som han forsikrede ham, ville blive agtet af enhver af nawaubens embedsmænd, hvis hans ven måtte være til sinds at iværksætte sit besøg til Mysore. "Den mands hoved, der ville ringeagte dette sikkerhedspas," sagde

han, "skal ikke være sikrere end hovedet af det bygstrå, som høstkarlen har grebet i sin hånd."

Hartley gengældte disse høfligheder ved at forære ham nogle medikamenter, der kun brugtes lidt i Orienten, men som han, ved passende anvisninger, troede med tryghed at kunne betro en så kyndig mand som sin muslimske ven.

Adskillige måneder, efter at Barak var vendt tilbage til det indre af Indien, blev Hartley overrasket af et uventet møde.

Skibene fra Europa var lige ankommet, og havde medbragt deres sædvanlige ladning af drenge, der higede efter at blive befalingsmænd, og unge kvinder, der slet ikke kom for at blive gift, men som af from pligtfølelse for en broder, en onkel eller en anden mandlig slægtning, tog over til Indien for at føre hus for denne, indtil de uventet kunne komme til at sætte fod under eget bord. Det hændte sig, at doktor Hartley overværede et offentligt frokostgilde, som ved denne lejlighed gaves af en højtstående embedsmand. Hans vens hus var for nylig blevet beriget med tre niecer, hvilke den gamle herre ønskede at fremstille for publikum, så at han kunne have den bedste udsigt til at blive sine ny gæster kvit så snart som muligt. Hartley, som han holdt for en fisk, det nok var værd at kaste en flue for, betragtede dette skønne trekløver med så lidt interesse, da han hørte en i selskabet hviske til en anden med dæmpet røst:

"Men der er vor gamle bekendt, dronningen af Saba, der er kommet tilbage i vore hænder som uafsættelig vare."

Hartley så hen i samme retning som de to talende, og hans blik fængsledes af en kvinde, der så ud som en Semiramis, var af usædvanlig højde og fedme og klædt i en slags ridedragt, men af en sådan form og så besat og bebræmmet med

kniplinger, at den lignede en indfødt høvdings overtunika. Hendes kjole var af purpurrødt silketøj, rigt besat med guldblomster. Hun bar vide benklæder af lyseblåt silke, og et fint skarlagensrødt sjal om livet, i hvilket der sad en dolk med et rigt udsmykket håndgreb. Hendes hals og arme var belæssede med kæder og armbånd, og hendes turban, der bestod af et sjal af samme slags, som det hun bar til skærf, var smykket med en prægtig agrette, hvorfra en blå strudsfjer bølgede på den ene side og en rød på den anden. Hendes pande, der bar europæisk ansigtsfarve, og hvorpå denne tiara hvilede, var alt for stor til at være skøn – men syntes skabt til at befale. Hendes ørnenæse havde sin fuldkomne form, men hendes kinder var noget indfaldne, og ansigtsfarven så glinsende, at der var den største grund til at formode, at hendes ansigt havde undergået en total reparation, efter at damen havde forladt sin seng. En sort slavinde i kostbar dragt stod bag ved hende med en vifte med et sølvgreb og bortviftede fluerne. Efter den måde, hvorpå hun blev tiltalt af dem, der nærmede sig hende, syntes denne dame at være en person af alt for megen vigtighed, til at man kunne fornærme hende eller tilsidesætte hende, og dog syntes det, som om ingen ønskede videre forbindelse med hende, end hvad omstændighederne eller sømmelighed krævede.

Hun fattedes imidlertid ikke opmærksomhed. Den velbekendte kaptajn på en nylig fra England kommet ostindienfarer viste sig yderst høflig imod hende, og et par herrer, der, som Hartley vidste, var handelsmænd, viste sig så opmærksomme for hende, som de vel kunne have vist sig for en rig koffardifarers sikkerhed.

"Hvad er det for en Zenobia?" sagde Hartley til den herre, hvis hvisken først havde vakt hans opmærksomhed for den stolte dame.

"Er det muligt, at De ikke kender dronningen af Saba?" sagde den person, til hvem han talte, og som ingenlunde var utilbøjelig til at meddele ham den forlangte oplysning. "De må vide, at hun er datter af en skotsk sergent i Lallys regiment. Hun indlod sig i ægteskab med en stabsofficer, ved navn Montreville, en schweizer eller franskmand, jeg ved det ikke så nøje. Efter Pondicherrys overgivelse, så denne emigrant, der levede og døde i Pondicherry, som helt og heltinde – men Nej! – hvad tænker De på? – hvis De således vil blive stående og stirre på hende, vil De foranledige en scene? For hun vil ikke bryde sig om at skælde Dem ud tværs over bordet."

Men uden at agte på sin vens forestillinger styrtede Hartley fra det bord, hvor han sad, og banede sig, med mindre anstand end selskabelighedens regler kræver, vej hen til det sted, hvor den omtalte dame sad.

"Doktoren er sikkert gået fra forstanden i dag" – sagde hans ven, major Mercer til gamle kvartermester Galder.

Hartley var måske virkelig ikke ganske herre over sine sanser, for idet han ved at høre på major Mercer, så hen på dronningen af Saba, faldt hans blik på en fintbygget kvindelig skikkelse ved siden af hende, der havde stillet sig, som om hun ønskede at stå skjult af den firskårne figur og de flagrende klædebon, vi har beskrevet, og til sin yderlige forbavselse genkendte han sin barndoms veninde, sin ungdoms elskede – Menie Gray selv!

At se hende i Indien var i sig selv overraskende. At se hende, som det lod, under en så besynderlig persons beskyttelse,

forøgede i høj grad hans forbavselse. At bane sig vej hen til hende og at tiltale hende, syntes ham at være den naturlige og ligefremme måde at tilfredsstille de følelser, som synet af hende vakte hos ham.

Der blev imidlertid lagt bånd på hans heftighed, da han, ved at nærme sig frøken Gray og hendes beskytterinde, bemærkede at den første, skønt hun så på ham, ikke viste det mindste tegn på genkendelse, med mindre han kunne udlægge det som et sådant, at hun let berørte sin læbe med pegefingeren, hvilket, hvis det ikke blot var et tilfælde, kunne forklares som: "Tal ikke til mig i dette øjeblik." Hartley, der antog en sådan fortolkning, stod stille og blev rød over hele ansigtet, for han indså, at han for øjeblikket spillede en enfoldig rolle.

Han blev så meget mere overbevist om dette, da fru Montreville med en stemme, som ved sin kraftfulde betoning stod i samklang med hendes bydende mine, tiltalte ham i et engelsk, der havde en lille afsmag af schweizerdialekt: "De er kommet meget hurtigt hen til os, min herre, for ikke at sige det mindste ord. Er De vis på, at Deres tunge ikke er blevet stjålet fra Dem på vejen?"

"Jeg troede at genkende en gammel veninde i denne dame, frue," stammede Hartley, "men det lader til, at jeg har taget fejl."

"De gode folk har fortalt mig, at De er en vis doktor Hartley, min herre. Men min veninde og jeg kender slet ingen doktor Hartley."

"Jeg fordrister mig ikke til at gøre fordring på Deres bekendtskab, frue, men –"

Her gentog Menie sit tegn på en sådan måde, at Hartley, hvor hurtigt det end skete, ikke kunne misforstå dets betydning; han

forandrede derfor slutningen af sin sætning og tilføjede: "Men jeg har nu kun at aflægge min kompliment og bede om tilgivelse for min fejltagelse."

Han trak sig med disse ord tilbage blandt selskabet uden at være i stand til at forlade værelset og henvendte sig til dem, som han anså for de bedste nyhedskræmmere for at skaffe yderligere oplysning.

"Hvem er den anselige dame hist henne, hr. Butler?"

"Hende der? Det er jo dronningen af Saba."

"Og hvem er den smukke pige, der sidder ved siden af hende?"

"Eller rettere bag ved hende," svarede Butler, en feltpræst; "det ved jeg ikke – De kaldte hende smuk?" – Han vendte sin teaterkikkert imod hende

"Ja, De har ret, hun er smuk – meget smuk – se en gang, hun skyder med sit blik så levende bag det gamle stillads der henne, som Teucer bag ved Ajax Telamons skjold."

"Men hvem er hun, kan De ikke sige mig det?"

"En eller anden af den gamle Montrevilles skønne sensationsartikler, formoder jeg, som hun har fanget, enten for at sætte sig selv på krog eller for at fiske nogle af sine sorte venner med. – Er det muligt, at De aldrig har hørt tale om gamle moder Montreville?"

"De ved, at jeg har været så længe fraværende fra Madras –"

"Nu vel," vedblev Butler, "denne dame er enke efter en schweizerofficer i fransk tjeneste, der, efter Pondicherrys overgivelse, begav sig ind i det indre af landet og spillede soldat for egen regning. Han bemægtigede sig et fort under påskud af at besætte det for en eller anden simpel rajah, samlede om sig

en hob fortvivlede vagabonder af alle regnbuens farver, og bemægtigede sig en betydelig landstrækning, hvor han hævede skatter i sit eget navn, og som han erklærede uafhængigt. Men Hyder Naig forstod ikke en sådan smuglerfremfærd, han drog derhen, belejrede fortet og indtog det, skønt nogle påstår, at det blev forrådt til ham af det samme fruentimmer. Men hvorledes det end hang sammen, så blev den stakkels schweizer fundet død på brystværnet. Vist er det, at hun havde modtaget store pengesummer under det påskud at betale sine tropper, overgive bjergforter, og hvem ved hvad mere. Man tillod hende også at beholde nogle af kongeværdighedens insignier, og da hun plejede at tale om Hyder som den østerlandske Salomon, blev hun almindelig bekendt under navn af dronningen af Saba. Hun forlader sit hof, når hun lyster, og har været på fortet St. George før i dag. Med andre ord, hun lever ganske efter sit lune. De store folk er høflige imod hende, skønt de ikke anser hende for stort bedre end en spion. Hvad Hyder angår, så formoder man, at han har sikret sig hendes troskab ved at låne den største del af hendes skatte, hvilket afholder hende fra at bryde med ham – foruden andre årsager, som smager af en anden slags skandale."

"En besynderlig historie," svarede Hartley, mens hans hjerte beskæftigede sig med det spørgsmål, hvor det dog var muligt, at den blide og uskyldige Menie Gray kunne være i ledtog med en person som denne eventyrlige dame?

"Men Butler har ikke fortalt dem det bedste," sagde major Mercer, der i dette øjeblik kom til for at ende sin egen historie. "Deres gamle bekendt, hr. Tresham, eller hr. Middlemas, eller hvad han ellers vil kalde sig, er blevet hædret med det rygte, at

han skulle stå i meget høj gunst hos den samme Boadicea. Vist er det, at han førte befaling over nogle tropper, som hun endnu har på benene, og agerede i spidsen for dem i nawaubens tjeneste, der listigt forstod at anvende ham til alt, hvad der kunne gøre ham forhadt for hans landsmænd. De britiske fanger var betroet til hans opsyn, og når jeg skal dømme efter, hvad jeg selv har lidt, så var han meget streng."

"Og stod han i nøje forhold eller forbindelse med denne kvinde?"

"Således fortalte i det mindste fru Fama i vort fængsel. Den stakkels Jack Ward fik bastonade, fordi han havde lovprist deres fortjenester i en parodi."

Hartley kunne ikke høre længere. Menie Grays skæbne, da hun var kommet i forbindelse med en sådan mand og en sådan kvinde, afmalede sig for hans indbildningskraft med de mest rædselsfulde farver, og han arbejdede sig gennem mængden for at nå et sted, hvor han kunne samle sine tanker og overveje, hvad han kunne gøre til hendes beskyttelse, da en sort tjener berørte hans arm og stak ham et kort i hånden. Derpå stod: "Frøken Gray hos fru Montreville i Ram Sing Cottahs hus i den sorte stad." Bagpå var skrevet med en pensel. "I morgen kl. 8."

Denne oplysning af hendes bopæl tilkendegav naturligvis en tilladelse, ja en indbydelse, til at aflægge hende et besøg på den opgivne tid. Hartleys hjerte bankede ved den tanke, at han endnu engang skulle se hende, og endnu stærkere derved, at han måske kunne være i stand til at tjene hende. I det mindste, tænkte han, skal hun, hvis hun er i fare, som man meget må frygte, ikke savne en rådgiver, eller, hvis det skulle være nødvendigt, en beskytter. Desuden følte han på samme tid

nødvendigheden af at gøre sig bedre bekendt med omstændighederne ved hendes forhold og de personer, med hvilke hun syntes at stå i forbindelse. Butler og Mercer havde begge talt ugunstigt om dem, men Butler var en smule vindig, og Mercer en stor sladderhank. Mens han overvejede, hvad lid han skulle fæste til deres vidnesbyrd, traf han uventet på en herre af hans eget kald, en militær sårlæge, der havde haft det uheld at sidde i fængsel hos Hyder, indtil han blev sat i frihed ved den sidste fredsslutning. Hr. Esdale, for det var hans navn, blev almindeligt agtet som en mand, der var rolig, fast og ikke ytrede noget uden overlæg. Hartley fandt det let at dreje samtalen hen på dronningen af Saba, idet han spurgte, om ikke Hendes Majestæt var et stykke af en eventyrer.

"I sandhed, det kan jeg ikke sige," svarede Esdale smilende; "vi går alle på eventyr i Indien, mere eller mindre, men jeg indser ikke, at dronning Montreville gør det mere end de øvrige."

"Ej, denne amazoneagtige dragt og færd," sagde Hartley, "smager en smule af eventyr."

"De må ikke vente," sagde Esdale, "at en kvinde, der har ført befaling over soldater, og måske igen vil gøre det, kan klæde sig og te sig som en sædvanlig person, men jeg forsikrer Dem, at hun den dag i dag, hvis hun ønskede at gifte sig, let kunne finde et respektabelt parti."

"Ej, jeg har hørt, at hun skal have forrådt sin mands fort til Hyder."

"O, det er en prøve på bysladderen i Madras. Sandheden er, at hun forsvarede pladsen længe, efter at hendes mand faldt, og siden overgav den ved kapitulation. Hyder, der sætter en ære i

at overholde retfærdighed, ville ellers ikke have indladt sig i et så fortroligt forhold med hende."

"Ja, jeg har hørt," svarede Hartley, "at deres fortrolighed var af den højeste art."

"En ny bagvaskelse, hvis De dermed forstår et skandaløst forhold," svarede Esdale. "Hyder er en alt for ivrig muslim til at han skulle holde en kristen maitresse, og desuden må hun for at nyde den rang, som tilstås en kvinde i hendes stilling, i det mindste tilsyneladende afholde sig fra al forbindelse der går ud på galanteri. Man sagde jo også, at den rare dame skulle stå i forbindelse med den stakkels Middlemas af det ... regiment."

"Og var det også et falsk rygte?" sagde Hartley med åndeløs ængstelighed.

"Jeg tror det ikke," svarede hr. Esdale. "De stod i venskabsforhold, var europæere ved et indisk hof og derfor fortrolige, men jeg tror intet mere. Apropos, jeg tror, der var en trætte imellem den stakkels fyr, Middlemas, og Dem, men jeg er dog overbevist om, at det vil glæde Dem at erfare, at han har håb om at se sin sag bilagt."

"Virkelig!" var atter det eneste ord, som Hartley kunne frembringe.

"Ja, virkelig," svarede Esdale. "Duellen er nu en gammel historie, og man må indrømme, at den arme Middlemas, skønt han gik overilet til værks i denne sag, også blev tirret dertil."

"Men hans desertering – hans modtagelse af en kommando under Hyder – hans fremfærd mod vore fanger – hvorledes kan man overse alt dette?" sagde Hartley.

"Ih nu, det er muligt – jeg taler til Dem som en forsigtig mand, og i fortrolighed – at han kan vise os bedre tjeneste i

Hyders hovedstad, eller Tippoos lejr, end han kunne have gjort, hvis han endnu stod ved sit eget regiment. Og hvad hans behandling af fangerne angår, så er jeg overbevist om, at jeg ikke kan sige andet end godt om ham i denne henseende. Han var nødt til at overtage dette hverv, fordi de, der tjener Hyder Naig, må enten opfylde hans befaling eller dø. Man har selv sagt mig – og jeg tror ham – at han fornemmelig modtog dette embede, fordi han, mens han spillede en Bramarbas' rolle mod os for de sorte krabater, hemmeligt skulle være os til nytte. Nogle narre kan ikke forstå dette og gengældte ham med bebrejdelser og skældsord, og han var nødt til at straffe dem for at undgå mistanke. Ja, ja, jeg og andre kan bevise, at han var villig til det gode, når man ville give ham lov til at udøve det. Jeg håber en gang at kunne takke ham derfor i Madras – alt dette i fortrolighed – og hermed farvel."

Forvirret over de modsigende efterretninger, han havde fået, udspurgte Hartley den gamle kaptajn Capstern, som var den indiske chef, som han havde bemærket som opvarter i nærheden af dronning Montrevilles person. Da han erkyndigede sig om denne kaptajns kvindelige passagerer, hørte han en lang navneliste, på hvilken den, for hvem han så meget interesserede sig, ikke fandtes. Ved nærmere efterspørgsel erindrede Capstern sig, at Menie Gray, en ung skotlænderinde, var kommet om bord under fru Duffers, skibsførerens kones tilsyn. "En god sædelig pige," sagde Capstern, "der holdt søulkene og marsvinene i ærbødig afstand. Hun kom om bord," troede han, "for at være en slags selskabsjomfru eller kammerpige i fru Montrevilles familie."

Dette var alt, hvad man kunne få ud af Capstern, så at Hartley var nødt til at forblive i en uvisheds tilstand indtil den næste morgen, da han kunne vente en forklaring af Menie Gray selv.

Tolvte kapitel.

Nøjagtig på den bestemte tid indfandt Hartley sig ved den rige indfødte købmands dør, der havde sine grunde til gerne at ville vise forbindtligheder imod dronning Montreville, og desårsag, til hendes og hendes talrige følges bekvemmelighed, havde indrømmet næsten sin hele og store pragtfulde bolig i den sorte stad i Madras. Dette er navnet på det kvarter af staden, som de indfødte bebor.

Straks da han meldte sig, førte en tjener ham ind i et værelse, hvor han ventede frøken Grays komme. Dette værelse vendte på den ene side ud mod en have eller et blomsterparterre, som var fyldt med det østlige klimas mest glimrende pragtblomster, og i hvis midte vandet fra en fontæne funklende sprang i vejret og faldt ned i et hvidt marmorbassin.

Tusinde forvirrede erindringer trængte ind på Hartleys sjæl, hvis tidlige følelser for hans ungdoms veninde, hvis de havde slumret under et virksomt livs arbejde og afvekslende hændelser, nu blev genoplivede, da han befandt sig i hendes nærhed og under omstændigheder, som måtte vække interesse, fordi de kom uventet, og bar en gådefuld karakter. Han hørte fodtrin – døren åbnedes – en kvinde lod sig se – men det var Montrevilles anselige figur.

"Hvad står til Deres tjeneste, min herre?" sagde damen. "Det vil sige, hvis De i denne morgenstund har fundet Deres tunge igen, som De havde tabt i går."

"Jeg ønsker gerne at gøre min opvartning hos den unge dame, som jeg i går formiddags så i Deres Nådes selskab," svarede Hartley med en påtagen ærbødighed. "Jeg har længe haft den ære at være bekendt for hende i Europa, og jeg ønsker at tilbyde hende min tjeneste i Indien."

"Meget forbunden – meget forbunden; men frøken Gray er gået ud, og kommer ikke tilbage før om et par dage. De må meddele mig, hvad der står til Deres befaling."

"Tilgiv mig, frue," svarede Hartley, "men jeg har nogen grund til at håbe, at De let kan tage fejl i denne sag – og her ser jeg, at den unge dame selv kommer."

"Hvorledes er det, min kære?" sagde fru Montreville med uforandret åsyn til Menie, da hun trådte ind; "er De ikke taget bort for et par dages tid, som jeg har sagt til denne herre? – Det kommer ud på ét. De vil sige til monsieur, der er så høflig at erkyndige sig om Deres befindende: Hvorledes lever De? Og ønske ham godmorgen, og da han ser os begge så vel, vil han igen begive sig herfra."

"Jeg tror, frue," sagde frøken Gray med kendelig anstrengelse, "at jeg må tale nogle minutter med denne herre under fire øjne, hvis De vil tillade os det."

"Det vil sige, at jeg kan gå min vej? – men jeg tillader det ikke – jeg kan ikke lide samtaler under fire øjne imellem en ung mand og en smuk ung pige. Det er ikke passende. Det kan ikke ske i mit hus."

"Så må det da ske udenfor det, frue," svarede frøken Gray. "Hr. Hartley, vil De træde her ud i haven? – og De, frue, kan holde øje med os fra vinduet, hvis det er skik her i landet at bevogte kvinder så strengt."

Med disse ord trådte hun igennem en gitterdør ud i haven med en så frimodig mine, at det syntes, som om hun ønskede at føje sig efter sin beskytterindes begreb om anstand, skønt det forekom hende besynderligt. Uagtet sin naturlige dristighed blev dronningen af Saba forvirret over frøken Grays rolige fatning, og forlod værelset med kendelig utilfredshed. Menie vendte tilbage til den dør, som førte ud til haven, og sagde på samme måde som før, men med mindre ligegyldighed:

"Jeg ville sikkert ikke gerne overtræde et fremmed lands regler, men jeg kan ikke nægte mig den fornøjelse at tale med en så gammel ven – såfremt," tilføjede hun efter en pause, og idet hun så på Hartley, der var meget forlegen, "såfremt det virkelig volder hr. Hartley lige så megen glæde som mig."

"Det ville have været," sagde Hartley, der næppe vidste, hvad han selv sagde – "det må under alle omstændigheder være mig en glæde – men dette overordentlige møde – men Deres fader?" –

Menie Gray holdt tørklædet for sine øjne. "Han er borte, hr. Hartley. Da han stod ene tilbage uden bistand, faldt hans besværlige kald ham for tungt – han fik en forkølelsessygdom, som ikke ville forlade ham, da han, som De ved, mindst lagde mærke til sin egen person, indtil den antog en farlig, og endelig afgørende ulykkelig karakter. Jeg bedrøver Dem, hr. Hartley, men det sømmer sig vel for Dem at blive rørt. Min fader holdt inderlig meget af Dem."

"O, frøken Gray!" sagde Hartley, "således skulle det ikke være gået min fortræffelige ven ved slutningen af hans nyttige og dydige liv – ak, hvorfor – dette spørgsmål påtvinger sig mig

uvilkårligt – hvorfor kunne De ikke have opfyldt hans ønske? Hvorfor –"

"Spørg mig ikke," sagde hun, idet hun standsede det spørgsmål, han havde på læberne. "Vi skaber ikke selv vor skæbne. Det er smerteligt at tale om en sådan genstand, men tillad mig en for alle gange at sige Dem, at jeg ville have gjort uret mod Dem, hvis jeg, selv for at sikre mig min faders bistand, havde modtaget Deres hånd, når min egensindige tilbøjelighed ikke bifaldt denne handling."

"Men hvorfor ser jeg Dem her, Menie? – tilgiv mig, frøken Gray, min tunge så vel som mit hjerte vender tilbage til længst forglemte scener – men hvorfor finder jeg Dem her – og hos dette fruentimmer?"

"Hun er sandt nok ikke alt, hvad jeg ventede af hende," svarede Menie Gray, "men jeg må ikke lade mig styre af fordomme imod fremmede sæder, efter det skridt jeg har taget – hun er desuden opmærksom og ædelmodig på sin måde, og jeg vil vel snart" – hun standsede et øjeblik, og tilføjede: "være under en bedre beskyttelse."

"Under Richard Middlemas'?" sagde Hartley, med en skælvende røst.

"Jeg burde måske ikke besvare dette spørgsmål," sagde Menie, "men jeg duer kun slet til at forstille mig, og til Dem, jeg har tillid til, betror jeg mig ganske. De har gættet rigtigt, hr. Hartley," tilføjede hun, idet en høj rødme farvede hendes kinder, "jeg er kommet hertil for at knytte min skæbne til Deres gamle kammerats."

"Det er altså netop således, som jeg frygtede det!" udbrød Hartley.

"Og hvorfor skulle hr. Hartley frygte det?" sagde Menie Gray. "Jeg har altid anset Dem for at være alt for højmodig dertil – sikkert kunne den trætte, der har fundet sted for længe siden, ikke foranledige stedsevarende mistanke og nag."

"Hvis denne følelse forblev i min egen barm, ville den i det mindste være den sidste, hvormed jeg skulle bebyrde Dem, frøken Gray," svarede Hartley. – "men det er for Dem og for Dem alene, at jeg er bekymret. – Denne person – denne herre, til hvem De agter at betro Dem – ved De, hvor han er – og i hvilken tjeneste?"

"Jeg ved begge dele, og måske nøjagtigere end hr. Hartley kan vide det. Hr. Middlemas har begået store vildfarelser og har hårdt måttet bøde for dem. Men det var ikke i hans landflygtigheds og kummers tid, at den, der har svoret ham troskab, sammen med den vankelmodige verden skulle vende ham ryggen. Desuden har De uden tvivl ikke hørt tale om hans håb om at blive gengivet sit fædreland og sin rang?"

"Jeg har hørt det," svarede Hartley, der tabte sin vante sindighed; "men jeg indser ikke, hvorledes han kan fortjene det på anden måde end ved at blive en forræder mod sin nye herre, og således gøre sig endnu mere uværdig til Deres tillid, end jeg anser ham i dette øjeblik."

"Det er godt, at han ikke hører, hvad De siger," svarede Menie Gray, der, med naturlig følelse, harmedes over denne beskyldning mod sin kæreste. Men øjeblikkelig formildedes igen hendes tone, og hun tilføjede: "Min stemme burde ikke gøre Deres beklagelser mere bitre, men bidrage til at jævne dem. Hr. Hartley, jeg giver Dem mit ord på, at De gør Richard uret."

Hun sagde disse ord med påtagen ro, idet hun kvalte ethvert tegn på det mishag, hun tydeligt følte over denne nedsættelse af den elskede genstand.

Hartley tvang sig til at svare i samme tone.

"Frøken Gray," sagde han, "Deres handlinger og bevæggrunde vil altid være englerene, men tillad mig at bønfalde Dem om, at De vil betragte dette højst vigtige anliggende med verdslig visdoms og klogskabs øjne. Har De nøje overvejet de farer, som står i forbindelse med den beslutning, De har fattet til gunst for et menneske, der – nej, jeg vil ikke igen fornærme Dem – der, som jeg håber, vil fortjene Deres gunst?"

"Da jeg ønskede at se Dem på denne måde, hr. Hartley, og undslog mig fra en meddelelse på et offentligt sted, hvor vi ville have haft mindre frihed til at tale sammen, skete det i den hensigt at fortælle Dem alt. Nogen smerte, tænkte jeg, vil gamle erindringer vel forårsage, men jeg troede sikkert, at den kun ville være øjeblikkelig, og da jeg ønsker at beholde Deres venskab, er det billigt, at jeg bør bevise, jeg endnu fortjener den. Jeg må da først fortælle Dem om min stilling efter min faders død. Efter verdens mening var vi, som De ved, altid fattige, men i ordets egentlige betydning havde jeg ikke vidst, hvad virkelig armod var, førend jeg blev sat i et afhængighedsforhold til en fjern slægtning af min stakkels fader, der brugte vort slægtskab som en grund til at pålægge mig alle hendes husholdnings tyngder og besværligheder, mens hun ikke ville indrømme, at det gav mig et krav på beskyttelse, mildhed, eller noget som helst andet end tilfredsstillelsen af mine mest trængende fornødenheder. Under disse omstændigheder modtog jeg et brev fra hr. Middlemas, hvori

han fortalte sin ulykkelige duel og dens følger. Han havde ikke vovet at skrive til mig om at dele hans elendighed – nu, da han var i en gunstig stilling – under beskyttelse af en mægtig fyrste, hvis visdom forstod at skatte og beskytte de europæere, der trådte i hans tjeneste – nu, da han havde enhver udsigt til at vise vor regering væsentlige tjenester ved sin indflydelse hos Hyder Ali og turde nære håb om at få tilladelse til at vende tilbage og underkaste sig lovens tiltale for sin chefs død – nu bad han mig indtrængende at komme til Indien og at dele hans genoplivede lykke ved at opfylde den forpligtelse, vi for længe siden havde indgået. En betydelig pengesum ledsagede dette brev. Fru Duffer blev mig betegnet som en agtværdig kone, der ville beskytte mig på overfarten. Fru Montreville, en dame af rang, der ejede betydelige besiddelser og en stor indflydelse i Mysore, ville modtage mig ved min ankomst til St. Georgsfortet og føre mig sikkert til Hyders gebet. Fremdeles anbefalede man mig, at jeg, med hensyn til hr. Middlemas' særegne stilling, skulle fordølge hans navn under sagens gang, og at den foregivne grund til min rejse skulle være, at jeg ville indtage en post i denne dames familie. Hvad skulle jeg gøre – min pligt imod min stakkels fader var til ende, og mine andre venner anså forslaget som alt for fordelagtigt til at forkastes. De givne anvisninger og den indesluttede pengesum syntes at fjerne alle betænkeligheder, og min umiddelbare beskytterinde og slægtning ønskede så ivrigt at jeg skulle modtage det gjorte tilbud, at hun endog lod mig at forstå, at hun ikke ville opmuntre mig til at stå mig selv i lyset, ved fremdeles at give mig husly og føde (hun gav mig kun lidt mere) hvis jeg var dåre nok til at afslå det."

"Den skændige!" sagde Hartley, "hvor lidt fortjente hun at have Dem i sin varetægt!"

"Lad mig tale et stolt ord, hr. Hartley, og da vil De måske ikke dadle mine slægtninge så meget. Alle Deres overtalelser og endog Deres trusler ville ikke have bevæget mig til at tage et skridt, som har mindst en ting ved sig, som jeg fandt det vanskeligt at forsone mig med. Men jeg havde elsket Middlemas – jeg elsker ham endnu – hvorfor skulle jeg nægte det? – og jeg har ikke draget i betænkning at fæste lid til ham. – Uden den sagte røst, som stadig erindrede mig om min forpligtelse, ville jeg mere hårdnakket have bevaret min kvindelige stolthed. Jeg ville da, som De måske ville have tilrådet, i det mindste have ventet, til min elskede personlig kom til England, og jeg kunne have haft den forfængelighed at tænke," tilføjede hun med et svagt smil, "at hvis jeg var værd at besidde, så fortjente jeg også, at man hentede mig."

"Og dog nu – selv nu," svarede Hartley, "må De være retfærdig mod Dem selv, mens De er højmodig mod Deres elskede. Nej, se ikke så vredt, men hør mig. Jeg tvivler om sømmeligheden af, at De er under denne ukvindelige dames opsyn, der ikke længere kan kaldes en europæer. Jeg har indflydelse nok hos damer af den højeste rang på etablissementet – i denne himmelegn har højmodighed og gæstfrihed hjemme – der er ikke en af dem, der ikke, når hun først kender Deres karakter og historie, vil ønske at have Dem i sit selskab og under sin beskyttelse, indtil Deres elskede vil være i stand til at retfærdiggøre sit krav på Deres hånd for verdens øjne. Jeg selv vil ikke give ham nogen grund til mistanke eller volde Dem, Menie, et uroligt øjeblik. Giv mig blot Deres samtykke til den

forandring, jeg har foreslået, og i det samme øjeblik jeg ser Dem under en agtværdig og umistænkelig beskyttelse, vil jeg forlade Madras og ikke vende tilbage, førend Deres skæbne på en eller anden måde er fast afgjort."

"Nej, Hartley," sagde frk. Gray. "Det kan, det må være venskab, der bringer Dem til at give mig dette råd, men det ville være højst nedrigt af mig, hvis jeg ville forbedre min egen stilling på Deres udsigters bekostning. – hvad ville det desuden være andet end at afvente tilfældige omstændigheders lykketræf, i den hensigt at dele den stakkels Middlemas' skæbne, hvis den skulle blive lykkelig, og støde ham fra sig, hvis den skulle tage en ulykkelig vending? Sig mig blot, efter Deres egen bestemte kundskab, om De anser dette fruentimmer for en uværdig og upassende beskytterinde for en så ung person, som jeg er?"

"Efter min egen kundskab kan jeg intet sige. Ja, jeg må tilstå, at rygtet endog er meget afvigende i henseende til fru Montrevilles karakter. Men sikkert er den blotte mistanke ..."

"Den blotte mistanke, hr. Hartley, kan ikke have nogen vægt hos mig, da jeg derimod kan sætte den mands vidnesbyrd, med hvem jeg vil dele min tilkommende skæbne. De erkender, at spørgsmålet blot er tvivlsomt, og skulle da ikke den mands forsikring, om hvem jeg har en så høj mening, være afgørende i en tvivlsom sag? Hvad må han dog være, hvis denne fru Montreville var en anden end den, han har fremstillet hende at være?"

"Hvad må han dog være!" tænkte Hartley ved sig selv, men intet ord kom over hans læber. Han så ned for sig i et dybt

drømmeri og fo'r endelig op derfra, da frøken Gray talte til ham.

"Det er tid at erindre Dem om, hr. Hartley, at vi må adskilles. Gud skænke Dem sin velsignelse og beskyttelse."

"Og Dem, dyrebare Menie," udbrød Hartley, idet han sank på knæ for hende, og trykkede til sine læber den hånd, hun rakte ham, "Gud skænke Dem sin velsignelse! – De må fortjene den. Gud beskytte Dem – De trænger til beskyttelse. – Og hvis det skulle gå Dem anderledes, end De håber, send da øjeblikkelig bud efter mig, og, hvis noget menneske kan hjælpe Dem, så vil Adam Hartley!"

Han rakte hende et kort med sin adresse, derpå styrtede han ud af værelset. I salen mødte han husets herskerinde, der gav ham en stolt kompliment til afskedshilsen, mens en indfødt tjener af den øverste klasse, som ledsagede hende, gjorde en dyb og ærbødig hilsen.

Hartley ilede bort fra den sorte stad, mere overtydet end nogen sinde om, at man havde et eller andet bedrag i sinde med Menie Gray – mere bestemt end nogen sinde på at anvende alt til hendes frelse, men også endnu mere forvirret, da han begyndte at overveje den tvivlsomme natur af den fare, der måske truede hende, og de indskrænkede midler til beskyttelse, som han kunne frembyde imod den.

Trettende kapitel

Da Hartley forlod værelset i Ram Sing Cottahs hus ad den ene udgang, forlod frøken Gray det ad en anden, for at begive sig til sit kammer. Også hun havde grund til hemmelige og ængstelige betragtninger, da al hendes kærlighed til Middlemas, og hendes fulde tillid til hans ære, ikke ganske kunne besejre hendes tvivl med hensyn til den persons karakter, han havde valgt til hendes midlertidige beskytterinde. Og desuden kunne hun ikke støtte disse tvivl på nogen bestemt grund. Det var snarere en uvilje for hendes beskytters almindelige adfærd og en afsky for hendes mandlige begreber og udtryk, der voldte hendes mishag, end noget som helst andet.

Imidlertid trådte fru Montreville ledsaget af sin sorte tjener ind i det værelse, som Hartley og Menie Gray nylig havde forladt. Det syntes af den efterfølgende samtale, at de fra et eller andet skjult sted havde hørt den sammenkomst, vi omtalte i det forrige kapitel.

"Det er en stor lykke, Sadoc," sagde damen; "at der i denne verden findes så store narre."

"Og så store skurke," svarede Sadoc på godt engelsk, men i en højst fortrædelig tone.

"Dette fruentimmer er nu," vedblev damen, "hvad man i Europa kalder en engel."

"Ja, og jeg har set sådanne i Hindustan, som man godt kunne kalde djævle."

"Jeg er vis på at denne – hvad er det han hedder – denne Hartley, er en næsvis djævel, for hvad har han at bestille her? Hun vil ikke vide af ham. Hvad angår han hende? Jeg ville ønske, at vi var vel over Ghauterne igen, min kære Sadoc."

"Hvad mig angår," svarede slaven, "så har jeg halvt om halvt besluttet aldrig at bestige Ghauterne mere. Hør, Adela, jeg begynder at blive led og ked af den plan, vi har lagt. Dette væsens tillidsfulde renhed – kald hende engel eller kvinde som De vil – bringer mig til at betragte mine kunstgreb som alt for skammelige selv i mine øjne. – Jeg føler mig uskikket til længere at være Deres ledsager på denne dristige vej, De går. – Lad os skilles som venner."

"Amen, din kryster. Men *hun* bliver hos mig," svarede dronningen af Saba.

"Hos dig?" svarede den formentlige sorte – "Aldrig! Nej, Adela, hun er under det britiske flags skygge, og hun skal nyde dets beskyttelse."

"Ja – og hvad beskyttelse vil det skænke dig selv?" svarede amazonen. – "hvad om jeg klappede i hænderne og befalede en snes af mine sorte tjenere at binde dig som et får og derpå sendte bud til præsidentskabets guvernør, at en vis Richard Middlemas, der havde gjort sig skyldig i oprør, mord, desertion og tjent hos sine landsmænds fjender, befinder sig her i Ram Sing Cottahs hus, forklædt som en sort tjener?"

Middlemas dækkede sit ansigt med sine hænder, mens fru Montreville fortsatte med at overvælde ham med bebrejdelser.

"Ja," sagde hun, "slave og søn af en slave! Siden du bærer mit hustyendes dragt, så skal du adlyde mig lige så fuldt som de øvrige – hvis ikke, så venter dig piskeslag, lænker, skafottet, du

renegat! – galgen, du morder! Vover du at betænke dig ved den afgrund af elendighed, hvorfra jeg har opløftet dig, til at dele min rigdom og min kærlighed? Husker du ikke, at denne blege, kolde, ulidenskabelige piges billede den gang var dig så ligegyldigt, at du ofrede det som en tribut, du skyldte *hendes* velvilje, der befriede dig, og hendes kærlighed, der nedlod sig til at elske en sådan usling som du?"

"Ja, grusomme kvinde," svarede Middlemas, "men var det mig, der opmuntrede den unge tyrans heftige lidenskab for et portræt eller som lagde den afskyelige plan, at bringe originalen i hans magt?"

"Nej – for dertil udfordredes hjerne og kløgt. Men det var dit hverv, kraftløse skurk, at udføre den plan, som en dristigere ånd havde lagt, det var dig, der skulle lokke hende til denne fremmede strand under påskud af en kærlighed, som aldrig var til hos dig, koldblodige nidding."

"Stille, natugle," svarede Middlemas, "driv mig ikke til en afsindighed, der bringer mig til at glemme, at du er en kvinde."

"En kvinde, kujon! Er det dit påskud for at skåne mig? – hvad er da du, der skælver for en kvindes blik, en kvindes ord? – jeg er en kvinde, renegat, men en, der bærer en daggert, og som i lige høj grad foragter din styrke og dit mod. Jeg er en kvinde, der har set flere døende mænd, end du har dræbt rådyr og antiloper. Du har, som et fem års barn, kastet dig ind i menneskenes vilde lege og vil kun blive trådt under fode og knust for din ulejlighed. Du vil være en dobbelt forræder, ikke sandt? – forråde din brud til fyrsten for at få midler i hænde til at forråde fyrsten til englænderne og således vinde nåde hos dine landsmænd? Men mig skal du ikke bedrage. Jeg vil ikke

række dig hjælp af mine skatte og mine soldater, for til sidst at blive opofret til denne nordiske istap. Nej, jeg vil bevogte dig, som den onde ånd bevogter troldmanden. Gør blot den mindste mine til at forråde mig, mens vi er her, og jeg angiver dig til englænderne, der måske kunne tilgive den lykkelige nidding, men ikke den, der kun kan tilbyde bønner for sit liv i stedet for nyttige tjenester. Lad mig se dig troløs på den anden side af Ghauterne, og nawauben skal erfare dine rænker hos Nizam og Mahratterne og din beslutning om at overgive Bangalore til englænderne, når Tippoos uklogskab vil have gjort dig til hilledar. Gå, hvorhen du vil, slave, du skal finde, at jeg er din herskerinde."

"Og en skøn, men en uvenlig herskerinde," sagde den forstilte slave, idet han pludselig forandrede sin tone til en påtagen ømhed. "Det er sandt, jeg havde medynk med denne ulykkelige kvinde. Det er sandt, at jeg ville frelse hende, hvis jeg kunne – men højst uretfærdigt ville det være at tiltro mig, at jeg under nogen omstændigheder ville foretrække hende for min Nourjehan, mit verdens lys, min Mootee Mahul, paladsets perle ..."

"Lutter falsk mønt og tomme komplimenter," sagde begum. "Lad mig i to korte ord høre, at du vil overlade denne kvinde til min rådighed."

"Men ikke for at blive levende begravet under dit sæde, ligesom den tjerkesserinde, på hvem du var skinsyg," sagde Middlemas gysende.

"Nej, dåre; hendes lod skal ikke være værre end at være en fyrstes elskerinde. Har du, flygtning og forbryder, som du er, en bedre skæbne at tilbyde hende?"

"Men," svarede Middlemas, der selv under sin skændige forklædning rødmede ved bevidstheden om sit skændige forhold, "jeg vil have, at der ikke skal lægges nogen tvang på hendes tilbøjelighed."

"Hun skal have den frist, som rimelighedens love tilsteder," svarede den kvindelige tyran. "En uge er lang tid nok for hende til at bestemme sig, om hun med sin frie vilje vil være en højmodig tilbeders elskede."

"Ja," sagde Richard, "og inden denne uge er forbi ..." Han standsede pludselig.

"Hvad vil hænde, inden denne uge er forbi?" sagde begum Montreville.

"Intet – intet af vigtighed. Jeg overlader hendes skæbne i dine hænder."

"Det er godt – vi begiver os i nat på hjemrejsen, så snart månen viser sig på himmelen. Giv de fornødne befalinger til vort følge."

"At høre dig er at adlyde dig," svarede den formentlige slave og forlod værelset.

Begumens øjne forblev fæstede på den dør, ud af hvilken han var gået. "Nidding – tvetungede nidding," sagde hun, "jeg ser din list. Du ville bedrage Tippoo både i politik og i kærlighed. Men mig kan du ikke bedrage. – Hov, opvarter! Lad et pålideligt sendebud holde sig rede til øjeblikkelig at afgå med breve, som jeg straks skal skrive. Hans afrejse må være en hemmelighed for enhver. Og nu skal dette blege skyggebillede snart erfare sin skæbne og vide, hvad det er at have rivaliseret med Adela Montreville."

Mens den amazoneagtige fyrstinde rugede over hævnplaner imod sin uskyldige rivalinde og den skyldige elsker, grundede den sidste lige så dybt over sine egne planer. Han havde ventet indtil det korte tusmørke, som kvæger Indien gjorde hans forklædning fuldstændig og begav sig i hast hen til den del af Madras, der bebos af europæerne, eller som den kaldtes, St. Georgsfortet.

"Jeg vil endnu frelse hende," sagde han – "inden Tippoo kan gribe sit bytte, vil vi rejse en storm omkring hans øren, som ville bortjage krigens gud selv fra skønhedsgudindens favntag. Fælden skal omslutte denne indiske tiger, inden han får tid til at opsluge den lokkemad, der hildede ham i snaren."

Mens Middlemas nærede dette håb, nærmede han sig residensen. Skildvagten anholdt ham naturligvis, men han kendte feltråbet og kom ind uden modstand. Han gik rundt om den bygning, hvori rådspræsidenten boede, en duelig og virksom, men samvittighedsløs mand, der hverken i sine egne eller kompagniets anliggender ansås for at bekymre sig meget om de midler, af hvilke han betjente sig for at opnå sin hensigt. En sagte banken på en lille dør i væggen blev besvaret af en sort slave, der førte Middlemas hen til det nødvendige tilbehør for enhver regering. En bagtrappe, som igen førte ham op til den store mands dubash eller forvalter, braminen Paupiahs kontor, ved hvem han fornemmeligt stod i forbindelse med de indfødte fyrsters hoffer og drev mange hemmelighedsfulde rænker, som han ikke meddelte sine brødre ved rådsbordet.

Det er måske retfærdighed imod den skyldige og ulykkelige Middlemas at antage, at han, hvis en britisk officers mellemkomst her havde fundet sted, kunne have ladet sig

bevæge til at overgive sig til dennes nåde, at han ville have åbenbaret sin hele skændige handel med Tippoo, opgivet sine brødefulde ærgerrighedsplaner og henvendt alle sine tanker på Menie Grays frelse, inden hun blev ført bort til et sted, hvor engelsk beskyttelse ikke kunne nå hende. Men den tynde, mørke figur, der stod foran ham, indhyllet i gevandter af guldbroderet musselin, var Paupiah, der var bekendt som en hovedrådgiver ved sorte planer, en østerlandsk Machiavelli, hvis talrige rynker var en følge af mange rænker, i hvilke den fattiges tilværelse, den riges lykke, mænds ære og kvinders kyskhed var blevet ofret uden betænkning, når det gjaldt en eller anden privat eller politisk fordel. Han spurgte ikke en gang, ved hvilke midler den britiske renegat agtede at erhverve den indflydelse hos Tippoo, der kunne sætte ham i stand til at forråde ham – han ønskede blot at være forvisset om, at kendsgerningen var for hånden.

"De vil sætte Deres hoved i fare, hvis De bedrager Paupiah, eller bruger ham til et middel for at bedrage hans herre. Jeg og hele Madras ved, at nawauben har sat sin unge søn Tippoo til viceregent over sit nys erhvervede Bangalore, som Hyder for nylig har føjet til hans besiddelser. Men at Tippoo skulle overdrage en frafalden europæer bestyrelsen over denne vigtige plads, synes mere tvivlsomt."

"Tippoo er ung," svarede Middlemas, "og for ungdommen er lidenskabernes fristelse, hvad en lilje på søens overflade er for barnet – den vil vove sit liv for at nå den, skønt den, når barnet har fået den i hænde, kun er af ringe værdi. Tippoo besidder sin faders list og militære talenter, men han savner hans forsigtige visdom."

"Du taler sandhed – men når du er guvernør over Bangalore, har du da stridskræfter, hvormed du kan holde denne plads, indtil du får undsætning fra mahratterne eller briterne?"

"Tvivl ikke om det – begumen Mootee Mahul, eller som europæerne kalder hende, Montrevilles soldater tilhører hende mindre end mig. Jeg er selv hendes bukshee (general) og hendes sirdarer er mig hengivne. Med disse kunne jeg holde mig i Bangalore i 2 måneder, og den britiske arme kan være udenfor dette sted i en uge. Hvad vover De ved at lade general Smiths armé rykke nærmere hen mod grænsen?"

"Vi sætter en fast fred med Hyder Ali i vove," svarede Paupiah, "for hvilken han har fremsat fordelagtige tilbud. Men jeg kan ikke sige andet, end at din plan kan være højst fordelagtig. Du siger, at Tippoos skatte er i fortet?"

"Hans skatte og hans *zenana* [Note 3)]; jeg kan måske endog være i stand til at sikre mig hans person."

"Det ville være et godt pant ..." svarede den indiske minister.

"De samtykker i, at skatterne indtil den sidste øre skal blive delt på den måde, som dette dokument angiver?"

"Den andel, Paupiahs herre får, er alt for lille," sagde braminen; "og Paupiahs navn er forbigået."

"Begumens del kan blive fordelt imellem Paupiah og hans herre," svarede Middlemas.

"Men begumen vil vente sin part," svarede Paupiah.

"Lad mig alene handle med hende," svarede Middlemas. "Før slaget er sket, skal hun ikke vide noget om vor hemmelige traktat, og siden vil hendes fejlslagne forventning kun være af ringe vigtighed. Og nu må De erindre mine betingelser: At min rang gengives mig – og at jeg får fuldkommen benådning."

"Ja," svarede Paupiah forsigtigt, "hvis Deres plan lykkes. Men hvis De skulle forråde, hvad der her er forhandlet, så vil jeg finde en Looties dolk, som skal nå dig, om du så sad i skjul under folderne af nawaubens klædedragt. Modtag imidlertid dette sendebrev og afsend det, når De er i besiddelse af Bangalore, til general Smith, hvis tropper skal få ordre til at nærme sig så tæt til Mysores grænser, som det kan ske uden at vække mistanke."

Således adskiltes dette værdige par. Paupiah for at berette sin principal indledningen af disse sorte rænker, Middlemas for at følge med begumen på tilbagevejen til Mysore. Tippoos guld og diamanter, den myndighed, som han stod på nippet til at erhverve sig, hans unddragelse såvel fra den irritable Tippoos lunefulde myndighed, som fra begumens byrdefulde fordringer, var så behagelige genstande for hans betragtninger, at han næppe engang tænkte på sit europæiske offers skæbne uden at neddysse sin samvittighed med det håb, at den eneste skade, som kunne tilføjes hende, ville være nogle dages skræk, mens han imidlertid ville se sig i stand til at befri hende fra tyrannen, i hvis zenana hun kun for en tid ville komme til at sidde fanget. Han besluttede derfor at afholde sig fra at se hende, indtil det øjeblik, da han kunne skænke hende beskyttelse, idet han med føje betænkte den fare, hans hele plan kunne være underkastet, hvis han på ny vakte begumens skinsyge. Denne, troede han, var nu indslumret, og under deres tilbagerejse til Tippoos lejr i nærheden af Bangalore, gjorde han sig alle anstrengelser for at formilde den ærgerrige og snedige kvinde ved smigren i forening med de mere glimrende udsigter

til rigdom og magt, der, som han foregav, åbnede sig for dem begge ved det heldige udfald af hans nærværende foretagende.

Det er næppe nødvendigt at bemærke, at disse ting alene kunne foregå i det tidligere tidsrum af vort herredømme i Indien, da direktørernes tvangsbånd var ufuldkomment, og kronens slet ikke var til. Min ven, hr. Fairscribe, er imidlertid af den mening, at der er en anakronisme i indførelsen af Paupiah, den engelske guvernørs braminske dubash.

Fjortende kapitel

Det ser ud, som den skinsyge og tyranniske begum ikke længe udsatte sit forsæt at martre sin rivalinde ved at gøre hende bekendt med den skæbne, der ventede hende. Med bønner eller belønninger bevægede Menie Gray en af Ram Sing Cottahs tjenere til at overbringe Hartley følgende i forvirring nedskrevne billet:

> "Alt hvad Deres frygt forudsagde er sandt. – Han har overleveret mig til en grusom kvinde, der truer med at sælge mig til Tippoo. – Frels mig, hvis De kan – hvis De ikke har nogen medlidenhed, eller ikke kan komme mig til hjælp, er der intet håb tilbage for mig på jorden.
>
> *M. G."*

Den hast, hvormed doktor Hartley ilede til fortet og forlangte audiens hos guvernøren, blev spildt ved de forhalinger, som Paupiah vidste at lægge i vejen.

Det stemte ikke med denne snedige hindus planer, at der skulle komme nogen forhindring for begumens og hendes yndlings afrejse, da han tog hensyn til, hvor meget den sidstes planer stemte overens med hans egne. Han anstillede sig vantro, da Hartley besværede sig over, at en englænderinde mod sin vilje blev holdt tilbage i begums følge, behandlede frøken Grays klage som resultatet af en eller anden kvindelig strid, som ikke var værd at lægge mærke til, og da han endelig gjorde

nogle skridt til sagens nøjere undersøgelser, sørgede han for, at disse skulle blive så langsomme, at begumen og hendes følge i mellemtiden var så langt borte, at ingen forhindring kunne nå dem.

Hartley lod sig af sin uvilje forlede til bebrejdelser mod Paupiah, i hvilke han ikke sparede hans principal. – Alene dette tjente til at give den ufølsomme bramin et påskud til at udelukke ham fra residensen med et vink om, at han, hvis han vedblev at føre et så uklogt sprog, kunne vente at blive fjernet fra Madras og sat på et eller andet bjergfort eller en by imellem bjergene, hvor hans medicinske kundskaber ville finde fuld beskæftigelse med at beskytte ham selv og andre mod det usunde klima.

Idet han bortfjernede sig, yderst opbragt og fuld af en unyttig harme, var Esdale den første person, som Hartley tilfældigvis traf på, og drevet af utålmodighed meddelte han ham den skændige opførsel, guvernørens dubash, som han udtrykte sig, havde vist, og hvormed, som han kun havde alt for megen grund til at formode, guvernøren selv så igennem fingrene, og han ytrede sig med heftighed imod den mangel på mod, som det forrådte at give en britisk undersåt til pris for renegaters list og en tyrans magt.

Esdale hørte på ham med den art af ængstelse, som kloge mænd røber, når de føler sig nærved at komme i ulejlighed over en uklog vens ord.

"Hvis De ønsker at skaffe Dem personlig ret i denne sag," sagde han endelig, "så må De henvende Dem til kompagniets bestyrelse i London, hvor jeg – mellem os at sige – har mistanke

om, at der hurtigt opdynger sig klager, både over Paupiah og hans herre."

"Jeg bryder mig ikke om nogen af dem," sagde Hartley. "Jeg trænger ikke til personlig retfærdighed – jeg attrår ingen – jeg forlanger alene bistand for Menie Gray."

"I dette tilfælde," sagde Esdale, "har De kun én tilflugt – De må henvende Dem til Hyder selv –"

"Til Hyder – til oprøreren – tyrannen?"

"Ja, til denne usurpator og tyran," svarede Esdale, "må De finde Dem i at henvende Dem. Han sætter sin stolthed i at blive anset for streng udøver af retfærdighed; og måske behager det ham ved denne, som ved andre lejligheder, at vise sig som en upartisk øvrighedsperson."

"Så går jeg og forlanger retfærdighed ved hans fodskammel," sagde Hartley.

"Ikke så hurtigt, min kære Hartley," svarede hans ven; "først må De overveje faren derved. Hyder er retfærdig af princip og måske af politiske hensyn, men hvad hans temperament angår, så er hans blod så stormende, som det vel nogen sinde rørte sig under en sort hud, og hvis De ikke finder ham i lune til at dømme, kan han måske være tilbøjelig til at dræbe. Det falder ham lige så ofte ind at bruge pilen og buestrengen som retfærdighedens vægtskål!"

"Lige meget – jeg vil på øjeblikket fremstille mig for hans durbar. Guvernøren kan for skams skyld ikke nægte mig anbefalingsskrivelser."

"Tænk aldrig på at forlange dem," sagde hans mere erfarne ven; "det vil koste Paupiah meget lidt at få dem affattede således, at Hyder ville finde sig bevæget til på én gang og for

bestandig at befri vor mørke dubash for den hårdnakkede og frittalende doktor Adam Hartley. Et sendebud fra regeringen rejser i morgen til Seringapatam. Søg at slutte Dem til ham på vejen, hans pas vil beskytte jer begge. Kender De ingen af de høvdinge, der omgiver Hyders person?"

"Ingen, undtagen hans sidste udsending til dette sted, Barak el Hadgi," svarede Hartley.

"Hans bistand," sagde Esdale, "kan, skønt han kun er en fakir, være lige så virksom, som den, personer af større anseelse kan give Dem. – Og når jeg skal sige sandheden, så ved man ikke, på hvem man bedst kan gøre regning, når talen er om en despots luner. – Følg mit råd, kære Hartley, overlad den stakkels pige til sin skæbne. – Når De alvorligt foresætter Dem at ville frelse hende, er der hundrede sandsynligheder imod én for, at De alene forvolder Deres egen undergang."

Hartley rystede på hovedet og tog hurtigt afsked med Esdale, som han forlod i den lykkelige og selvtilfredse sjælstilstand, som findes hos den mand, der har givet en ven det bedste råd som stod i hans magt og så med en god samvittighed kan vaske sine hænder for alle følger.

Efter at have forsynet sig med penge og medtaget tre pålidelige indfødte tjenere, der, ligesom han selv, red på arabiske heste, men ikke førte noget telt og kun liden bagage med sig, spildte den ivrige Hartley intet øjeblik med at begive sig på vej til Mysore og søgte imens at genkalde i sin erindring enhver historie, han nogen sinde havde hørt om Hyders retfærdighed og upartiskhed, for at forvisse sig om, at han ville finde nawauben tilbøjelig til at beskytte en hjælpeløs kvinde, selv mod sit riges tilkommende arving.

Førend han begav sig udenfor Madras' gebet, nåede han den vakeel, eller det sendebud fra den britiske regering, om hvem Esdale havde talt. Denne mand, der var vant til for en sum penge at tillade europæiske handlende, der gik på eventyr og ønskede at besøge Hyders hovedstad, at dele sin beskyttelse, sit pas og sin eskorte, var ikke tilbøjelig til at nægte en i Madras anset herre samme gode tjeneste, og tilskyndet af en forøget gavmildhed, lovede han at rejse så hurtigt som muligt. Det var en rejse, som ikke lod sig udføre uden mange strabadser og betydelig fare, da de skulle drage igennem et land, som hyppigt var udsat for alle krigens onder. I særdeleshed da de nærmede sig Ghauterne, disse frygtelige bjergpas, som fører fra Mysores højslette, og igennem hvilke mægtige strømme, som udspringer i midtpunktet af den indiske halvø, finder deres vej til havet.

Solen var gået ned, inden rejseselskabet nåede foden af et af disse farlige pas, gennem hvilket vejen førte op til Seringapatam. En snæver sti, som nu lignede et tomt flodleje, og som slyngede sig i vejret imellem umådelige klipper og afgrunde, var i det ene øjeblik aldeles overskygget af mørke skove af teaktræer, og førte i det næste ved siden af uigennemtrængelige, med højt græs bevoksede heder, som var opholdssted for sjakaler og tigre.

Ad denne uvenlige sti fortsatte de rejsende deres vej i tavshed – Hartley, hvis utålmodighed drev ham til at ile foran vakeelen, spurgte ivrigt, hvornår månen ville oplyse det mørke, som efter solens nedgang hurtigt omgav dem. De indfødte svarede ham med deres sædvanlige udtryksmåde, at månen var på sin mørke side, og at han ikke kunne håbe at se den bryde frem igennem

en sky og oplyse de buskadser og lag af sorte og skiferdannede klipper, blandt hvilke deres vej slyngede sig. Hartley havde derfor ingen anden tilflugt end bestandig at holde sit øje fæstet på den tændte lunte, som blev båret af sowaren, eller den foran ham ridende rytter, og lunten var af gode grunde altid i beredskab for at anbringes ved luntelåsen. Vedetten holdt på sin side et vågent øje med dowrahen [Note 4)], en vejviser, de havde fået ved sidste landsby, og, som da han allerede var over halvvejen fra sit hjem, var mistænkt for at spejde efter midler til at undvige og således spare den ulejlighed af følge dem længere.

Dowrahen derimod, der vidste, at den tændte lunte og det ladte gevær var bag ved ham, råbte fra tid til anden, for at vise at han passede sin dont og for at påskynde de rejsendes march. Hans skrig blev nu og da besvaret af et ulla-råb fra de sorte soldater, som sluttede troppen og som morede sig ved at tænke på tidligere eventyr, plyndringen af en kaffila (et selskab rejsende købmænd) eller en anden lignende bedrift, eller måske grublede på, at en tiger i det høje græs tålmodigt kunne ligge på lur efter den sidste af rejseselskabet, for at springe på ham efter sin sædvane.

Solen, der kom igen næsten lige så pludseligt, som den havde forladt dem, lyste nu for de rejsende på resten af deres bjergfart, og fremkaldte fra de til selskabet hørende muhamedanere morgenbønnen Alla Akbar, som genlød i lange toner imellem klipperne og bjergkløfterne, og de fortsatte nu med ringere møje deres hurtige march, indtil passet åbnede sig og viste dem en ubegrænset strækning, bevokset med højt græs, i hvis midte der rejste sig et enestående højt fort, der var opført

af ler. På denne slette havde røveri og krig afbrudt flidens arbejder, og jordbundens rige vegetation havde på få år forvandlet et frugtbart markland til en næsten uigennemtrængelig tykning. Som en følge heraf var bredderne af en lille nullah, eller bæk, dækkede med fodspor af tigre og andre rovdyr.

Her standsede de rejsende for at drikke og for at forfriske sig og deres heste, og det var i nærheden af dette sted, at Hartley så et syn, der tvang ham til at sammenligne den genstand, som opfyldte hans egne tanker, med den elendighed, der havde ramt en anden.

På en plet, ikke langt fra bækken, gjorde vejviseren dem opmærksom på en med hår overalt bevokset mand af et højst elendigt udseende, der sad på en tigerhud. Hans legeme var dækket med skarn og aske, hans hud forbrændt af solen, hans dragt bestod af nogle usle pjalter. Han syntes ikke at lægge mærke til de rejsendes komme, bevægede sig ikke, og talte ikke et ord, men havde sine øjne ufravendt fæstede på en lille og plumpt dannet grav, som var rejst af de sorte kiselsten, der lå rundt omkring, og under hvilke der var en lille plads for en lampe. Da de nærmede sig denne mand, og foran ham lagde nogle penge og noget ris, bemærkede de, at der ved siden af ham lå hjerneskallen og benene af en tiger og en sabel, som næsten var fortæret af rust.

Mens de betragtede denne elendige genstand, gjorde vejviseren dem bekendt med hans tragiske historie. Sadhu Sing havde været en sipahee eller soldat, og følgelig en fribytter, der var født i en halvt ødelagt landsby, som de havde passeret den forrige dag, og hvis stolthed han var. Han var forlovet med en

sipahees datter, der tjente i det fort, som de så i nogen afstand hæve sig over det høje græs. – Til behørig tid kom Sadhu med sine venner for at holde bryllup og bringe bruden hjem. – Hun red på en tatoo, en lille hest af den art, som findes der i landet, og Sadhu og hans venner gik foran hende til fods, i al deres fryd og stolthed. – Idet de nærmede sig den nullah, i nærheden af hvilken de rejsende hvilede sig, hørte de et frygteligt brøl, ledsaget af et jammerskrig. – Sadhu Sing, der øjeblikkelig vendte sig, så intet spor af sin brud undtagen at hendes hest løb i vild galop i én retning, mens på den anden side det lange græs og siv bevægede sig, ligesom havets bølger når de oprøres af en hajfisk, som skyder sig nær dets overflade. Sadhu trak sin sabel og styrtede frem i denne retning – de øvrige af selskabet blev ubevægelige stående, indtil de vaktes af deres forstenelse ved et kort smertensbrøl. Nu styrtede de hen imellem græsset med deres dragne våben, hvor de snart fandt Sadhu Sing, der holdt sin bruds lig i sine arme, mens tigerens døde krop lå noget derfra, aflivet ved et slag over nakken, som fortvivlelse alene kunne have bibragt den. Den sin brud berøvede brudgom ville ikke tillade nogen indblanding i sin sorg. Han gravede selv en grav for sin Mora, oprejste over den det plumpe gravmæle, de så, og forlod aldrig siden den plet. Rovdyrene selv syntes at agte eller frygte hans fortvivlede sorg. Hans venner bragte ham føde og vand fra nullahen, men han smilte aldrig, eller viste noget tegn på taknemmelighed, undtagen når de bragte ham blomster til at strø på Moras grav. Fire eller fem år var efter vejviserens forsikring henrundet, og Sadhu Sing forblev endnu her blandt minderne om hans sorg og hans hævn, og viste alle kendetegn på en nærmende alderdom, skønt han endnu var i

ungdommens vår. – Denne fortælling påskyndede de rejsendes borttog fra deres hvilested. Vakeelen, fordi den erindrede ham om de farer, det høje græs frembød, og Hartley, fordi den kun alt for nøje stemte overens med den sandsynlige skæbne, som ventede hans elskede, der næsten var i en frygteligere tigers klør end den, hvis skelet lå ved Sadhu Sings side.

Det var ved det allerede nævnte fort, at de rejsende modtog de første efterretninger om begumens og hendes selskabs rejse af en peon (eller fodsoldat), der havde været i deres følge, men nu var på tilbagevejen til kysten. De havde rejst, sagde han, med stor hast, indtil de besteg Ghauterne, hvor en afdeling af begumens egne tropper stødte til dem, og han og de andre, der var fulgte med fra Madras, som en midlertidig eskorte, blev betalt og sendt hjem. Derefter var det, så vidt han vidste, begum Mootee Mahuls hensigt i langsomme marcher og under hyppige ophold at drage videre til Bangalore, hvis omegn hun ikke ønskede at nå, før prins Tippoo, med hvem hun gerne ville have en samtale, var kommet tilbage fra et tog mod Vandicotta, hvorpå han for kort siden havde begivet sig.

Resultatet af hans ivrige efterforskninger gav Hartley grund til at håbe, at han, skønt Seringapatam lå 120 kilometer østligere end Bangalore, dog ved en hurtig rejse kunne vinde tid til at kaste sig for Hyders fødder og bønfalde ham om hans mellemkomst, før mødet imellem Tippoo og begumen ville afgøre Menie Grays skæbne. På den anden side skælvede han, da peonen fortalte, at begumens bukshee, eller general, der forklædt var rejst med hende til Madras, nu havde antaget sin rangs dragt og karakter, og at man ventede, han ville blive hædret af den muslimske fyrste med en eller anden høj

værdighed. Med endnu dybere ængstelse erfarede han, at en palankin, som af den orientalske skinsyges slaver blev bevogtet med den største omhu, efter hvad man hviskede til hinanden, indeholdt en feringi eller en europæisk kvinde, skøn som en houri, der var blevet skaffet fra England af begum, som en present til Tippoo. Niddingsdåden var derfor ved at iværksættes. Det stod kun tilbage, om den ikke ved hurtighed fra Hartleys side endnu kunne blive forhindret.

Da den ivrige forsvarer af den forrådte uskyldighed ankom til Hyders hovedstad, kan man let tænke sig, at han ikke spildte mindste tid med at bese det berømte Vishnutempel eller Lollbangs pragtfulde haver, som var mindesmærker om Hyders pragt, og nu gemmer hans jordiske levninger. Tværtimod, han var ikke så snart ankommet til staden, før han ilede hen til den fornemste moske, da han ikke nærede tvivl om, at han jo der snarest kunne få efterretning om Barak el Hadgi.

Han nærmede sig følgelig det hellige sted, og da det ville have kostet en feringi livet at betræde det, betjente han sig af en from muselmand til at skaffe sig underretning om den person, han søgte. Han erfarede snart, at fakiren Barak, som han havde formodet, var i moskeen, beskæftiget med sit kald: At læse steder af Koranen og dens ypperste fortolkere. At afbryde ham i dette fromme hverv var umuligt, og kun ved en anselig gave kunne han formå den muslim, af hvem han før havde betjent sig, til at stikke den hellige mand et papir i ærmet, som indeholdt hans navn og navnet på den khan, hvori vakeelen havde taget sin bopæl. Agenten bragte ham det svar, at fakiren, fordybet, som man kunne vente sig, i den hellige pligt, som han stod i færd med at udøve, ikke havde lagt kendelig mærke til

den meddelelse, som vor Feringi Sahib (europæiske herre) havde sendt ham. Forvirret over tabet af tiden, hvoraf hvert minut var kostbart, søgte Hartley nu at formå muselmanden til at afbryde fakirens andagt ved et mundtligt sendebud, men manden følte sig oprørt over dette blodige forslag.

Ude af sig selv af forbitrelse stod den ulykkelige Hartley nu i begreb med personlig at trænge ind på moskeens enemærker i det håb at afbryde de lange bønner, der lød fra deres indre, da en gammel mand lagde sin hånd på hans skulder og afholdt ham fra en overilelse, som kunne have kostet ham livet, idet han sagde til ham: "Du er en Sahib Angrezie (engelsk herre); jeg har været en telinga (menig soldat) i kompagniets tjeneste og har spist dets salt. Jeg vil udføre dit ærinde til fakiren Barak el Hadgi."

Med disse ord gik han ind i moskeen og vendte straks tilbage med fakirens svar i de gådefulde ord: "Han, der ville se solen stå op, måtte vente til daggry."

Med denne usle trøst vendte Hartley tilbage til sit værtshus for at gruble over småligheden af de indfødtes færd og at finde en anden måde til at vinde adgang til Hyder end den, hvortil han hidtil havde sat sin lid. Med hensyn til dette punkt tabte han imidlertid alt håb, da han af sin rejsekammerat, som han traf i khanen, fik at vide, at Nawauben var fraværende fra staden på en hemmelig ekspedition, som kunne vare et par dage. Dette var det svar, som vakeelen selv havde modtaget fra dewanen (nawaubens skatmester), ledsaget af den tilkendegivelse, at han måtte holde sig rede til, når man lod ham kalde, at overlevere sine anbefalinger til prins Tippoo i stedet for til nawauben, hvorved hans ærinde således blev

henvist til den første, på en måde, som ikke spåede hans sendelse noget lykkeligt udfald.

Hartley var nu nær ved fortvivlelse. Han henvendte sig til mere end én officer, som ansås at have indflydelse hos nawauben, men det ringeste vink om hans ærindes natur syntes at slå alle med rædsel. Ikke én af de personer, han henvendte sig til, ville befatte sig med sagen, eller endog blot høre på den, og dewanen sagde ham ligefrem, at enhver modstand mod prins Tippoos ønsker var den lige vej til undergang og formanede ham til at vende tilbage til kysten. Næsten drevet til vanvid ved sine mange fejlslagne forsøg, vendte Hartley om aftenen tilbage til khanen. Lyden af de fra minareterne tordnende muezziner havde kaldt de troende til bøn, da en sort tjener, omtrent 15 år gammel, stod for Hartley og gentog langsomt og med betydning to gange de ord: "Således siger Barak el Hadgi, vogteren i moskeen: Han, der ville se solen stå op, måtte vende sig mod østen." Derpå forlod han karavanseraiet, og man kan let tænke sig, at Hartley fo'r op fra det tæppe, hvorpå han havde lagt sig til hvile og fulgte sin unge vejviser med fornyet kraft og skælvende håb.

Femtende kapitel

Tusmørket gik så hurtigt over til nat, at Hartley kun kunne skelne sin vejviser på hans hvide dragt, idet han trippede langs med stadens glimrende bazar. Men mørket var for så vidt gunstigt, da det forebyggede den ubehagelige opmærksomhed, som de indfødte ellers ville have skænket europæeren i den fremmede dragt, et syn som på den tid var meget sjældent i Seringapatam. De forskellige krumninger og drejninger, i hvilke han blev ført, endte ved en lille dør i en mur, som, efter de grene, der hang over den, at dømme, syntes at omgive en have eller en lund.

Døren åbnedes ved en sagte banken af hans vejviser, og da slaven var trådt ind, ville Hartley følge efter ham, men trådte tilbage, da en gigantisk afrikaner svang et slagsværd af tre fingres bredde over hans hoved. – Den unge slave berørte sin landsmand med en stav, som han havde i hånden, og det syntes, som om denne berøring røvede kæmpen sin kraft, for hans arme og våben sank øjeblikkelig. – Hartley trådte ind uden videre modstand og var nu i en lund af mangotræer, mellem hvilken den nys opståede måne svagt blinkede, under vandenes rislen, nattergalens søde sang og duften af roser, gule jasminer, orange- og citronblomster og persiske narcisser.

Uhyre kupler og hvælvinger, som ufuldkomment skelnedes i den vaklende belysning, syntes at tilkendegive nærheden af en eller anden hellig bygning, hvor fakiren uden tvivl havde opslået sin bopæl.

Hartley ilede så hurtigt af sted, som det var muligt og gik gennem en sidedør, og en snæver hvælvet gang, ved hvis ende der var en anden dør. Her standsede hans vejleder, men pegede med fingeren og betydede europæeren, at han skulle træde ind.

Hartley gjorde det og befandt sig i en lille celle af samme art, som vi før har beskrevet, hvori Barak el Hadgi sad med en anden fakir, der, at dømme efter den ualmindelige værdighed, han vandt ved et hvidt skæg, som på hver kind gik lige op til øjnene, måtte være en mand af stor hellighed og vigtighed.

Hartley fremførte den sædvanlige hilsen: "Salam aleikum", i den mest beskedne og ærbødige tone, men hans forrige ven var så langt fra at svare i deres tidligere fortrolige tone, at han, efter at have rådspurgt sin ældre kammerats øjne, blot pegede hen på et tredje tæppe, på hvilket den fremmede satte sig, med benene over kors efter landets skik, og en dyb tavshed herskede i flere minutter. Hartley kendte alt for godt de østerlandske skikke til at sætte sit andragendes held i fare ved ihærdighed. Han ventede på et vink til at tale. Endelig kom det, og fra Barak.

"Da pilgrimmen Barak," sagde han, "opholdt sig i Madras, havde han selv øjne og tunge, men nu lader han sig styre af sin faders, den hellige sheik Kali ben Khaledoun, hans klosterøverstes øjne og tunge."

Denne overordentlige ydmyghed anså Hartley uforenelig med den mine af stor indflydelse, som Barak havde givet sig, mens han var i præsidentskabets sæde, men overdrivelse af egen vigtighed er en svaghed, som er almindelig for alle dem, der befinder sig i et fremmed land. Han henvendte sig derfor til den ældre fakir og fortalte ham i så få ord som muligt den skændige plan, der var blevet lagt for at forråde Menie Gray til

prins Tippoo. Han anholdt om den ærværdige faders mellemkomst hos prinsen selv og hos hans fader nawauben, i de mest overtalende udtryk. Fakiren hørte på ham med et uforandret og ubevægeligt ansigt, som det, hvormed en træhelgen betragter sine ivrige tilbedere. Der efterfulgte en ny pause, da Hartley efter gentagne gange at have udviklet sin sag endelig så sig nødsaget til at holde op af mangel på stof.

Tavsheden blev afbrudt af den ældre fakir, der, efter at have kastet et blik på sin yngre kammerat uden derved på mindste måde at bevæge hovedet eller kroppen, sagde: "Den vantro har, talt som en digter. Men tænker han, at nawauben, Khan Hyder Ali Behauder, vil gøre sin søn, Tippoo den sejrrige, besiddelsen af en vantro slavinde stridig?"

Hartley modtog på samme tid et sideblik fra Barak, der ligesom opmuntrede ham til at forsvare sin sag. Han lod et minut gå hen og svarede derpå:

"Nawauben er i profetens sted dommer over den lave så vel som den høje. Der står skrevet, at da profeten afgjorde en strid mellem de to spurve om et riskorn, da sagde hans kone Fatima til ham: 'Gør Allahs sendebud vel i at spilde sin tid med at udøve retfærdighed i en så ubetydelig sag, og mellem så foragtelige stridende parter?' – 'Vid, kone,' svarede profeten, 'at spurvene og riskornet er skabte af Allah. De er ikke mere værd, end du har sagt, men retfærdighed er en umådelig skat, og den mægtige bør uddele den til alle, der fordrer den af hans hånd.ø Den fyrste handler efter Allahs vilje, der udøver den lige meget, så vel i små som i store sager, og til den ringe som til den mægtige. For den hungrige fugl er et riskorn det samme som en perlesnor for en suveræn. – Jeg har talt."

"Priset være Gud! Han har talt som en mullah," sagde den ældre fakir med en smule mere bevægelse, og idet han drejede hovedet noget hen imod Barak, for Hartley værdigede han næppe et blik.

"De læber har talt det, som ikke kan lyve," svarede Barak, og der indtrådte atter en pause.

Denne blev på ny afbrudt af sheik Hali, der henvendte sig umiddelbart til Hartley og spurgte ham: "Har du hørt, feringi, om noget forræderi, som denne kafr (vantro) har i sinde mod nawauben Behauder?"

"Af en forræder kommer forræderi," sagde Hartley, "men når jeg skal tale efter min kundskab, så ved jeg intet om nogen sådan hensigt."

"Der er sandhed i den mands ord," sagde fakiren, "der ikke beskylder sin fjende uden efter sin kundskab. De ting, du har talt, skal blive forelagt nawauben, og efter Allahs og nawaubens vilje vil udfaldet blive. Vend imidlertid tilbage til din khan og bered dig til at ledsage din regerings vakeel, der ved daggry skal rejse til Bangalore, den stærke, den lykkelige, den hellige stad. Fred være med dig! – Er det ikke så, min søn?"

Barak, til hvem disse ord var henvendt, svarede: "Ganske som min fader har talt."

Hartley havde intet andet valg end at rejse sig og tage afsked med den sædvanlige hilsen: "Salam – Guds fred være med jer."

Hans unge ledsager, der udenfor ventede på hans tilbagekomst, førte ham tilbage til hans khan ad sideveje, som han ikke kunne have fundet uden vejledning. Hans tanker var imidlertid ivrigt beskæftiget med hans sidste samtale. Han vidste, at man ikke ubetinget kunne fæste lid til de muslimske

gejstlige. Den hele scene kunne være en plan af Barak for at blive fri for den ulejlighed at beskytte en europæer i en delikat sag, og han besluttede at rette sit forhold efter, hvad der måtte synes at stadfæste eller modbevise den efterretning, han havde modtaget.

Ved sin ankomst til khanen fandt han den britiske regerings vakeel travlt beskæftiget med at føje foranstaltninger til at adlyde de ham af nawaubens dewan eller skatmester meddelte befalinger, hvorefter han den næste morgen ved daggry skulle afrejse til Bangalore.

Han udtrykte stor utilfredshed over denne befaling, og da Hartley tilkendegav ham sit forsæt at ville følge med ham, syntes han at anse ham for en nar for al den ulejlighed, han gjorde sig, og hentydede til sandsynligheden af, at Hyder havde i sinde at skille sig af med dem begge ved hjælp af fribytterne, gennem hvis lande de skulle rejse med en så svag eskorte. Denne frygt veg for en anden, da afrejsen var for hånden, og der i samme øjeblik kom ridende omtrent 200 mand af nawaubens indfødte rytteri. Den sirdar, der førte befalingen over disse tropper, viste en høflig adfærd og tilkendegav dem, at det var ham overdraget at ledsage de rejsende og sørge for deres sikkerhed og bekvemmelighed undervejs, men han var tilbageholdende, og vakeelen påstod, at denne stridsmagt mere var bestemt til at hindre deres flugt end til deres beskyttelse. Under disse ubehagelige varsler tilendebragte de rejsen mellem Seringapatam og Bangalore i to dage og en del af den tredje, da afstanden var henimod 140 kilometer.

Da de var kommet så nær, at de kunne se denne smukke og folkerige stad, fandt de allerede en lejr oprejst omtrent en mil

udenfor dens mure. Den indtog en med træer bedækket bakke og beherskede den hele udsigt over de haver, som Tippoo havde anlagt i et af stadens kvarterer. De fornemste befalingsmænds rige pavilloner strålede af guld og silke, og spyd med forgyldte spidser eller stænger med guldknapper bar talrige små bannere med profetens navn. Dette var begum Mootee Mahuls lejr, der, med en lille afdeling af sine tropper, omtrent 200 mand stærk, ventede Tippoos tilbagekomst under Bangalores mure. Læseren er allerede bekendt med deres hemmelige grunde til at ønske et møde. For publikum havde begumens besøg kun udseende af en ærefrygt, som underordnede fyrster ofte viser deres beskyttere, som de står i afhængighedsforhold til.

Da nawaubens sirdar havde fået oplysning om dette, opslog han sin egen lejr på et sted, hvor han havde begumens i sigte, men i omtrent en halv mils afstand fra denne, og afsendte et bud til staden for at underrette prins Tippoo, så snart han var ankommet, om, at han var her med den engelske vakeel.

Larmen ved rejsningen af nogle få telte var snart forbi, og Hartley vandrede ensom og tungsindig under skyggen af nogle mangotræer, så hen på de vajende faner i begumens lejr og tænkte på, at Menie Gray befandt sig mellem disse muslimske tilbedere, bestemt af en skændig og forræderisk elsker til en hedensk tyrans slavinde. Bevidstheden om at være i nærheden af hende forøgede de bitre kvaler, hvormed Hartley betragtede hendes stilling og betænkte, hvor ringe udsigt der var til, at han kunne befri hende blot ved fornuftens og retfærdighedens magt, som var alt, hvad han kunne sætte mod en vellystig tyrans egenkærlige lidenskab. En elsker af det romantiske ville have tænkt på midler til at iværksætte hendes befrielse ved

magt eller list, men Hartley var, uagtet han besad mod, ikke skabt for eventyr og ville have anset ethvert forsøg af denne art som en fortvivlet galskab.

Hans eneste trøst udsprang af det indtryk, som han ganske åbenbart havde gjort på den ældre fakir, og som han endnu stedse håbede kunne være ham til nogen nytte. Men én beslutning stod fast hos ham, og denne var, ikke at opgive den sag, han havde påtaget sig, så længe der var et glimt af håb tilbage. Han havde i sit eget kald set en gnist og en genopblussen af livets flamme funkle i patientens øjne, selv når det syntes udslukket af dødens hånd, og hans held i at fjerne det fysiske onde havde lært ham tillid, der hvor det moralske truede ham.

Mens Hartley overgav sig til disse betragtninger, vaktes hans opmærksomhed ved en svær artillerisalve fra stadens højeste bastion, og da han kastede blikket derhen, kunne han se, at der på den nordlige side af Bangalore nærmede sig en trop kavaleri, der red i hast, svang deres spyd i forskellige stillinger og sporede deres heste til galop. Den støvsky, som omgav denne fortrop – for det var den – forenede sig med kanonrøgen, og tillod ikke Hartley tydeligt at se det påfølgende hovedkorps, men synet af høje elefanter og kongelige faner, som skelnedes gennem tågen, bebudede tydeligt Tippoos tilbagekomst til Bangalore, mens fryderåb og uregelmæssige musketsalver forkyndte indvånernes virkelige eller hyklede jubel. Stadens porte modtog den levende strøm, som rullede frem imod dem, røg- og støvskyer var snart spredt, og horisonten igen klar og stille.

En sammenkomst mellem personer af anseelse, især når disse er af kongelig rang, er i Indien en sag af største vigtighed, og i almindelighed anvender man megen færdighed for at bevæge den person, som modtager besøget, til at komme den besøgende så langt som muligt i møde. Den omstændighed, om han blot rejser sig eller begiver sig hen til randen af tæppet eller begiver sig hen til porten af paladset eller til stadens port eller kortere eller længere på vejen, alt er underkastet underhandlinger. Men Tippoos utålmodighed efter at komme til at eje den skønne europæerinde bevægede ham til ved denne lejlighed at vise en lang større grad af høflighed end begum havde vovet at vente, og han bestemte sin have, der støder op til stadens mure og virkelig lå indenfor fæstningsværkernes grænser til deres samlingssted, og tiden dertil middagsstunden dagen efter hans ankomst, for de indfødte går sjældent tidligt ud om morgenen, eller før de har afbrudt deres faste.

Dette blev tilkendegivet begums sendebud af prinsen selv i egen person, da den knælende overgav ham begums nuzzur (en tribut, bestående af 3, 5 eller 7 guld mohurer, altid et ulige tal) og til gengæld modtog en kheiaut eller æresdragt. Sendebuddet viste derimod stor veltalenhed i at beskrive sin herskerindes vigtighed, hendes uindskrænkede ærefrygt for prinsen, den glæde, hun følte ved at se deres motakul eller sammenkomst i møde, og sluttede med en mere beskeden kompliment til sine egne overordentlige talenter, og den tillid, som begum satte til ham. Dermed tog han afsked, og der blev nu givet befaling til, at alt den næste dag skulle være færdigt til soware'en, en stor procession, hvormed prinsen ville modtage begumen som hans hædrede gæst ved sit lysthus i haverne.

Længe før den bestemte time bebudede sammenstimlingen af fakirer, tiggere og lediggængere udenfor paladsets porte de menneskers spændte forventning, som har for vane at overvære processioner, mens en mere påtrængende art af betlere, nemlig hoffolkene, ilede derhen på heste eller elefanter, alt som deres midler strakte til, alle i stort hastværk for at vise deres iver, og med en hurtighed, der stod i forhold til, hvad de håbede eller frygtede.

Præcis i middagsstunden bebudede en salve af kanoner, som var opstillede i det yderste gårdsrum, så vel som af luntegeværer og små svingkanoner som blev båret af kameler, (hvilke stakkels dyr rystede deres lange øren ved hver salve) at Tippoo havde besteget sin elefant. Den højtidelige og dybe lyd af den på en elefant bårne naggra eller statstromme, hørtes derpå, som en fjern kanontorden, som fulgtes af en langtrullende musketild og blev øjeblikkeligt besvaret ved lyden af talrige trompeter og tom-toms (eller almindelige trommer) som frembragte en uharmonisk, men dog krigerisk støj. Larmen tiltog, idet processionen drog over de ydre gårde af paladset og endelig kom ud af portene, med chobdarerne i spidsen, bærende sølvstokke og knipler og udråbende af alle livsens kræfter den store, den ædelmodige, den uovervindelige Tippoos titler og dyder – han, der var stærk som rustan, retfærdig som noushirvan – tilligemed en kort bøn for hans vedvarende sundhed.

Efter disse kom en forvirret skare af mennesker til fods, bærende spyd, luntegeværer og bannere og blandede med ryttere, nogle i fuldstændig harnisk med stålhjelme under deres turbaner, andre i en slags forsvarsrustning, bestående af rige

silkedragter, der var gjort uigennemstikkelige ved at udstoppes med bomuld. Disse stridsmænd gik foran prinsen, hvis livgarde de udgjorde. Det var først efter denne tid, at Tippoo oprettede sit berømte, efter europæisk måde disciplinerede og væbnede Tigerregiment. Umiddelbart foran fyrsten kom, på en lille elefant, en mand med skarpe ansigtstræk og et strengt udseende; han havde det hverv at uddele almisser, som han i hele byger af små kobberpenge udkastede blandt fakirerne og betlerne, hvis anstrengelser for at samle dem syntes at forøge deres beløb, mens den vredtskuende agent for muslimsk velgørenhed tilligemed sin elefant, der skred fremad med halvt vrede øjne og snablen krummet i vejret, begge syntes lige redebonne til at tugte dem, som armod måtte gøre uforskammede.

Dernæst kom Tippoo til syne, rigt klædt, siddende på en elefant, der løftede sit hoved i vejret over alle de andre i processionen, og med stolthed syntes at føle sin overlegne værdighed.

Det sæde, hvorpå prinsen sad, var af sølv med ophøjet arbejde og forgyldt, og var bagtil forsynet med en plads for en fortrolig tjener, som viftede ham med den store chowry, eller kohale, for at holde fluerne borte, men som også fra tid til anden kunne udføre en talers rolle, da han var velbevandret i alle udtryk af smigrerier og komplimenter. Den kongelige elefants skaberak var af skarlagenrødt stof, rigt broderet med guld. Bag efter Tippoo kom de forskellige hofmænd og embedsmænd ved hans husholdning, som for det meste sad på elefanter; alle var klædt i deres mest glimrende dragt, og viste den største pomp.

På denne måde drog processionen ned ad stadens hovedgade, indtil porten til de kongelige haver. Husene var udsmykkede med bredt klæde, silkesjaler og broderede tæpper af de rigeste farver, der hang ned fra verandaerne og vinduerne. Selv den laveste hytte var prydet med et stykke klæde, så at den hele gade havde et særdeles rigt og prægtigt udseende.

Efter at denne glimrende procession var draget ind i de kongelige haver, nærmede den sig, gennem en lang allé af høje træer, en chabotra eller platform af hvidt marmor, omhvælvet af buer af samme materiale, som indtog centrummet. Den hævede sig fire eller fem fod fra jorden, og var dækket med hvidt klæde og persiske tæpper. I midtpunktet af platformen var prinsens musnud, eller statshynde, seks fod i kvadrat og bestående af rigtbroderet skarlagenrødt fløjl. Af særdeles nåde var der lagt en lille lav hynde ved prinsens højre side beregnet for begum. Foran denne platform var der et firkantet marmorbassin, fire fod dybt, og fyldt til randen med vand så klart som krystal, fra hvis midte et stort springvand kastede en vandsøjle i vejret i en højde af tyve fod.

Prins Tippoo var næppe steget af sin elefant og havde indtaget sin plads på en trone af hynder, før man så begumens stolte figur nærme sig samlingsstedet. Da elefanten var blevet tilbage ved udgangen af haverne, på den anden side af den port, fra hvilken Tippoos procession var kommet, blev hun båret i en åben bærestol, rigt smykket med sølv og hvilende på seks sorte slavers skuldre. Hendes person var så rigt klædt, som silke og juveler muliggjorde det.

Richard Middlemas gik som begumens general eller buckshee nærmest hendes bærestol i en dragt, der i sig selv var

lige så pragtfuld som den var fjern fra al europæisk klædedragt. Han var nemlig klædt som en banka eller indisk hofmand. Hans turban var af silke og guld, meget hårdt sammenflettet og sat på den ene side af hans hoved, så enderne hang ned på hans skuldre. Hans knebelsbarter var opkrøllede, og hans øjenlåg farvede med antimon. Hans vest var af guldbrokade med et skærf om livet, der svarede til hans turban. Han bar i hånden et stort sværd i en skede af skarlagenrødt fløjl og havde et bredt broderet bælte om livet. De tanker han nærede under denne glimrende dragt og den tilsvarende dristige anstand, ville det være rædsomt at udvikle. Hans mindst afskyelige håb var måske det at frelse Menie Gray ved at forråde den fyrste, som stod i begreb med at skænke ham sin fortrolighed, og begum, hvis beskyttelse han havde at takke for den tillid, hvormed Tippoo hædrede ham.

Bærestolen standsede, da den havde nærmet sig bassinet, på hvis modsatte side prinsen sad på sin musnud. Middlemas hjalp begumen ned af den og førte hende tæt tilsløret med sølvmusselin hen imod marmorplatformen. Resten af begumens følge fulgte i deres rigeste og prægtigste dragter. Det bestod imidlertid kun af mænd, ligesom der heller ikke var noget tegn på, at hun havde nogen kvinde med sig, med undtagelse af, at en tillukket bærestol, bevogtet af tyve sorte slaver med dragne sabler, forblev stående i nogen afstand i en buskads af blomsterbuske.

Da Tippoo Seib gennem den lette tåge, som svævede over vandfaldet, så, at begumens pragtfulde følge nærmede sig, rejste han sig fra sin musnud og modtog hende nær sin trones fod, hvor han vekslede hilsener med hende om den glæde, det

var dem at møde hinanden, og gensidige spørgsmål om deres befindende. Derpå førte han hende hen til den hynde, der var lagt ved siden af hans egen, mens hans hoffolk ivrigt bestræbte sig for at vise deres høflighed ved at anvise begumens hofmænd sæde på tæpperne rundt omkring, hvor de alle satte sig ned med benene over kors – Richard Middlemas på et mere iøjnefaldende sted end de andre.

Folk af ringere anseelse stod bag ved, og blandt disse var Hyder Alys sirdar tillige med Hartley og vakeelen fra Madras. Det ville være umuligt at beskrive de følelser, med hvilke Hartley genkendte forræderen Middlemas og amazonen fru Montreville. Synet af dem gjorde ham fast i sin beslutning at appellere imod dem i fuld durbar til den retfærdighed, som Tippoo var nødt til at skænke alle dem, der måtte klage over forurettelser. Imidlertid gav prinsen, der hidtil havde talt med dæmpet røst, idet han formodentlig roste begumens fortjenester og troskab, nu et tegn til sin ledsager, der med høj røst udråbte: "Hvorfor, og til belønning for disse tjenester den mægtige prins, efter forbøn af den mægtige begum, Mootee Mahul, skøn som månen og vis som Giamschids datter, har besluttet at tage hendes armeers buckshee i sin tjeneste, og at overdrage ham, som en mand, der er al tillid værd, beskyttelsen af sin elskede hovedstad Bangalore."

Udråberens røst tav næppe, førend den blev besvaret af en ligeså lydelig stemme, som lød fra stimlen af de omkringstående: "Forbandet være den, der gør røveren Leik til sin skatmester eller betror Moslemahs liv til en apostats rådighed."

Med usigelig glæde, men dog med skælvende tvivl og ængstelse genkendte Hartley Baraks ledsager, den ældre fakirs røst. Tippoo syntes ikke at lægge mærke til afbrydelsen, som han antog at hidrøre fra en eller anden afsindig, hellig mand, som de muslimske fyrster tillader store friheder. Durbaren kom sig derfor af sin overraskelse og istemte til svar på proklamationen de bifaldsråb, som plejer at ledsage enhver bebudelse af den kongelige vilje.

Deres jubelråb var ikke så snart ophørt, før Middlemas rejste sig, bøjede sig for musnuden og i en ordnet tale erklærede, hvor uværdig han var til den høje ære, som nu var tildelt ham, og bevidnede sin iver i prinsens tjeneste. Han ville endnu tilføje noget, men han stammede i sin tale, hans lemmer skælvede, og hans tunge synes at nægte ham sin tjeneste.

Begum sprang op fra sit sæde, skønt dette var mod etiketten, og sagde, som for at fuldstændiggøre det manglende i hendes officers tale: "Min slave ville sige, at jeg, til erkendelse af den store ære, der er forundt min buckshee, er så fattig på midler, at jeg alene kan bede Deres Højhed vil værdiges at modtage en lilje fra Europa for at plante den i løndommene af dine fornøjelsers hemmelige have. Lad min herskers vagt føre denne bærestol til zenanaen."

Man hørte et kvindeligt skrig, da, ved et tegn af Tippoo, hans serails vagt nærmede sig, for at modtage den tillukkede bærestol fra begumens følge. Den gamle fakirs røst hævede sig nu lydeligere og strengere end før: "Forbandet er den fyrste, som sælger retfærdighed for lyst! Han skal dø i porten for den fremmedes sværd."

"Dette er alt for frækt!" sagde Tippoo. "Slæb denne fakir frem og pisk hans kjortel i pjalter på hans ryg med jeres piske."

Men nu påfulgte der en scene som den, der foregik i Seyds hal. Alle de, der ville adlyde den ophidsede despots befaling, styrtede tilbage fra fakiren som fra dødens engel. Han kastede sin hue og sit falske skæg på jorden, og Tippoos forbitrede ansigt forandrede sig på et øjeblik, da han mødte sin faders strenge og frygtelige blik. Et tegn bød ham nedstige fra tronen, som Hyder selv besteg, mens de travlt optagne tjenere hastigt aftog hans pjaltede kjole, kastede en kongelig pragtkåbe om ham og satte en turban af juveler på hans hoved. Durbaren genlød af bifaldsjubel for Hyder Ali Khan Behaudar, "den gode, den vise, opdageren af skjulte ting, der kommer i divanet som solen, frembrydende af skyerne."

Nawauben gav endelig tegn til tavshed, og man adlød ham øjeblikkelig. Han så sig majestætisk omkring og fæstede endelig sit blik på Tippoo, hvis nedslagne øjne, idet han stod for tronen med armene korslagte over brystet, dannede en stærk modsætning til det stolte myndighedsblik, han et øjeblik i forvejen havde hævet. "Du havde i sinde," sagde nawauben, "at sælge din hovedstads sikkerhed for en hvid slavindes besiddelse. Men en kvindes skønhed forledte Salomon Ben David (Davids søn) til at snuble på sin sti, hvor skulle man da tro, at Hyder Naigs søn skulle stå mere fast imod fristelsen? – For at menneskene kan se klart, må vi fjerne det lys, som blænder dem. Den europæiske kvinde må overgives til min rådighed."

"At høre er at adlyde," svarede Tippoo, mens de mørke rynker på hans pande viste, hvad hans tvungne underkastelse kostede

hans stolte og lidenskabelige ånd. I de tilstedeværende hofmænds hjerter herskede den største nysgerrighed efter at se enden på denne scene, men ikke spor af dette ønske vovede at vise sig i deres træk, som var vante til at skjule alle indvortes følelser. Begumens følelser skjultes under hendes slør, men uagtet et dristigt forsøg på at skjule hans skræk stod angstsveden i store dråber på Richard Middlemas' pande. Nawaubens næste ord lød som musik i Hartleys øre:

"Før denne europæiske kvinde hen til det telt, som tilhører sirdaren Belash Cassim (den høvding, til hvem Hartley var blevet overgivet). Lad hende blive behandlet med al ærbødighed og lad ham gøre sig rede til at eskortere hende, sammen med vakeelen og hakimen Hartley, til Payeenghaut (landet neden for passene), og han skal være mig ansvarlig for deres sikkerhed med sit hoved."

Bærestolene var på vej til sirdarens telte, inden nawauben havde talt ud. "Hvad dig angår, Tippoo," vedblev Hyder, "så er jeg ikke kommet hertil for at berøve dig din myndighed eller at vanære dig for durbaren. Skynd dig at fuldføre, hvad du har lovet denne europæer. Solen tilbagekalder ikke den glans, som den låner månen, og faderen fordunkler ikke den værdighed, som han har skænket sønnen. Hvad du har lovet, det må du også opfylde."

Som en følge heraf fortsattes den ceremoni, hvorved prins Tippoo overdrog Middlemas den vigtige guvernørpost over staden Bangalore, sandsynligvis med det lønlige forsæt, at han, siden han selv var blevet berøvet den skønne europæerinde, ville gribe den første lejlighed til at fjerne den nye killedar fra hans post, mens Middlemas modtog den med det skælvende håb, at

han endnu måske kunne føre både søn og fader bag lyset. Bestallingsakten blev læst højt – den nyskabte killedar iførtes æreskjolen, og hundrede stemmer velsignede Tippoos kloge valg og ønskede guvernøren god lykke og sejr over sine fjender.

En hest blev ført frem som prinsens gave. Det var en smuk hingst af den cuttyawarske race, med høj manke og bred bagdel. Den var af hvid farve, men enden af dens hale og manke var rødplettet. Sadlen var af rødt fløjl, tøjlen og haleremmen besat med forgyldte knuder. To tjenere på ringere heste førte dette stolte dyr. Den ene holdt deres beskytters lanse, den anden hans lange spyd. Hesten blev vist frem for hofmændene og derpå bortfjernet for at føres i optog gennem gaderne, mens den nye killedar skulle følge på elefanten – en anden gave, som var sædvanlig ved en sådan lejlighed, og som nu skulle føres frem, at verden kunne beundre prinsens gavmildhed. Et uhyre dyr nærmede sig platformen, rystende sit store, rynkede hoved, som det løftede i vejret og lod synke, som om det var utålmodigt, som for at vise sin tungeløse mund. Killedaren trak sig tilbage med gratie og de dybeste buk, glad over, at audiensen var til ende, og nærmede sig elefanten i forventning om, at dyrets fører ville lade det knæle, at han kunne bestige den forgyldte howdah, som ventede ham.

"Holdt, europæer," sagde Hyder. "Du har modtaget alt, hvad Tippoos gavmildhed havde lovet dig. – modtag nu, hvad der er frugten af Hyders retfærdighed."

Med disse ord pegede han med fingeren, og elefantens driver tilkendegav øjeblikkelig dyret nawaubens vilje. Uhyret slyngede sin lange snabel om den ulykkelige europæers hals, kastede pludselig denne elendige næsegrus ned for sig, stampede med

sin uhyre plumpe fod på hans bryst, og gjorde således på én gang ende på hans liv og hans forbrydelser. Det skrig, som slagtofferet udstødte, blev efterfulgt af uhyrets brøl og en lyd, der lignede en hysterisk latter, og som blandede sig med et under begumens slør frembrydende skrig. – Elefanten løftede endnu engang sin snabel i vejret og gabte frygteligt.

Hoffolkene iagttog en dyb tavshed, men Tippoo, på hvis musselins kjortel en del af offerets blod var sprøjtet hen, holdt den i vejret for nawauben og råbte i en bekymret, men bebrejdende tone: "Fader – fader – var det således, at mit løfte skulle holdes!"

"Vid, unge dåre," sagde Hyder Ali, "at det ådsel, som her ligger, var ophavsmanden til en plan om at overlevere Bangalore til europæerne og mahratterne. Denne begum (hun fo'r sammen, da hun hørte sig nævnt) har advaret os om planen og har således fortjent tilgivelse, skønt hun oprindelig deltog i den, – Om det er sket udelukkende af kærlighed til os, vil vi ikke alt for nøje undersøge. Bort med denne klump blodigt ler, og lad hakimen Hartley og den engelske vakeel komme for mig."

De blev ført frem, mens nogle af tjenerne kastede sand på de blodige spor, og andre bar det knuste lig bort.

"Hakim," sagde Hyder, "du skal vende tilbage med den europæiske kvinde og med guld til at erstatte hendes forurettelser, hvortil begum efter billighed skal bidrage en del. Sig til din nation, at Hyder Ali handler retfærdigt." Nawauben bøjede sig ved disse ord nådigt mod Hartley, og vendte sig derpå til vakeelen, der syntes meget forlegen. "Du har bragt mig," sagde han, "fredsord, mens dine herrer pønsede på en forræderisk krig. Det er ikke på en person som dig, at min hævn

bør falde. Men sig din kafr (vantro) Paupiah og hans uværdige herre, at Hyder Ali ser alt for klart til ved forræderi at lade sig frarøve de fordele, han har vundet i krig. Hidtil har jeg hersket i Carnatic som en mild fyrste – i fremtiden vil jeg være en ødelæggende storm! – Hidtil har jeg angrebet som en medlidende og skånende erobrer – herefter vil jeg være det sendebud, som Allah udsender til de kongeriger, han hjemsøger med sine straffedomme!"

Det er velkendt, hvor frygteligt nawauben holdt dette løfte, og hvorledes han og hans søn siden sank for europæernes krigstugt og tapperhed. Den retfærdige straffedom, som han ved denne lejlighed udøvede, skyldtes måske hans politik, hans indvortes følelse for ret og måske det praleri, at vise dette for en englænder med forstand og kyndighed, eller måske alle disse bevæggrunde i forening – men i hvilket forhold drister vi os ikke til at afgøre.

Hartley nåede i sikkerhed kysten med sin kostelige skat, der var frelst fra en frygtelig skæbne i et øjeblik, da hun næsten var uden alt håb. Men Menie Grays nerver og konstitution havde fået et slag, af hvis følger hun længe led, og hun blev aldrig ganske helbredt. – De fornemste damer på etablissementet modtog hende, rørt over den besynderlige fortælling om hendes ulykke, med den største velvilje og viste hende den opmærksomste og kærligste gæstfrihed. Sit løfte tro oversendte nawauben hende en sum af ikke mindre end 10.000 guld-mohurer, der, efter hvad man troede, næsten ganske var afpresset af begum Mootee Mahuls eller Montrevilles skatte. Om denne eventyrlige dames skæbne erfarede man intet med sikkerhed, men hendes forter og regering blev overtaget af

Hyder, og rygtet siger, at hun efter tilintetgørelsen af sin magt og tabet af sin anseelse døde af gift, som hun enten selv havde taget, eller som var givet hende af en anden person.

Man kunne anse det for en naturlig slutning af Menie Grays historie, at hun havde ægtet Hartley, hvem hun skyldte så meget, for hans heltemodige antagelse af hendes sag. Men hendes følelser var alt for stærkt og alt for smerteligt rystede, hendes sundhed alt for nedbrudt, til at hun kunne tænke på en ægteskabelig forbindelse, selv med hendes ungdoms ven og hendes friheds forsvarer. Tiden kunne vel have fjernet disse hindringer, men ikke fulde to år efter deres eventyr i Mysore faldt den modige og uegennyttige Hartley som et offer for sit kalds iver, ved at bekæmpe en smitsom sygdoms udbredelse. Han blev til sidst selv angrebet af den, og han måtte lade livet.

Han efterlod en betydelig del af den formue, han havde erhvervet sig, til Menie Gray, der naturligvis ikke fattedes mange fordelagtige ægteskabstilbud. Men hun agtede Hartleys minde for højt til, at hun for en andens skyld skulle tilsidesætte de grunde, som bevægede hende til at afslå ham den hånd, han så vel havde fortjent – ja, man kunne sige så redeligt havde erhvervet.

Hun vendte tilbage til England, ugift, skønt hun var rig – hvilket er et sjældent tilfælde, – bosatte sig i sin fødeby og syntes at finde sin eneste glæde i velgørenhedshandlinger, som endog turde have overskredet hendes formues størrelse, hvis man ikke havde taget hendes meget stille liv i betragtning. Et par personer, med hvilke hun levede i fortroligt venskabsforhold, kunne i hendes karakter spore den ædle og uinteresserede jævnhed og kærlighed, som udgjorde dens

grundtræk. For verden i almindelighed syntes hendes liv at ligne den gamle romerske matrones, hvis eftermæle blev sat på hendes grav i de fire ord:

Domum mansit – lanam fecit. [Note 5)]

Sekstende kapitel

Mens jeg var i færd med udgivelsen af det smukke værk, som mine læsere nu har gennemlæst, kunne jeg siges at have gennemgået min skole i at stå for kritikken, ligesom en ung hest i at stå for skud. Ved et af disse tilgivelige brud på fortrolighed, som altid finder sted ved slige lejligheder, blev mine hemmelige leflerier med digtekunstens muse en sag, der kom under omtale i frøken Fairscribes kreds, og nogle af dens prydelser fandt, som jeg formoder, en høj interesse i denne sags fremme, mens andre "virkelig tænkte, at hr. Chrystal Croftangry i sin alder kunne have haft bedre forstand." Derpå kom de listige hentydninger, de sidebemærkninger og alle den slags sukkermundede drillerier, som plejer at forfølge en mand, der står i begreb med at begå en tåbelighed, hvad enten denne nu består i at give bøger ud eller at gifte sig, og som er ledsaget med de i hemmeligheden indviede venners diskrete nik og vink og andres forbindtlige attrå efter at erfare dens hele beskaffenhed.

Endelig blev sagen i den grad offentlig, at jeg blev bevæget til at tage sæde i et teselskab med mit manuskript i lommen og med et så uskyldigt og beskedent ansigt, som en herre af en vis alder plejer at sætte op ved en sådan lejlighed. Da teen var blevet budt omkring, og lommetørklæder og flacons blev holdt i beredskab, havde jeg den ære at læse "Lægens datter" til aftenens underholdning. Det gik fortræffeligt; min ven hr. Fairscribe, der havde ladet sig lokke fra sin skrivepult for at

deltage i den litterære kreds, faldt kun to gange i søvn og samlede snart sin opmærksomhed ved hjælp af sin snustobaksdåse. Damerne viste den høfligste opmærksomhed, og når katten eller hunden eller en nabo fristede en enkelt person til adspredelse, var Katie Fairscribe straks på færde med blik, vink eller hvisken for at henlede opmærksomheden på, hvad der foregik. Om frøken Katie blot viste denne iver for at overholde sin kreds' litterære disciplin, eller om hun virkelig fandt interesse i værkets skønheder, og ønskede at bibringe andre den, vil jeg ikke vove at undersøge af frygt for, at jeg skulle ende med at holde mere af pigen – og hun er virkelig en smuk pige – end klogskab måtte tilråde, så vel for hendes som for min skyld.

Jeg må tilstå, at min historie hist og her blev noget mat, måske stak fejlen i min forelæsning, for i stedet for at jeg ikke burde have været opmærksom for andet end for at give ordene effekt, således som de stod der, følte jeg desværre den afkølende bevidsthed, at de kunne og burde have været bedre og kraftfuldere. Imidlertid kom der nogen ild i os til slutningen, da vi var kommet over til Indien, skønt en gammel dame, hvis tunge en hel time havde brændt af utålmodighed, ved at høre mig tale om tigre, afbrød mig med de ord: "Jeg gad dog vide, om hr. Croftangry nogen sinde har hørt historien om tigeren Tullideph?" og havde nær indflettet den hele historie som en episode i min fortælling. Hun blev imidlertid bragt til fornuft, og den påfølgende nævnelse af sjaler, diamanter, turbaner og skærf øvede deres sædvanlige virkning ved at oplive de skønne tilhørerinders fantasi. Ved den troløse elskers katastrofe på en så frygtelig, ny måde havde jeg, som jeg virkelig ventede det,

den lykke at vække det udtryk af smertelig interesse, som udtaler sig ved at trække vejret gennem sammenpressede læber, ja en frøken på fjorten år skreg virkelig ganske højt.

Endelig var mit hverv til ende, og den skønne kreds lod ros regne ned over mig, ligesom de kaster blomster på de unge herrer ved karnevallet. Her hed det: "Dejligt" og "sødt" og "interessant" og "o, hr. Croftangry", og "hvor megen tak skylder vi Dem ikke", og "hvilken behagelig aften", og "frøken Katie, hvor kunne De gemme så længe på en sådan hemmelighed!" Mens de kære sjæle således kvalte mig med rosenblade, bortrev den ubarmhjertige gamle dame dem alle sammen igen ved en undersøgelse om sjaler, som hun havde den uforskammethed at sige, ganske naturligt udsprang af min historie. Frøken Katie søgte forgæves at standse hendes veltalenheds strøm, men hun slog alle andre emner af marken, og fra de ægte kinesiske sjaler gjorde hun et spring til de efterlignede, som nu forfærdiges i Paisley af ægte uld fra Tibet, og som ikke kan skelnes fra de ægte, undtagen ved nogle uefterlignelige krydsstik i borten. "Det er godt," sagde den gamle dame, idet hun indhyllede sig i et rigt cashmeres sjal, "at der dog er en måde at kende en ting, der koster 100 pund, fra en artikel, som sælges for 10, men jeg tør sige, at der ikke er en blandt ti tusinde, som kender forskellen."

Nogle af de smukke damers høflighed ville nu have bragt samtalen tilbage til den glemte genstand for vor sammenkomst. "Hvorledes kunne De, hr. Croftangry, få alle disse mange ord samlede om Indien? – De har jo aldrig været der?" – "Nej, frue, jeg har ikke været så heldig, men ligesom Paisleys efterlignende fabrikanter har jeg sammensat mit sjal

ved at blande i vævet en smule uld fra Tibet, hvormed min fortræffelige ven og nabo, oberst Mac Kerris, en af de bedste fyre, der nogen sinde betrådte en højlandsk mose eller dykkede sig i det høje indiske græs, havde den godhed at forsyne mig."

Skønt min forelæsningsprøve ikke helt var faldet ud efter min smag, så har den dog i en vis grad forberedt mig på verdens mindre mådeholdne og tilbageholdne dom. Således må en mand lære at træde en stok under øjnene forinden et sværd, og for igen at optage min forrige sammenligning, en hest må vænnes til et fyrværkeri, før man kan ride den imod en kanonild. Nå, korporal Nyms filosofi er ikke den værste, der er blevet prædiket: "Tingene må være, som de kan være." Hvis mine natlige arbejder vinder bifald, tør jeg måske gøre fordring på den gunstige læsers opmærksomhed. Hvis ikke, så ender her mine fortællinger.

Om "Lægens datter"

Forfatter: Walter Scott (1771-1832).
Org.udgave: *The Surgeons Daughter*, i *Chronicles of the Canongate*, Cadell & Co. Edinburgh 1827.
Denne udgave baseret på: Walter Scott: *Lægens Datter*. Folkelæsning/Forlagsmagasinet, København 1911. Oversætteren er ikke kendt.
Redigeret af: Vivi N. Jensen.
Forside: William Lindsay Windus (1822-1907): *Middlemas's Interview with His Parents* (1854). *Creative Commons CC BY-NC by Walker Art Gallery, Liverpool.*

ISBN 978-87-7979-860-1
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-090-2.

www.ebib1800.dk

Note 1: **Les beaux yeux de ma cassette:** Mit lille pengeskrins smukke øjne.

Note 2: **Coss:** En indisk mil.

Note 3: **Zenana:** Kvindebolig.

Note 4: I enhver landsby er dowrahen eller vejviseren en officiel person, der hører til det offentlige og modtager en del af høsten eller andre indkomster tillige med smeden, gadefejeren og barberen. Da han ikke får noget af de rejsende, som han er pligtig at ledsage, tager han aldrig i betænkning at forkorte sin egen vej og forlænge deres ved at føre dem til den nærmeste landsby, uden hensyn til den direkte rejserute og forlader dem undertiden ganske. Når den beskikkede dowrah er syg eller fraværende kan ingen belønning skaffe en anden i hans sted.

Note 5: **Domum mansit ...:** Hun holdt sig hjemme og spandt uld.